Kargar & Associates
Public Accountant & Registered Tax Agent
Nader Gariban B. com, asa, JP
Tel: 9633 1707
Mob: 0402 022 789
ngariban@yahoo.com.au
suite 53/48-50 George St
Parramatta NSW 2150

The KURD کورد
Voice of Australian Kurdish People
ISSN No: 1443-9425
The First Australian Kurdish Newspaper

نانەواخانەی الرافدین
ئامادەین نانی تەنور بۆ چێشتخانەو
ئاهەنگەکان ئامادە بکەین
نانی گۆشت، نانی شەکر، شیرینی
چاکترین نانی تەنور لە نانەواخانەی الرافدین
خاوەنی: رمزا شێروانی و ئیدریس بەرواری
14 Harris St Fairfield NSW 2165
PH: 9724 0670

Issue: (21) July 2002 | رۆژنامەیەکی گشتی سەربەخۆی مانگانەیە لە ئوستڕالیا چاپ دەکرێت | ژمارە: (٢١) تەمموز ٢٠٠٢

Page (13)
وانەکانی عبدوڵڵا پەشێو

Page (7)
Kurds, Cool to a U.S. Offensive

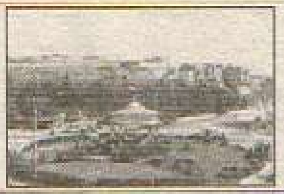
Page (5)
کەرکووک لە شەوە نووتەکاندا

Page (4)
ئازاد کردنی مێژوو

Inside 16 Pages لەم ژمارەیەدا

ئەمریکا: دوور نیە هەندێك لە (القاعدە) گەیشتبێتە (سەرووی عێراق!)

مەسعود بارزانی باسی (تۆرەبۆرە) یەکی تر دەکات لە کوردستان

ئاژانسەکان :
■ مەسعود بارزانی سەرۆکی هەرێمی کوردستان (هەولێر)رایگەیاندوە کەلە کوردستاندا (تۆرەبۆرە) یەکی تر پەیدا بوە ، دیارە مەبەستی بەرێز بارزانی ئەو شەش حەوت گوندەیە کە جەماعەتی تیرۆریستی بەناو (ئەنساروئیسلام) لە ناوچەی هەوراماندا دەستیان بەسەردا گرتووە لێیەوە پیلان دژی بزووتنەوەی رزگاریخوازی میللەتی کورد دەگێڕن و هێرش دەبەنە سەر هێزەکانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان و لە شاری هەولێر تەقینەوەی ئامەردانە رەنجام دەدەن . هەروەها بارزانی بەتوندی هێرشی کردۆتە سەر ئەو تاقمە . رادیکالیە ئیسلامیانە و بە تیرۆریستی ناوبردوون. لەلایەکی دیکەوە قسەکەرێکی ئەمریکایی بۆ یەکەم جار باسی لە بوونی هەندێك لە مرۆڤکوژەکانی (القاعدە) کردوە لە کوردستانی خواروو ، وتوویەتی : بە دووری نازانین کە هەندێك لە پیاوەکانی القاعدە گەیشتبێتە ناوچەکانی (سەرووی عێراق...!).

ئەوەی شایانی باس بێ: لەم ماوەیەی دواییەدا تاقمە ئیسلامیە تیرۆریستەکانی ناوچەی هەورامانی کوردستانی خواروو بە پاڵپشتی هەندێ لە مرۆڤکوژەکانی القاعدەو یارمەتیدانی رژێمی گەندەڵی ئیسلامی دەستیان داوەتە گێرە شێوێنی و کوشتنی هاوولاتیان و ، ئێمە بە دووری نازانین کە رژێمی سەددامیش دەستی لەم پیلانەدا هەبێت بەو بەڵگەیەی کە زۆر لەسەرچاوەکان لە رابردوودا باسی کۆبوونەیەکیان کردبوو کە لەنێوان چەند ئەفسەرێکی موخابەرات و مەلا کرێکاردا لە شاری کەرکوك کرابوو.

زانراویشە کە ئەم مەلا کرێکارە خاوەنی رابوردوویەکی گەلێ رەشە و دەرچووی قوتابخانەی تیرۆریستی ئیسلامیە رادیکالیەکانی ئەفغانستانە. لە هەمان کاتدا رژێمی فاشیستی تورکیا ئەم جموجوڵە توندڕەوانەی تیرۆریستە ئیسلامیەکانی لە کوردستانی خواروودا زۆر بەدڵە و ، ماوەیەك لەمەوبەر لێپرسراوێکی گەورەیان وتبووی: "ئێمە هەست بە هیچ نائارامیەك لە ناوچەکانی (سەرووی عێراقدا.) ناکەین و بڕواش ناکەین القاعدە گەیشتبێتە ناوچەکە". دیاریشە مەبەستی رژێمی فاشیستی تورکیا لەم هەڵوێستە چیە .

(پشتیوانانی ئیسلام) لە تەلەفزیۆنی BBC دا

شەوی ١١ ئەم مانگە تەلەفزیۆنی BBC فیلمێکی بەڵگەنامەیی دەربارەی گروپی (پشتیوانانی ئیسلام)و پەیوەندیان لە گەڵ گروپی (القاعدە) و پەیوەندیان لە گەڵ موخابەراتی عێراقی بڵاوکردەوە، هەروەها لەفیلمەکەدا باسی چۆنیەتی هاتنی ئەم گروپە دەکات کە ٣ ساڵ پێش ئێستا لە ئەفغانستانەوە بەرێگای ئێرانەوە هاتونەتە کوردستان و دەستەیان بەسەر چەند گوندێکی ناوچەکە داگرتووە، ناوەرۆکی ئەم فیلمە روون دەکاتەوە کە ئەم گروپە پەیوەندی راستەوخۆیان لەگەڵ" القاعدە" ی ئوسامە بن لادن هەیە.

عبدولباقی یوسف

خەڵاتی ٢٠٠٢ی داهێنەرانی وەرگرت

■ نووسەر و سیاسەتڤانی کورد "عبدولباقی" لە دووبەی خەڵاتی ٢٠٠٢ی داهێنەرانی بە هۆی رۆمانەکەی (خلف الجدران) وەرگرت، ئەو خەڵاتە کە هەموو ساڵێك لە شاری دووبەی پایتەختی "ئیمارەت"ی عەرەبی دەردرێتە باشترین رۆمانی عەرەبی و بەهاکەی ٢٠٠٠ دۆلاری ئەمریکییە. عەبدولباقی یوسف لەکاتی وەرگرتنی ئەم خەڵاتە وتی: من زۆر خۆشحاڵم بە وەرگرتنی ئەم خەڵاتە چونکە پێش ئەوەی خەڵاتکردنی من بێ، خەلاتکردنی (گوڵناز و بەدران وراجی)یە کە کەسە سەرەکیەکانی ئێو رۆمانەکەمن .

ئوستڕالیا پشتگیری لێدانی رژێمی عێراق دەکا

ئەلیکسەندەر داونەر

■ لە کاتێکدا رژێمە عەرەبیەکان بە رەسمی رایانگەیاندوە کە لەگەڵ لێدانی رژێمی سەددام حسێندا نین و هەندێکیان لێدانی ئەو رژێمە لەلایەن ئەمریکاوە بە هێرش دەزانن بۆ سەر ئاسایشی نەتەوەی عەرەب ، لە کاتێکیشدا فەرەنسا ، بڕیارێکی دەوڵەتیی بە مەرجێك دەزانێ بۆ هەر لێدانێکی رژێمی سەددام دەڵێ کە ئەو دژی سیاسەتەکانی رژێمی عێراقە ولەو لاشەوە ئینگلتەرا روونتر هەڵوێستی خۆی رادەگەیەنێ وئامادەیی خۆی پیشان داوە کە ٣٠ هەزار سەرباز بنێرێتە مەیدانی جەنگ ئەگەر ئەمریکا هێرشە چاوەڕوانکراوەکەی کردە سەر رژێمی عێراق ، لەنێو ئەم هەڵوێستە جۆراو جۆرانەدا حکومەتی ئوستڕالیا بەرەسمی رایگەیاند کە بە توندی پشتگیری هەموو هەوڵێکی ئەمریکا دەکا ئەگەر هێرشی بردە سەر رژێمی دیکتاتۆری سەددام ، ئەم هەڵوێستە بە رەسمی لەلایەن "ئەلیکسەندەر داونەری" وەزیری دەرەوەوە راگەیاندرا ، ئەوەی شایانی باس بێ پێشتر چەند جارێکی دیکەش گەورە کاربەدەستانی ئوستڕالیا ئەم هەڵوێستەیان دووپات کردۆتەوە . گشت سەرچاوە سیاسیەکانی دونیا هاتوونەتە سەر ئەو رایەی کە مەسەلەی لێدانی رژێمی دیکتاتۆری سەددام لەلایەن ئەمریکاوە تەنها بەندە بە وەختەوە و ئەمریکا بڕیاری یەکجاریی لەسەرداوە بەڵام لەو کاتەدا کە خۆی بەباشی دەزانێ و ، هەندێ لایەن دەڵێن دەبێ ئەم کارە پێش تەواوبوونی ویلایەتی سەرۆك "بوش" رەتەنجام بگەیەنرێ .

پ. د.ك بەشداری تێدا نەکرد

دامەزراندنی لیژنەیەکی هاوکاری هاوبەشی هێزەکانی ئۆپۆزیسیۆنی عێراقی لە ئوستڕالیا

■ ی.ن.ك و کۆمەڵی دیموکراتی عێراقی و بزووتنەوەی دیموکراتی ئاشوری و پارتی دەعوەی ئیسلامی- عێراق ورێکخراوی پارتی کۆمۆنیستی عیاق لە ئوستڕالیا و رێکخراوی پارتی کۆمۆنیستی کوردستان لە ئوستڕالیا پێکەوەنانی لیژنەیەکی هاوکاری هاوبەشیان بۆ هێزەکانی ئۆپۆزیسیۆنی عێراق لە ئوستڕالیا راگەیاند، هەروەها بەیاننامەیەکیان بڵاوکردەوە تیایدا ئامانجەکان وهۆیەکانی دروستکردنی لیژنەی ناوبراویان یەکلا کردبووەوە بۆ" یەکخستنی هەوڵ و هاوکاری هاوبەش لە چالاکی و بزووتنەوەی سیاسی و راگەیاندن و جەماوەریدا بە هیوای گەیشتنە رادەی ئەو هەڕەشانەی لە مەسەلە ناوەندیەکەمان وخەباتی رەوای گەلەکەمان دەکرێ ولە پێناوی رزگاربوون لە دیکتاتۆریەت و ئابلۆقەی ئاروا و خۆبەستنەوە بە رێزگرتنی هەمەجۆریی و ئێپیستن، وکارکردن بۆ وەسەرخستنی دیالۆگی دیموکراتیانە لە پێناوی خزمەتکردنی بەرژەوەندی جالیەی عێراقی و میللەتی عیراقمان ".

بەم بۆنەیەوە "کورد": پەیوەندی لە گەڵ کاك هەڤاڵ دەسکۆ لێپرسراوی رێکخراوی پارتی دیموکراتی کوردستان لە ئوستڕالیا کرد و لێمان پرسی کە بۆچی پ.د.ك ئەم بەیاننامەیەی ئیمزا نەکردوە؟ ، لە وەڵامدا وتی:

ئێمە هیوای سەرکەوتن بۆ ئەم لیژنەیە دەخوازین و لە راستیدا پێش دامەزراندنی گفتوگۆمان لەسەر ئەم مەسەلەیە لەگەڵ ئەو لایەنانەدا کردوە بەڵام لە گەڵیاندا نەگەیشتینە تەفاهم و بەیاننامەکەمان ئیمزا نەکرد لە بەر دوو هۆی سەرەکی کە ئەمانەن :

١- ئێمە لەگەڵ پارچە پارچەکردنی ئۆپۆزیسیۆنی عێراقیدا نین و کە کۆنگرێسی نیشتمانی عێراق هەبێ بەراستی نازانین بەدیلی بۆ بدۆزینەوە.
٢- هەندێك لەو حزبانەی بەیاننامەکەیان ئیمزا کردوە بڕوایان بە ئیرادەی میللەتی کورد نیە کە پەرلەمانی کوردستان دەریبڕیوە بە دامەزراندنی سیستەمێکی دیموکراتیانەی ئەوتۆ لە عێراقدا کە بێ چەندو چوون دان بە فیدراڵیزمدا بنێ ، هەندێکیان تا ئێستا قبووڵ ناکەن ناوی کوردستان بێنن و هەر بە (شیمالی عێراق) ی لە قەڵەم دەدەن، بە راستی ئێمە ناتوانین هیچ رێکەوتنێك ئیمزا بکەین لە گەڵ لایەنێکدا رێز لە بڕیاری میللەتی کوردو پەرلەمانەکەی نەگرێ و تا ئێستا ووشەی کوردستان لای نامۆبێ .

"1988" gassing still killing Iraqi Kurds

San Fransisco Chronicle
■Halabja, Iraq: Omar Ali Mohammed has terminal skin cancer. His wife has a chronic eye problem, and their young nephew has a nasty growth jutting out of his neck.
Doctors believe all three suffer from the aftereffects of the largest chemical attack on a civilian population in history -- the assault on this Kurdish town 14 years ago ordered by Saddam Hussein.
As President Bush continues his campaign to topple the Iraqi strongman, he often refers to the 1988 poison gas attack here as an

example of Hussein's willingness to use weapons of mass destruction. Bush has said,: "He even gassed his own people."

MEDES AIR ميدس ئەيرلاين بۆ "كورد":

هێڵی ئاسمانی دسلدرۆف ـ ورمێ هەر لە کاردایە

■ تایبەت "کورد" چەند رۆژێ لەمەوبەر هەندێ سەرچاوەی دەنگوباس هەواڵێکیان دەربارەی هێڵی ئاسمانی دسلدرۆف - ورمێ بڵاوکردبووەوە و وتبوویان گوایە ئەو هێڵە لە ئەنجامی زەختی رژێمی فاشیستی تورکیادا لەکار کەوتوو راگیراوە.
رۆژنامەی "کورد" بۆ زانینی راستیی ئەم مەسەلەیە پەیوەندی بە ئۆفیسی هێڵی ناوبراوەوە لە ئەڵمانیا کرد و قسەکەرێك بە ناوی کۆمپانیاکەوە تەواوی هەواڵەکەی بەدرۆ خستەوە و وتی:کە هێڵە ئاسمانیەکەیان رانەوەستاوە و بەردەوامە لە گواستنەوەی کوردەکانی ئەورووپا بۆ شاری ورمێ لە کوردستانی رۆژهەلات و لەوێوە هەر بە پاسی تایبەتی کۆمپانیای ناوبراو دەگوێزرێتەوە بۆ حاجی ئۆمەرانی کوردستانی باشوور و هەموو رۆژێکی یەکشەممە کۆمپانیای میدس ئێرلاین سەفەرکانی خۆی ئەنجام دەدات ، هەروەها سەبارەت بە کردنەوەی هێڵی نێوان دسلدرۆف - قامشلی وتی: لە ماوەی مانگێکدا هێڵی قامشلی دەست بەکار دەبێت بۆ گواستنەوەی کوردەکانی ئەورووپا بۆ شاری قامشلی و بەهەمان شێوە کوردەکان بە پاسی تایبەت دەگوێزرێتەوە بۆ خاکی کوردستانی باشوور .

شارەوانیەکانی دەوروبەری سیدنی پشتگیری لە پلانی نیشتەجێکردنی پەنابەرە نوێکان دەکەن

بۆب کار

■ ماوەیەك لەمەوبەر بۆب کاری سەرۆکی حکومەتی NSW پلانێکی راگەیاندبوو تیایدا بەرنامەیەکی دارشتبوو بۆ نیشتەجێکردنی ئەو مرهاجیرانەی روودەکەنە ئوستڕالیا لە گوندو شارەکانی دەوروبەری سیدنی بۆ کەمکردنەوەی ئەو پاڵەپەستۆ دیموگرافیەی تووشی شاری سیدنی بووە ، بە گوێرەی بەرنامەکە پێش ئەوەی ڤیزەی بەردەوام بدرێ بەهەر پەنابەرێك دەبێ رازی بێ بەوەی لە دەرەوەی شاری سیدنی نیشتەجێ بێ و بۆ هاندانی ئەو پەنابەرانە قبووڵی ئەم بەرنامەیە بکەن . هەریەکێ لەوانە مەبلەغێك لەو باجەی بۆ خانووکرین دەیدەن لێیان کەم دەکرێتەوە، جگە لەوەی کە دەزگا ناوچەییەکانیش یارمەتیەکی زۆریان لە زۆر رووەوە دەدەن.
بەڵام ئەم بەرنامەیەی "کار" تووشی هەندێ رەخنەلێگرتن بوە، بۆ نموونە"جۆن ئەندرسنی" پێشەوای پارتی نیشتمانی وتوویەتی "کار" بەم بەرنامەیەی دەیەوێ هاوڵاتیەکانمان لە شارەکان دوور بخاتەوە.، هەروەها ئەنجومەنی کۆمەڵگا ئەسنیەکان ناڕەزایی خۆی دەربڕیوە و وتوویانە ئەم بەرنامەیە ئەو هاوڵاتیانە وا لێدەکا وەکو هاوڵاتی پلەی دووەم تەماشا بکرێن . لەلایەکی دیکەوە نوێنەرانی هەندێ لە شارەوانیەکانی دەوروبەری سیدنی پشتگیری خۆیان بۆ پلانەکەی بۆب کار راگەیاندوە و لیستی ئەو کارو پیشانەیان پێشکەش کار کردوە کە لە ناوچەکانیاندا پێویستیان پێی هەیە .

ژاپۆن لە بیابانی ئوسترالیا فڕۆکەیەک دوو جار تیژتر لە دەنگ تاقی دەکاتەوە

◆ دوو هەفتە لەمەوبەر لە بیابانەکانی ئوستڕالیادا زانیارەکانی ژاپۆن دەستیان کرد بە تاقیکردنەوەی نموونەیەکی بچووکی فڕۆکەیەک کە وا چاوەڕوان دەکرێ هێزی فڕینی دوو بەرامبەری خێرایی دەنگ بێ واتە مەودای نێوان لەندەن و سیدنی کە بە فڕۆکە ئاساییەکانی ئێستا ٢٦ سەعاتی دەوێ ئەو فڕۆکە نوێیە تەنها بە دوانزە سەعات دەیبڕێ. ئەم فڕۆکە نوێیە کە لە بنکەکانی خوارووی ئوستڕالیا (بیابانەکانی ووميرا) تاقی دەکرێتەوە، دە جار لە نموونەی فڕۆکە ئەسڵییەکە بچووکترە و لە دوورەوە دەخرێتە کارومەودای فڕینی دەگاتە ٢٠ هەزار مەتر بەرزایی و دوایی بە تیژیی دوو بەرامبەری خێرایی دەنگ لەسەر زەمین دەنیشێتەوە. زانراویشە کە نموونە ئەسڵییەکە پاش دە ساڵی تر وەبەرهەم دەهێنرێ و ٣٠٠ نەفەر هەڵدەگرێ و درێژاییشی ٩٥ مەتر دەبێ.

تیلسترا نرخی سێرڤسەکانی گرانتر دەکا

◆ لەم مانگی (ئاب)ەوە کۆمپانیای تیلسترا نرخی سێرڤسەکانی گرانتر دەکات و ، ساڵی ٣٦ دۆلار دەخاتە سەر نرخی کرێی هێڵی تەلەفۆنەکانی وهەروەها نرخی بەکارهێنانی مۆبایلی تیلستراش گرانتر دەبێ.

قسەکەرێک بە ناوی کۆمپانیاکەوە وتوویەتی : ئەم زیادەیە پێویست بوو بۆ بەرەوپێشبردنی کوالیتی سێرڤسەکانمان ، واتە بەرامبەر ئەم زیادەیە مەعمیلەکانمان دەبنە خاوەنی چاکترین سێرڤسی تەلەفۆن، لەهەمان کاتدا ٥٠٪ ی نرخی تەلەفۆن بۆ شوێنە دوورەکان کەمتر دەبێتەوە.

دیارە حکومەتیش لەسەر ئەو بنەڕەتە ئەم هەنگاوەی تیلسترای قبووڵ کردوە ، کە تێکرای سێرڤسەکانی چاکتر بکات و خزمەتی چاکتر بگەیەنێتە مەعمیلەکان.

ئاڤەندا هاڤیبون یا لێکۆڵین و وەشانێن کوردی ل بەرلین

بۆ/ سەرۆکایەتی هەردوو حیزبی سەرەکی کوردستانی عێراق
بۆ هەموو لایەنە سیاسی و ڕێکخراو و ناوەندیەکانی ناوەوە و دەرەوەی کوردستان

ئاڤەندا هاڤیبون یا لێکۆڵین و وەشانێن کوردی ل بەرلین، ڕۆژی شەمەی ڕێکەوتی ٢٩ حوزەیرانی ٢٠٠٢ کۆنفرانسێکی تایبەتی لە ژێر ناونیشانی " سیاسەتی پاکسازی نەژادی ڕژێمی عێراق لە ناوچەی کەرکوکدا" و لە ژێر دروشمی " کەرکوک جەوهەری مەسەلەی کوردە"و" با هەموو هەوڵەکانمان یەکخەین لە پێناوی کەرکوکی کوردستاندا" سازکرد.

لەم کۆنفرانسەدا نۆ لێکۆڵینەوەی زانستی پێشکەش کرا لە بواری مێژووی وسیاسی و ئابووری و خوێندن و ڕۆشنبیری ناوچەی کەرکوکدا. هەروەها کۆمەڵێک پێشنیازی جۆراو جۆر پێشکەش کرا کە بەشی زۆریان پەیوەندی بە ئایندەی کەرکوک و ئەو ناوچانەی تری کوردستان کە تا ئەمڕۆکە لە ژێر دەستەڵاتی ڕژێمی عێراقدان .

بەشداربوانی ئەم کۆنفرانسە تێکڕا جەختیان لە سەر کوردستانیەتی کەرکوک و ئەو ناوچەنە کرد و داوایان لە هەموو هێزە سیاسیەکانی کوردستان کرد کە هەوڵەکانیان یەکبخەن لە پێناوی ڕاگرتنی سیاسەتی بە عەرەب کردنی ئەو ناوچە ، لە گەڵ گەڕانەوەی تێکڕا ئەو خەڵکە دەرکراوانە بۆ جێگای باوباپیرانیان، هەروەها بەشداربوان جەختیان کرد لەسەر زەروورەتی سڕینەوەی ئاسەواری ئەو سیاسەتە ڕەگەزپەرستەی ڕژێم ، بە گەڕانەوەی ئەو عەرەبانەی کە لەو ناوچانەدا نیشتەجێ کراون بۆ ئەو جێگایانەی لە ئەسڵدا لێوەی هاتوون.

هەڵبەتە ئەم کارە بەبێ یەکخستنی ریزەکانی گەلەکەمان و یەکگرتنەوەی هەردوو ئیدارەکەی کوردستان نایەتەدی، لە گەڵ دارشتنی ستراتیژیەتێکی نەتەوەیی کە سازش لە سەر مەسەلەی کەرکوک و ناوچەکانی تری کوردستانی ژێر دەستەڵاتی ڕژێم نەکات و پێ داگرێ لە سەر فیدرالیەت و لەسەر ئەو ڕاستیەی کە دەوڵەتی عێراق لەسەر بەشێک لە خاکی عەرەب و بەشێک لە خاکی کوردستان پێکهاتووە.

بەرلین ٢٠٠٢/٦/٢٩

بەیاننامەیەک لە بنەماڵەی شێخانی نەقشبەندی و نەوەی شێخ سراج الدين

لە ڕۆژی ٢٠٠٢/٧/١٧ وە بەیاننامەیەکمان لە لایەن "شێخ عبدالكريم شێخ حسام الدين نەقشبەندی "وە بەدەست گەیشت کە تیایدا هاتووە: گروپی بە ناو (ئەنصار الاسلام) ڕۆژی ٢٠٠٢/٦/١٥ بە هێزێکی زۆرەوە چوونەتە سەر مەرقەدی پیرۆزی (شێخ حسام الدين شێخ سراج الدين نەقشبەندی) لە گوندی "باخەکۆن" - هەورامان، لاشەو ڕوفاتی پیرۆزی حەزرەتی شێخ و ڕاغیبی کوڕی و شێخ صادقی برای وشێخ مەحمودی کوڕەزای و شێخ حەمیدەخانی کچی و شێخ مەلیک و عەزیز بەگی وەکیل - جوانرۆ کە هەموویان مەرقەدیان لەوێ بووە، لاشەو ڕوفاتەکانیان دەرهێناون و بەرەو شوێنێکی نادیاریان بردون .

ئێمە لە کاتێکدا ئەم کارە تیرۆریست و ترسنۆکانەی (ئەنصار الاسلام) بە توندی مەحکوم و ڕیسوا دەکەین و دەقی بەیاننامەی بنەماڵەی شێخانی نەقشبەندی و نەوەی شێخ سراج الدين بۆ خوێنەرانی ڕۆژنامەکەمان بڵاودەکەینەوە بۆ ئەوەی خەڵکی کوردمان لە ئوستڕالیا و سەرتاسەری جیهان ئاگاداری کردار و ڕەوشتی ئەم تاقمە تیرۆریستەی دژ بە نەتەوەی کوردمان بن."

"کورد"

دەقی بەیاننامەکە:

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿ولا تحسبن الله غافلا عما يعمل الظالمون انما يؤخرهم ليوم تشخص فيه الابصار﴾ صدق الله العظيم

بەڕێز مام جەلال تاڵەبانی
بەڕێز کاک مەسعود بارزانی
بەڕێزان د. بەرهەم ئەحمەد صالح . سەرۆکی حکومەتی هەرێم/سلێمانی
کاک نێچیروان بارزانی - سەرۆکی حکومەتی هەرێم/هەولێر
مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان
مەکتەبی سیاسی یەکێتی نیشتمانی کوردستان
حزب و لایەنە کوردستانی و ئیسلامییەکان
یەکێتی زانایانی ئاینی ئیسلامی کوردستان
ساداتی تەریقەتەکانی کوردستان
السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

سەرەڕای ئەو دەستدرێژیانەی لە لایەن گروپی بەناو (ئەنصار الاسلام) کە هەتا ئێستا کراوەتە سەر هەموو پیرۆزەکانی گەلەکەمان و دەستکەوتەکانی ئەم گەلە، هەموو یاسا و بەها پیرۆزەکانمان لە لایەن ئەم گروپە بەردەوام پێشێلکراوە .. وا جارێکی تر ئەم گروپە دوور لە ئاین و مرۆڤایەتییە، تاوانێکی تری گەورەیان خستە سەر تاوانەکانی پێشوویان ..

ئەم جارەیان بە تیرۆرکردنی ڕۆڵەکانی ئەم گەلەوە نەوەستاون، بەڵکو زۆر بێ ئینسافانە و نامرۆڤانە شەوی ٢٠٠٢/٦/١٥ بە هێزێکی زۆرەوە چوونەتە سەر مەرقەدی پیرۆزی (شێخ حسام الدين شێخ سراج الدين نەقشبەندی) لە گوندی "باخەکۆن"- هەورامان، لاشەو ڕوفاتی پیرۆزی حەزرەتی شێخ و ڕاغیبی کوڕی و شێخ صادقی برای وشێخ مەحمودی کوڕەزای و شێخ حەمیدەخانی کچی و شێخ مەلیک و عەزیز بەگی وەکیل - جوانرۆ کە هەموویان مەرقەدیان لەوێ بووە، لاشەو ڕوفاتەکانیان دەرهێناون و بەرەو شوێنێکی نادیاریان بردون .

ئەم تاقمە تیرۆریستەی (ئەنصار ضد الاسلام) بەم کردەوە دڕندانەیان سەلماندیان کە نەک هەر دژی سەروەری گەلەکەمان و ئەزموونی دیموکراسی گەلی کوردستانن، بەڵکو دژ بە ئاینی ئیسلام و هەموو بنەما ئیسلامی و ئینسانیە پیرۆزەکان و گەورەی ئیسلام و شارێگەی تەریقەت و تەسەوفن کە سەدان ساڵە لە کوردستانی ئێمەدا وەکو ڕەگ و ریشەی داکوتاوە.

ئێمە وەک بنەماڵەی شێخانی نەقشبەندی و نەوەی شێخ سراج الدين لە گەڵ ئەوەی کە دڵنیایین ئەم گروپە بەم کارە چەپەڵەیان خۆیان ریسواو سەر شۆڕی بەدەم خوار جەماوەری موسڵمانی گەلەکەمان کردووە ، ئەم تاوانە هی ئەوە نییە هیچ مرۆڤێکی ئاین پەروەر و نیشتیمانپەروەر و مرۆڤ دۆست پێی قبوڵ بکرێت .. لە گەڵ ئەوەشدا داوا لە هەموو لایەکتان دەکەین :

١- هەوڵی ئەوار هەمەلایەنە بخرێتە کار بۆ گرتن و محاکەمەکردنی ئەنجامدەرانی ئەم کارە دڕندانەیە .
٢- لە ڕێی هەموو لایەکتانەوە گوشار بخرێتە سەر ئەم گروپە بۆ تەسلیم کردنەوەی (ڕوفات و لاشەی پیرۆزی ئەو زاتە گەورانە).
٣- هەموو دەوڵەتە ئیسلامییەکان و بەتایبەت دراوسێکان ، بە ڕاستی لەم کردارە نائیسلامی و نامرۆڤانەیەی ئەم گروپە ئاگاداربکرێنەوە .
٤- بە ئەرکی سەر شانی هەردوو لای حکومەتی هەرێمی کوردستان دەزانین کە هەوڵی لێبڕاوانە بخەنە گەڕ بۆ پاککردنەوەی ناوچەکە لەم تیرۆریستان و گەڕانەوەی خەڵکە پەراگەندەکەی بۆ شوێن و ڕێی خۆیان .

لە گەڵ ڕێزی زۆرماندا
ئیمزا

شیخ عبدالكريم شيخ حسام الدين نەقشبەندی
٢٠٠٢/٠٧/١٧

Kurd filmfestival فیستیڤالی فیلمی کوردی
STOCKHOLM

YEKEMÎN FESTÎVALA FÎLMÊN KURDÎ LI STOKHOLMÊ ÇÊBÛ

Li paytextê Swêdê, Stokholmê, di navbera rojên 17 û 21ê gulanê da festîvaleke fîlmên kurdî hat lidarxistin. Di festivalê da 10 filmên kurdî li sinemayeke navça bajêr da hatin nişandan.Berî festîval dest pê bike, nûçeya festîvalê di medya swêdî da ciyekî berbiçav wergirt. Rojnama Swêdê ya mezin DN di rûpelê kulturê da ciyekî fireh da nûçeya festîvala filmên kurdî. Pişti ku bi mehan nûçe û guftugoyên xirab li ser kuştina keçeke kurd bi navê Fadîme di medya swêdî da derketin, çêbûna festîvaleke kurdî careke din sempatiya swêdiyan berbi kurdan peyda kir. Bi kurtî vê bûyera kulturî bi xwe ra kêfxweşiyeke mezin anî. Em amadekarên festîvalê pîroz dikin û ji bo bêtir agahdarî li ser festîvalê û fîlmên beşdar navnîşana komita amadekar ya înternetê da pêşkêşî xwendevana dikin: www.kurdfilmfestival.com

Kampanyayê KOMKAR a ziman berdewam e

Rênas Sutcu - demanu

Kampanyayê ziman ya Yekitîya Komeleyên Kurdistan-KOMKAR berdewam e. Piştî ku Yekitîya Ewropa (YE) sala 2002'ê wekî "Sala Zimanên Ewrupî" îlan kir, KOMKAR ji bona naskirina zimanê Kurdî bi resmî û ders bi zimanê zikmakî bona şagirdên Kurd kampanyayek vekir. Gor vê kampanyayê li gelek bajarên Elmanya bi beşdarîya pisporên zimanê Kurdî û mamostayên Kurd konferans û semîner pêkhatin, îmze hatin berhevkirin. Gor gotina bi rêvebirên KOMKAR'ê kampanyayê zimên heya dawîya meha Îlonê wê bidome, piştî Îlonê jî îmzeyên, ku hatine berhevkirin wê bi destê heyetekê bigihîje karbidestên dewleta Tirk.

Beşek ji kampanyayê ziman, pêkanîna du civîn bû li başûrê Elmanya. Kurdan ji her çar parçeyên Kurdistanê beşdarê van civînan bûn, ku 15'ê meha Xezîrana sala 2002 li Nurnberg. 30'ê meha Xezîrana sala 2002 li Munîhê, pêkhatin. Axaftvanê civînan Mamoste Mehmud Gergerlî bû. Mamoste Gergerlî li Munîhê dijî û wekî pedegog û mamoste kar dike.

Mamoste Gergerlî di axaftina xwe da girîngîya ziman û tesîra wî li ser kesayetîya zarokan sekinî, behsa kar û xebatên, ku li derwayê welat li ser zimanê Kurdî kir, li ser mafên Kurdan, ku li welatê Swêd dijîn, agahdarî da.

Nêzîkî sed kes beşdarî civînan bûn.

دڵێکی گەورە لە لێدان کەوت ! بیرمەندێکی مەزن لە بیرکردنەوە کەوت !

ژوبینی ئازیزم گیانی لە دەست دا

کارەساتە ترسناکەکە قەوما ، ئەمڕۆ پێنج شەممەی تەمموز، هاوسەری ئازیزم ، عیشقی ژیانم، ژوبین (مەنسووری حیکمەت) لەو پەڕی ئارامی و، لە ناو کۆشی خێزانەکەیدا گیانی سپارد . ژیانێکی کورت بەڵام پڕ دەستکەوت و پڕسەمەر ، جێگای ئەو هەمیشە لە ناوماندا، لە ناو دڵماندا، لە ناو ژیانی هەموو ڕۆژانماندا، لە خەباتماندا بۆ یەکسانی و ئازادی خاڵییە.

ئازەری ماجدی

Rojnama swêdî Aftonbladetê xariteyeke Tirkiyê ku tê da Kurdistan jî hatiye dîyarkirin weşand. Ser vê yekê Tirkiyê acizîyeke mezin nîşan da

www.rojanu.org

Çend hefte berê, rojnama swêdî Aftonbladetê bi pereyên wezareta turîzmê a Tirkîyê reklama turizma Tirkîyê weşand. Di nav nivîs û resmên ser Tirkîyê da xariteyeke Tirkîyê jî hatibû danîn. Li ser wê xariteyê, qismek ji Kurdistanê bi sînorekî spî û zirav hatibû nîşankirin û navê Kurdistanê hatibû nivîsandin. Rojnama tirkî Hürriyetê ev bûyer wek felaketeke mezin da xuyakirin. Pirs di parlamenta Tirkiyê da jî hat niqaşkirin. Rojnama Hürriyetê ne tenê rojnama swêdî, herwisa hukmata Swêdê jî gunahbarkir ku têkilî karê navxweyî ê Tirkîyê dibin, dixwazin welatê wan parçe bikin. Sefîrê Tirkîyê li Stokholmê Selim Kuneralp jî bi îxanetê hat gunehbarkirin. Dehwa li sefîr kirin ku rojnama swêdî bide mehkemê. Lê sefir Selim Kuneralp li dijî vê daxwazê derket, got eger em bidin dadgehê (mehkemê), Tirkîye wê jê zirarê bibîne, çimkî mimkun e dadgeh tesdiq bike ku ew der Kurdistane.

Cem says his party will be EU driving force

AP ANKARA / 19 July 2002
by Suzan Fraser

Turkey's former foreign minister said Friday he was rushing to organize his new party before elections and added that he was not optimistic that Turkey would achieve crucial European Union (news - web sites) reforms before the balloting.

In an exclusive interview with The Associated Press, Ismail Cem, who defected from Prime Minister Bulent Ecevit's party earlier this month along with some 60 other legislators, said his party would be a driving force for EU reforms.
"As a party, I think that we will be the leading force in (the EU) venture," said Cem, looking relaxed but tired a day after setting off on his first campaign trip to his electoral district in Kayseri, central Turkey.

"We will try to achieve (the reforms) though I am not very optimistic for the next two or three months prior to the elections," Cem said.
Cem, with graying hair, but looking more youthful than his 62 years, has been Turkey's foreign minister since 1997. His term in office will be best be remembered for forging closer ties with traditional rival Greece and overseeing Turkey being made a formal candidate for EU membership in 1999.
Turkey is now struggling to push through crucial democratic reforms for EU membership. The nationalist party, a member of Ecevit's coalition government, is opposed to steps such as abolishing the death policy and legalizing education and broadcasts in Kurdish.
Turkey needs to pass some of the reforms before October, when the EU is due to issue a report on Turkey's progress and before December when a EU summit could set a date to open membership talks with Turkey.

"I don't believe that everything will be lost if we don't manage (to pass reforms) within the next two or three months ... but it will cause us a delay," he said.

Ismail Cem

Cem is scrambling to put together his party before elections likely to be held in November. The grouping will almost certainly include the more than 60 defectors as well as Kemal Dervis, the popular economy minister who is the architect of Turkey's economic recovery progra..
Parliament is due to meet next week to vote on elections for November, though it was not clear the two parties who called for the session would get a minimum quorum. That leaves Cem and his colleagues very little time to prepare. "It is a race against time," he said. The defections from Ecevit's party have stripped the government of its absolute majority and have called into question whether the government can last for much longer.

Cem said he did not know if more defections would follow and lead to the collapse of the government.

"We don't insist, we don't call, we don't even ask," he said.
Cem indicated that the party would be respectful of religious beliefs but remain loyal to Turkey's secular principles. "We have a formula: we say a secularism which is respectful of religious sensitivities. That is exactly what we will do," he said.

Turkey has strict secular laws that sometimes lead to social tensions. Islamic head scarves, for example, are barred for university students and public sector workers. The ban has created intense political controversy.

"HADEP gives a conditional "yes":

HADEP General Chairman Murat Bozlak stated that in case that laws on political parties and elections were amended and adjustment laws were passed they would approve the date November.
3 Bozlak first of all commended on their insistence on October 6 as the date of elections, saying that the reason of it was their opinion that the existing government could eliminate the block before the European Union. Stressing that they were not convinced that the parliament could take serious steps towards democratisation, Bozlak mentioned that they wanted to save time for the new parliament.
"Therefore the Assembly should convene not at September 1 but at an earlier date. However we have expressed that before the elections laws on political parties and elections should be amended," said the HADEP Chairman, "If the parliament convenes at the beginning of August, it is possible to amend the laws on political parties and elections and adjustment laws. Alliances should be made possible and the impediment of 10% representation which is the biggest obstacle before the public will should be eliminated." Making a call to political parties represented in the parliament, Bozlak said the following: "We wish legal adjustments which will secure justice in representation, realization of public will in the parliament and a just election."

Flames

ئارایشگای بۆژنان و پیاوان

ئافرەتی کورد لامان کار دەکات بۆ جوانکردن و برینی قژی ئافرەتان

قـــژ جوانکردنی ئافرەتان
ڕەنگ کردنی قـــژ
هەلگرتنی مووی دەموچاو

Shop 3 No.9 Patrick St Blacktown N.S.W 2148
Ph: 9831 1807
Cnr: Patrick St & Kildare Rd Blacktown N.S.W 2148
خاوەنی: جەمال بیترس Ph: 9831 1687 نرخی تایبەت بۆ کوردەکان

US keen to overthrow Saddam: Kurdish chief

Jalal Talabani

Agence France-Presse Doha, July 20
An Iraqi Kurdish leader, Jalal Talabani, said on Friday the United States was "determined" to overthrow Iraq's President Saddam Hussein but military action was not imminent.
"There is definitely a US determination to overthrow the Iraqi regime. But I don't think the moment is close," Talabani, head of the Patriotic Union of Kurdistan (PUK), told Qatar's satellite television Al-Jazeera.

"The Iraqi people need democracy, a radical change. But we are not in favour of just any change," said Talabani, whose PUK has controlled northern Iraq together with another Kurdish faction in defiance of Baghdad since 1991.

Talabani, who held talks in Saudi Arabia this week, called for "comprehensive democratic change" to be carried out by "nationalist and independent Iraqis".
"We must not replace the current regime with another dictatorial regime. This change requires an understanding between Arabs, Kurds, Sunnis, Shiites, the secular camp and Islamists," cautioned Talabani.
US President George W Bush has vowed to use all tools at his disposal to oust Saddam, whom he accuses of developing weapons of mass destruction.
The leader of the Kurdistan Democratic Party (KDP), the other main faction in northern Iraq, said earlier this month that the KDP would not take part in a US offensive "unless it is sure of the alternative".
"Unless we are sure of the alternative, we cannot take part in any operation to change the regime," Massoud Barzani told the Saudi-owned pan-Arab daily Al-Hayat.

"ECHR condemned Turkey":

The European Court of Human Rights

MHA / 17 July 2002 / by Huseyin Elmali

The European Court of Human Rights condemned Turkey for 4 cases. In the most important of the cases the court ruled that the Turkish state violated the article 13 for killing of lawyer Yusuf Ekinci, one of the outstanding Kurdish intellectuals

The European Court of Human Rights (ECHR) condemned Turkey to pay 100 thousand euro damages to the applicants. The court declared its decisions on four cases of killings with unknown perpetrators, torture and freedom of expression the other day. One of the important cases is related with the Kurdish intellectual and lawyer Yusuf Ekinci. The court ruled that Turkey had violated article 13 of the European Accord of Human Rights (EACH) and other two articles which guarantee the right to live. The court condemned Turkey to pay 15 thousand 590 euro moral damages and 5 thousand 200 euro for the legal expenses.
Ekinci was abducted on February 24, 1994 and then found dead on February 25, 1994. That he was found at E-90 highway like Kurdish businessman Behcet Canturk was considered a making of Ciller "list". The case is one of the most evident killings with unknown perpetrators in Kurdistan after 1990. The rule of the ECHR is an important document of the dirty war in Kurdistan.

Freedom of expression
The other three cases vs Turkey there are friendly solutions. On "Haberde Yorumda Gercek" case Turkey will pay 18,700 euro to the applicant to lawyer Kamil Tekin Surek who is the owner of the magazine. The magazine was condemned to pay heavy fines for "propaganda for separationism" and the copies of the magazine were confiscated.

Torture case
And Turkey will pay damages in value of 32,014 euro to Kurdish Mehmet Aydin who has been tortured. Mehmet Aydin was taken under detention on December 30, 1993 on the grounds of being a member of PKK and had been tortured for 7 days. Then he has carried his case to ECHR.

Ozgur Yildiz who was detained on April 19, 1993 on the grounds of being a member of illegal DEV-SOL revolutionary movement will get 30,489 euro damages from Turkey. Yildiz has carried his case to ECHR showing maltreatment under detention as ground.

Letter from Kurdistan National Congress to Mr Anan

17/07/2002 KNC
Dear Mr. Kofi Anan
General Secretary of the United Nations

You are well aware about the history of the Kurds and their forty million strong nation, especially after their subjection to a cruel division in the aftermath of World War One, furthermore, how the occupiers of Kurdistan committed dozens of crimes of genocide, such as the Anfal and Halabja operations, and mass displacement.

Based on the fact that laws and principles of the UN state the right of all nations without exception and attempt to protect all nationalities, religion minorities and ethnicities threatened by extermination on the hands of their occupiers, we would like to draw your attention once again to the complicated and difficult circumstances of the Kurdish nation.

It is clear to us and to all freedom loving people, as well as to all occupied and oppressed peoples in the world that you are doing your best for elimination of all kinds of despotism, persecution and inequality throughout the world. This fact is subject of our admiration and gives us ever-increasing hope, more than ever to fulfil our aspiration in liberty and humanly accepted life. In the light of the above, we representatives of national institutions, political parties, non-political, religious and cultural organisations, and political, cultural and social personalities from all over Kurdistan and the Kurdish nation friends from all around the world, in the name of forty million Kurds deprived of their own state and rights, ask your Excellency to allow the Kurds to have a monitoring representative in the General Assembly of the UN.

We have great expectations from your Excellency that this demand of the Kurdish people would not be neglected, and we are sure that your Excellency would give this matter the attention and importance.

Jawad Mella
President of KNC
With best wishes and regards

Tel/Fax/E-mail Signature
0044 7768 266 005
Kurdistan National Congress-KNC
PO Box 607, London NW8 0DT
Tel: 0044 208 563 2881
Fax: 0044 208 563 8406
www.knc.org.uk

Kurdish Lover Sent Packing

ROME -- A Belgian woman packed her Kurdish lover into her suitcase in an attempt to smuggle him into Italy, police said on Saturday.

Customs officials at the southern port of Brindisi stopped 23-year old Cindy Q. on Friday after seeing her struggling with her suitcase as she disembarked from a ferry from Greece, Reuters reported.

When they opened the bag, they were amazed to see 26-year old Ismail Kilic stuffed inside. "There is almost certainly a love story going on between the two," said the deputy Chief of the Brindisi Customs Office, Alberto D'Alessandro.
Kilic was deported from Italy and put on the next ferry back to Greece. The Belgian woman was arrested and faces charges of organizing illegal immigration.

Thousands of illegal immigrants pour into Italy every year in search of a better life in the West. In a bid to stem the flow, Italian lawmakers passed tough new restrictions this week, including measures to fingerprint new arrivals and boost patrols to keep undesirables away from Italy's shores.

ئازاد کردنی مێژوو

*ئەمەنی هیچ کێشەیەک هێندەی تەمەنی کێشەی ژن درێژ نیە و، باری هیچ کێشەیەکیش هێندەی باری کێشەی ژن ئالۆز نیە، قورسترین و ئالۆزترین پرسیار، رەنگە ئەو پرسیارە سووکە بێت کە لە ژنێکی لێکۆڵەر دەکرێت: کێشەی ژن چیە؟ یان کێشەکانی ژن کامانەن؟ خۆ ئەگەر ئەو پرسیارە کە بەو شێوە سووک و سادەییە دەردەبڕێ لە ژنێکی کورد بکرێ، هێندەی تر بەرسڤەکان ئالۆز دەبنەوە و مرۆڤ نازانێ لە کوێوە دەست پێ بکات و لە کوێ کۆتایی پێ بێنێ.

کێشەی ژن لە هەموو کۆمەڵگەکانی مرۆڤایەتیدا بە رادەی جیاواز و شێوەی جیاواز خۆی نواندووە، لە هیچ کۆمەڵگەیەکی دنیادا ژن هاوپایەی پیاوە نیەو، بە شێوەیەکی گشتی پلەی سیاسی، ئابووری، کۆمەڵایەتی، زانستی و کلتووری پیاو بڵندترە لە هی ژن، لەوەتی ئەو پلە وناستە نابەرامبەرەش لە ئارادایە، خەبات بۆ یەکسانی و بەرامبەرێتی کراوەو دەکرێ، هەنگاوی گەورە و بچووکیش بەرەو ئەو یەکسانییە لە هەموو کۆمەڵگە و کلتوورە جیاوازەکاندا نراوە، بەڵام هێشتا هیچ کۆمەڵگەیەک پێی نەگەیشتووە.

لە بەشێکی دنیادا پێشکەوتن بە خێرایی مووشەک تێدەپەڕێ و داهێنانی زانستی لە بوارەکانی تەکنەلۆژیا و ئەلەکترۆن ئادێ تەنگ بە مرۆڤ هەڵدەچنێ ویزەی گەردوونگەرایی مرۆڤ سەرسام و شپرزە دەکات بە تایبەتی ئەوانەی کە تەحلی پێشبڕکێ وخۆگرنجاندن وخۆگەیاندنیان بەو هەنگاوە خێرایانەی پێشکەوتن بۆ هەڵناکەوێ، کە ژنان لەو گرووپە مرۆڤە کەم دەرفەت و بوارتەدراوەن، لە بەشێکی تری دنیاشدا هێشتا قۆناغی کۆیلەیەتی و دەرەبەگێتی ماڵئاوایی نەکردووە و ئاستی هۆشیاری لە پلەکانی خوارەوەی سفر جێ دەگرێ، گومانی تێدا نیە لەو جۆرە کۆمەڵگەیەدا ژن کۆیلەترینە.

نکۆڵی لەوە ناکرێ کە جیاوازی مەودای کۆمەڵایەتی و ئابووری و سیاسی نێوان پیاو و ژن لە کۆمەڵگەکانی دنیادا جیاوازە، دەڵێن کەس وەک ژن خۆی ناتوانێ گوزارە لەو کێشەیە بکات، ئەمە راستە، پیاوێک بۆ ئەوەی بتوانێ گوزارە لە کێشەی ژن بکات دەبێ خۆی لە جێگەی ژن دابنێت و وێنای خۆی بکاتە کە ژنێکە، لە گەڵ ئەوەشدا وێناکردن هەرگیز نابێتە ریالیتە و، وێناکردنی ریالیتە رێژەییە نەک رەها، بە رای من رەنگە گوزارەکردن لەو مەودایە کەسێک باشتر بتوانێ کە ژیانی هەردوو رەگەزەکەی تاقیکردبێتەوە، ژنیش بووبێ و پیاویش بووبێ، بێگومان نموونەی وا لەو دنیادا هەن و توانیویانە ئەو دوو وێنە جیاوازەمان بخەنە بەر چاو.

جێنس مۆریس، ئەو پیاوەی گەیشتە لوتکەی ئیڤەرێست، زۆربەی ژیانی گەورەیی خۆی وەک پیاوێک بەسەر بردو بەڵام هەمیشە هەستی دەکرد ژنێکە و لە کلێشەی پیاوێکی نامۆدایە، بە ئەنجامدانی نەشتەرگەرییەک رەگەزی خۆی گۆڕی و بوو بە ژن، لە کتێبی یاداشتەکانیدا کە لە ساڵی ١٩٧٤ بڵاوی کردەوە باسی ئەو جیهانە جیاوازە و ئەو مەودایە دەکات کە ژن و پیاوی تیادا دەژی مۆریس دەڵێ:

"دەڵێن ئەو مەودا کۆمەڵایەتییەی لە نێوان ژن و پیاودا هەیە روو لە کەمبوونە، بەڵام من دەتوانم تەنها ئەوە رابگەیەنم کە من دوای ئەوەی نیوەی ئەم سەدەی بیستەمە وەکو پیاو و وەکو ژنیش ژیام، ناتوانم بڵێم رووبەک لە رووەکانی ژیان، چرکەیەک لە چرکەکانی رۆژ، دیداری و کاردانەوەیەک و هیچ شتێک نیە لە نێوان پیاو و ژندا جیاواز نەبێ، هەر ئەو ژێی دەنگەی کە پیاو بۆ دواندنم بەکاری دەهێنێ، هەر ئەو جێگایەی کە بۆ لەشی من دادەنرێ، خودی ئەو ئەتمۆسفێرەی یان ئەو هەستیارییەی کە لە کاتی هاتنمدا بۆ ناو ژوورێ یان چێشتخانەیەک، ئەوە دەخەنە روو کە ئێستا من لە پایەیەکی تەواو جیاوازم، یان کە ئەوانی تر کاردانەوەکانی خۆیان گۆڕی، منیش بەهەمان شێوە وام کردە تا زیاتر وەکو ژن رەفتارم لەگەڵ کرا، زیاتر بووم بە ژن، من لە گەڵ ئێرەو ئەوێ خۆمم گونجاند، ئەگەر بوترێ من بە تەواوی بێتوانا بوومە، کاتی دەمویست تۆتۆمبیلەکە بەرەو دواوە لێخورم، یان دەمی توندی شووشەیەک بکەمەوە، بە شێوەیەکی سەیر بێتوانا بوومە لەوەی کارێکی لەو جۆرە ئەنجام بدەم، کە جانتایەک قورس بوایە بەحاڵ دەستوانی بەرزی بکەمەوە.

خۆشحاڵم کە ئەم تێبینیە دەردەبڕم، بۆ نموونە کە بۆ ژەمی نیوەڕۆیەک لای یەکێ لە هاوڕێ پیاوەکانم داوەت دەکرێم، کە ساڵانێکی زۆری پێش ئێستا نەبوو، خزمەتکارەکە دەبوایە بە هەمان شێوەی هاوڕێکەم رەفتاری لە گەڵ کردبام، جاران دەبوایە زۆر بەرێز و جیدییەوە پێشوازی کردبام، ئێستا بە یاریکردنەوە دەستەسڕەکەم بۆ بادەدا، وەک ئەوەی بیەوێ ئازم بکێشێ، جاران داخوازییەکانی زۆر بەجیدییەوە وەردەگرت، ئێستا چاوەڕێیە من چەرتیەیەک بڵێم (کە منیش ئەوە دەکەم). (١)

بێگومان شاخەوانێکی وەکو مۆریس، کە توانیبێتی بگاتە لوتکەی ئیڤەرێست، خاوەنی هێزو توانایەکی بێ وێنەی جەستەیی و دەروونییشە، چی وا لەم مرۆڤە دەکات تەنها بە گۆڕینی ناوەکەی لە پیاوەوە بۆ ژن ئەو هێزو توانایە لە دەست بدات و وەکو خۆی دەڵێ بە حاڵ جانتایەکی قورسی پێ بەرزبکرێتەوە، یان دەمی توندی بوتڵێکی پێ نەکرێتەوە؟ ئایا هێزێکی ئەفسووناوی لە پشت ناونیشانی پیاوەوەیە کە وای لێ بکات بوێر و بە هێز بێ؟ ئایا ئەمە سیحرە؟ بێگومان نا!.

ئەو رەفتارانەی کە لەگەڵ ژندا دەکرێن، ئەو چاوەڕوانیانەی کە کۆمەڵگەی پیاو ساڵاری لە ژن هەیەتی، ئەو یاسانەی کە جیاکارانە دارێژراون، ئەو رێنماییانەی جەخت لە سەر پایە بەرزی پیاو و پایەنزمی ژن دەکەن، ئەو دابو نەریتانەی کە رەوایەتی دەدەنە نادادگەری ونادادپەروەری کۆمەڵایەتی، ئەو ستەمە سیستەماکییانەی کە رۆژانە رژێمی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی و ئاینی لە سەر ژن پیادەی دەکەن، ئەو شەڕە دەروونییەی کە لە ئەنجامی هەموو هەڵسوکەوتێکی جیاکارانە و ستەمکارانە لە گەڵ ژندا دەکرێن، ئەمانەن ئەو هێزە جەستەیی و دەروونییە لە ژن وەردەگرنەوە کە هەیەتی و پێویستە هەیبێ، ئەو توانای دەردەبڕین وبڕیاردان و داتوستاندنە لە ژن وەردەگرنەوە کە سیفەتی مرۆڤێکی ئاساییە، بەرامبەر بەمەش، ئەو پایە بەرزینی و نرخاندنە پۆزیتیڤەی کۆمەڵگە بۆ پیاو، ئەو رەفتارە پڕ رێزەی کە لە گەڵیاندا دەکرێت، ئەو یاسایانەی کە لە بەرژەوەندییان دادەڕێژرێت، ئەو ناوەندانەی کە بڕیار بۆ پاراستنی دەستەڵات و پایەیان دەردەکات، ئەو رژێمە سیاسییەی کە دەستکەوتە ئابووری وپایە ئابوورییەکەیان رادەگرێت، ئەو رێسا ئاینییانەی کە لە پێناوی ساڵارێتی ئەواندا هاتوونەتە ئاراوە، ئەو دابونەریتانەی کە جەخت لە سەر پایەی ئەوان و دەستەڵاتی ئەوان دەکات، ئەو هێزە زیاد لە پێویستەی داوە بە پیاو، کە پێویست بوو تەنها بۆ ئەو نەبێ لە گەڵ ژندا بەشی بکات.

زاڵهێزیی پیاو و، کەمهێزی ژن لە هەموو رووەکانی ژیاندا، لە هەموو بوارەکاندا، لە هەموو کات و ساتێکدا رێنەی کێشەیەکی گەورە پێشان دەدات، ئەمەیە کە ناومان ناوە کێشەی ژن.

هەوڵی بەردەوام و سیستماتیکی رژێمە جیاجیاکانی کۆمەڵگە، رژێمی ئابووری، سیاسی، کۆمەڵایەتی و ئاینی بۆ شارژکردنی پیاو بە (هێز)، و بەتاڵکردنەوەی ژن لە (هێز) لاسەنگییەکی ترسناکی دروست کردووە، ئەم لاسەنگییەش لە کۆمەڵگەیەکەوە بۆ کۆمەڵگەیەکی تر جیاوازە، لە کۆمەڵگەکانی رۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بە گشتی ترسناکترە، لە کۆمەڵگەی ئێمەشدا هەرە ترسناک و جێی نیگەرانییە.

بۆ هاوسەنگ کردنەوەی ئەم هارکێشیە، بۆ رەواکردنەوەی ئەو ناڕەواییە، مەرج نیە پیاو بەتاڵبکرێتەوە لە هێز، بەڵام مەرجە ژن شارژبکرێت بە (هێز)، وەک چۆن بە هەموو تواناکارییەک و بە میکانیزمی جیاواز، هەموو سیستەمەکان رۆڵیان گێڕاوە لە کەمهێزکردنەوەی ژن، بە هەمان شێوە دەبێ رۆڵیان هەبێ لە بەخشینەوەی هێز بە ژن. ئەمەیە کە ئێمەی ژن دەبێ خەباتی بۆ بکەین و سازشی لەسەر نەکەین، هەوڵی ئێمە دەبێ بۆ گۆڕینی هەموو رووە ناشیرین وناڕەواکانی ژیان بێت، دەستی ئێمە دەبێ بگاتە ناو هەموو ئەو سیستەمانەی کە دەستیان لە دروستبوونی کێشەکەماندا هەیە.

ئەوەی لە پێشتمانەوەیە، مێژوویەکی دووردرێژی پڕ لە کێشەیە و بەردەوامیشی هەیە، رابردووی ژن هێندەی هۆش بڕکا، ستەم و شکستی و دواکەوتنە، بەڵام ئەمە مانای وا نیە لەناو ئەو رابردووە دیل بین، وەکو بۆنگەرەکان دەڵێن ئێستا و داهاتوو گرنگییەکی گەورەتریان هەیە بۆ ژیانمان لە رابردوو، ئێستا چارەنووسسازە(بڕیاردەرە)، چونکە ئێستا خودی ساتی هەڵبژاردنەکەیە، وەک کیرکیگارد گوزارەی لێ دەکات، نابێ خۆمان لە رووداوەکانی رابردوودا لە چاڵ نێین، یاخود بفڕین بۆ بەهەشتی داهاتوو، لە جێگەی ئەوە دەبێ ئامادەی ئێستا بین و ئاگاداری ئێستا بین، (ئێستا لێرەیە!)(٢)، کەوا بڵێین دەتوانین خۆمان هەڵبژاردن بخوڵقێنین، داهاتوو گرنگە بەو مانایەی کە هەڵبژاردنەکانمان هەمیشە ئاماژەن بۆ کاتی داهاتوو.

ئێستا بۆ ئێمەی ژن گرنگە، چونکە ئێستا دەتوانین نەخشەیەک بۆ ئازادبوونی مێژوومان بکێشین، مەبەستم لە ئازادبوونی مێژووە خوێنەوەیەتی بە دەستی خۆمان و رەنگاندنێتی بە رەنگی خۆمان و جوانکردنێتی بە توانا و هێز و هۆش و بیری خۆمان، مێژووی داهاتوومان تەنها بەوە جوانەبێتەوە کە ئێمەی ژن پڕ بین لە ئامادەیی و بەرپرسیارێتی و ررووو بە رووبوونەوە و یاخیبوون.

"مرۆڤ مەحکومە بە ئازادی" سارتەر وا دەڵێ (٣). بەڵام ئازادیش لە خۆڕا دروست نابێ، ئازادی بەرهەمی رەنجی مرۆڤە لە پێناوی گەیشتن بە خودی ئازادی، دۆزینەوەی مانا بۆ ژیان رەنگە گرنگترین سیفەتی مرۆڤێکی ئازادبێت، (ڤیکتۆر فرەنکڵ)ی دەروونناس پێی وایە "گرنگترین سیفەتی مرۆڤ ئەوە نیە کە بە دوای ئارەزوودا دەگەڕێ" بەڵکە گەڕانێتی بە دوای مان".(٤).

مێژووی ژن، مێژوویەکی کۆلۆنیکراوە، هەروەکو جەستەی و بیرو دەروونی، ژن دەتوانێ بە ئازادکردنی دەروون و جەستەی خۆی و بە ئازادکردنی مێژووی خۆی ئەو مانایە بدۆزێتەوە کە ژیان لێی دەخوازێ. مانای ژیانیش لە ناو ئەو ئەرکانەدا دەدۆزێتەوە کە بە ئەنجامدانیان ستاتووی مرۆڤی پێ بڵند دەبێتەوە. ئەو ئەرکانەی کە خۆمان هەڵیاندەبژێرین و بەرپرسیارێتییان هەڵدەگرین، ئەک ئەوانەی دەدرێن بەسەرماندا و بەناچاری ئەنجامیان دەدەین. توانای بڕیاردان بۆیە گرنگترینەبۆ ژن، چونکە ئەو توانایەیە وای لێ دەکا خۆیهەڵبژێرێ، بەو شێوەیە ئەنجامی بدا کە خۆی دەیەوێ بەرهەمی ئەرکەکانیشی بۆ خۆی بێ و لە پێناوی بەرزکردنەوەی ستاتووی خۆی بێ. بەو شێوەیە مانای بوونی خۆی دەدۆزێتەوە.

(مرۆڤ) ئەو ناوەیە کە لە بوونەوەری نێرو مێ نراوە، کەواتە ژنیش مەحکومە بە ئازادی، بەڵام ئازادییش لە خۆڕا دروست نابێ. ئەگەر هەموو ژنێک ئەو راستییە زانیستییە بزانێ کە "لە رووی فیزیکی و عەقلییەوە ژنان لە پیاوان بە هێز ترن"(٥) وەک فیزیۆلۆژی ئەمریکی دکتۆر ئیلیوت دەربڕیوە، گومان لەوە ناکەن کە ئەوەی سروشت بە ژنی بەخشیوە ئەک کەموکوری تیا نیە، بەڵکو خاڵی بە هێزیە بۆ ژن ئەو هێزەی کە سروشت بە ژنی بەخشیوە، ناڕەوایی و نادادپەروەریی کۆمەڵایەتی و ئابووری وسیاسی و ئاینی لێیان سەندۆتەوە.

بێگومان بۆ کەسانی خوێندەوار زانراوە، ژن و پیاو چۆن دروست دەبن و دوو دانە لەو چلوشەش کرۆمۆسۆمانەی کە مرۆڤیان لێ دروست دەبێ و بڕیاری ئەوە دەدەن کە ئەو مرۆڤە نێر بێ یان مێ، ئەو کرۆمۆسۆمانەی کە لە زانستی بیۆلۆژیدا ناونران X و Y.

کرۆمۆسۆمی Y بڕیاری نێر بوون دەدات، مێ لە جیاتی کرۆمۆسۆمی (Y)یە (X)یکی تری هەیە. واتە XX دەبێتە ژن و XY دەبێتە پیاو. هەر هێلکەیەکی ژن بیست و سێ کرۆمۆسۆمی هەیە، یەکێ لەوانە کرۆمۆسۆمی ئێکسە. هەر سپێرمێکی پیاویش بیست وسێ کرۆمۆسۆمی تیایە، پیاو لە هەر رەهابوونێکی زایەندیدا یان ئەو سپرمانە دەردەدات کە کرۆمۆسۆمی ئێکسیان تیایە، یان ئەو سپێرمانەی کە کرۆمۆسۆمی وایان لە گەڵدایە. کاتێ کرۆمۆسۆمی X ی ژنی پیتاند، زارۆکی کور پەیدا دەبێت.

هەبوونی ئەو کرۆمۆسۆمی Yیە، لە رووی زانستی بیۆلۆژی و ئەنەتۆمییەوە، هیچ زیادەیەک نیە بۆ نێر، نەبوونیشی هیچ کەموکورییەک نیە بۆ مێ. لە بەرامبەر ئەمەش هەبوونی کرۆمۆسۆمی دووەمی ئێکس مێ، زیادەیەک بۆ مێ و نەبوونیشی لە نێردا کەمو کورییەکە. چونکە کرۆمۆسۆمی ئێکسی دووەمی ژن "تەنها کرۆمۆسۆمی زایەندی (سێکس)ی نییە، بەڵکە ئەو جینانەشی تێدایە کە دەبنە بەرگریی زۆرنەخۆشی و پەتای گران! ژنان بەهۆی هەبوونی جووتێ کرۆمۆسۆمی ئێکس دوو هێندەی پیاو جینەکانی بەرگرییان لە لەشدایە."(٦) ئەو بەرگرییە زیادەیەی کە لە لەشی ژندا هەیە، لێکۆڵینەوەی زانستی دەریخستووە هۆکاری ئەوەیە کە خەتەری زۆر لەو نەخۆشییانەی کە دەبنە هۆی مردن لە سەر پیاوان زیاتر بێ وەک لە ژن.

ئەوەی بەچاو دەبینرێ و لە هەموو کلتوور و کۆمەڵگەکاندا باوەر سەپاوە، لەو تێروانینە چەواشەیەیە کە سروشت ستەمی لە ژن کردووە و بە هۆی ئەو سیفەتە زایەندی و هۆرمۆنە مێیانەی کە ژن هەیەتی و خودی سیفەتی مندالبوون ژنی چەوساندۆتەوە. بەڵام لە زانستدا پێچەوانەی ئەمە سەلمێندراوە، سروشتی لەشی ژن بە هۆی کرۆمۆسۆمی مێی ئێکسەوە بە هێزترە و بەرگری لەش و دەروونی ژن زیاترە. ئەوەی کە ستەمی لە ژن کردووە سروشت نیە، بەڵکە ئەو سیستەمانەیە کە پێشتریش باسم کرد، کە چۆن میکانیزمی هەمەجۆری ژن بەتاڵ دەکاتەوە لە (هێز) و پیاو شارژ دەکا بە (هێز).

بە هۆی ئەو بەندوباوە چەواشەیەی کە لە هەموو کلتوورەکانی مرۆڤایەتیدا بە گشتی دەربارەی سروشتی مرۆڤی پیاو ومرۆڤی ژن سەپاوە، ئەو ئەنجامەی لێ کەوتۆتەوە کە پیاوان زیادەرۆیی بکەن لە سەپاندنی دەستەڵات و بێشاندانی هێزو دەربڕینی بێ و دڵنیابوون لە بۆچوونی خۆیان. ئەم زیاد بوونە بە هەردوو رەگەزی مرۆڤ کێشەی گەورەی بە دواوە بووە. مێژووی پیاوانی پڕ کردووە لە شەڕی جیهانی و ناوچەیی و هەرێمی، لە نادادپەروەری، لە خۆویستی و سادیبوون لە پێناوی دەستەڵاتدا، مێژووی ژنانیشی پڕ کردووە لە ستەمدیدەیی و چەوساندنەوە و نابەرامبەریی، لە خودئازاردان، پیاوانی کردووە بە کۆلۆنیالیزم و ژنانیش بە کۆلۆنی، مێژووی پیاوی کردووە بە ناوەند و مێژووی ژنی کردووە بە پەراوێز.

پیاوناسی بۆ ژنانێ کە خەبات بۆ ئازادکردنی مێژووی ژن دەکەن، رێگەیەکی ئایدیالە، خودی ئەو کێشەیەی کە مێژوویەکی دووروو درێژە لە ئارادایە، ئەوەی ناوی لێنراوە کێشەی ژن، ئەگەر چی بە تەنها هی ژن نیە، بەڵکە کێشەی هەموو مرۆڤە. خودی ئەو کێشەیە و ئەو مەودایانەی کە لە سەرەوەشدا باسم کردن، وای کردووە کە تا ئەمڕۆ نە پیاو وەک پێویست ژن بناسێ و، نە ژنیش وەک پێویست پیاو بناسێت.

" زانیاری چەکی نهێنی دیپلۆماتە. کە ئەمڕۆ زانیاری ئەواوی سەبارەت بە دەستەڵاتەکەی بەرامبەری بەدەستهێنا، زانی کاردانەوەی چۆن دەبێ و بۆچی. ئەوما دەزانێ چۆن خۆی ئامادە بکات و بەو ئامانجە بگات کە دەیەوێ (٧). ئەمە بۆچوونێکی سیاسییە، بەڵام کێشەی ژنیش، وەکو کێشەیەکی مرۆڤانەی جیهانی، هاوکات کێشەیەکی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابووری و زانستی و دەروونییە، کێشەی ژن کێشەیەکی گشتگر و گەردوونییە.

دابەشکردنی رۆڵ بە پێی پیاوێتی و ژنیەتی، دابەشکردنێکی ئەرک وەکو ئەرکی پیاوانە و ئەرکی ژنانە، ئەوکاتە نارەوایی دەخوڵقێنێ کە رۆڵی یەکێکیان بە بەرز و رۆڵی ئەوەتریان بە نزم بنرخێنرێ، دایکایەتی رۆڵێکی ژنانەیە، بەڵام ئەو ئەرک و بەرپرسیارێتییەی کە رۆڵی دایکایەتی داویەتی بە ژن، پەروەردەو بەخێوکردن وەک ئەرکێکی پڕ بایەخ نەنرخێنندراوە وەک پێویست، بەهۆی ئەو رۆڵە مرۆڤانەی دایکەوە ستاتووی ژن بڵند نەبووەتەوە، بەڵکە هەر یەک لە سیستەمەکانی کە ناوم بردن خودی ئەو رۆڵیان بۆ ژن کردووە بە سونگەی دوورەپەرێزکردن و پەراوێزکردنی ژن لە ئەرکە بەهادارەکان و بوارە بەرهەمبەخشەکانی ژیان، ئەو بوارانەیە و بەهرە و دەستەڵاتبەخشانەی کە بە درێژایی مێژوو لە پیاو تاپۆ کراون و وەکو رۆڵی پیاوانە ناوبراون و کراوان بە ئەرێتێکی سەپاو لە زۆربەی کۆمەڵگەکانی دنیادا، رۆڵە سیاسیە بڕیاردەرکانی هەموو دونیا، رۆڵە ئابوورییە بڕیاردەرکانی هەموو جیهان، رۆڵە کۆمەڵایەتییە بڕیاردەرکانی هەموو کۆمەڵگەکانی مرۆڤایەتی، رۆڵە ئاینییە بڕیاردەرکانی هەموو ئاینە ئاسانی و زەمینییەکان، رۆڵە زانستییەکان و هتد، هەموویان تا ئەمڕۆش بە زۆری بۆ پیاو قۆرخ کراون و هی پیاون، ژن لەم دوو سەدەیەی دواییدا هەنگاوی گەورەی ناوە دەستکەوتی باشی هەبوو بۆ بینینی ئەو رۆڵانە، بەڵام رێژەکەی هێشتاش هەر زۆر کەمە، لە راستیدا رۆڵەکان نە پیاوانەن و نە ژنانە، رۆڵەکان نیوترالن (بێلایەنن)، ئەرکی گەورەی ژنان بەگشتی و، ژنانی فێمینیست بە تایبەتی هەوڵدانە بۆ نیوترالیزەکردنی رۆڵەکان.

رۆڵەکان چۆن بێلایەن دەکرێنەوە؟ ژن بۆ ئەم مەبەستە دەبێ چی بکات؟ و رەنگە پرسیاری تریش بێنە ئاراوە، بە بۆچوونی من زانست و زانیاری رێگەی هەرە نزیکە بۆ گەیشتن بەو ئامانجە. گومانی تێدا نیە کە رۆڵەبڕیاردەرو گرنگەکانی هەموو بوارەکانی ژیان بەدەست ئەو کەسانەوەیە کە زانیاریی و پایەی زانستییان لەو بوارەدا لە کەسانی تر زیاترە. ئەو رۆڵە لاوەکییانەی کە هەتا ئێستا بە ژنانە ناوزەد کراون، ژنیان دوورەپەرێز کردووە، ئەنجامەکانیشی وا کەوتووە کە ژنان بەو رادەیەی کە بۆ مرۆڤێکی خاوەن پایە پێویستە خوازیاری زانست و زانین و دەستەڵات نەبن، ویستی گەیشتن بە پلە بەرزەکانی سیاسەت، بە پلە بەرزەکانی زانست، بە پلەی بەرزی ئابووری و تەنانەت پلەی بەرزی ئاینیش زانیاری و زانست و فێربوونی گەرەکە هەر یەکە لە بواری خۆیدا، گەر ژن بیەوێ ئەرک و رۆڵەکان بێلایەنکاتەوە، دەبێ خوازیاری بینینی ئەو رۆڵانە بێ کە ستاتووی بێ بڵنددەکاتەوە و تا ئێستا بە رۆڵی ئەو نەزانراوە، بۆ ئەم مەبەستەش خۆی بە زانست و زانیاری چەکدارکات.

لە وڵاتێکی گەشەسەندووی وەکو سوێددا، لە هەموو دانشگاکاندا، بە هەموو بەشەکانییەوە ژمارەی قوتابیانی کچ بە رێژەیەکی بەرچاوی لە ژمارەی قوتابیانی کوڕ زیاترە، بەڵام لە هەموویاندا ژمارەی مامۆستای پیاو لە هی ژن زیاترە، بە تایبەتی ئەو مامۆستایانەی کە پلەکانی دکتۆرا و پرۆفیسۆریان هەیە، بۆ نموونە زانکۆی گۆتنبەرگ (یۆتەبۆری) ساڵی (٢٠٠١) ١٦٠٧١ قوتابی کچ و٨٧١٧ قوتابی کوڕی تیادەخوێنن، واتە نزیکەی دووهێندەی کوڕ کچان دەگەنە پلەی خوێندنی زانکۆ، بەڵام ٣٨%ی مامۆستا خاوەن دکتۆراکان ژنن و ٧١%ی پیاون، ٢٩٤ پرۆفیسۆری پیاو و، ٤٦ پرۆفیسۆری ژن لەم دانشگایەدا وانەدەڵێنەوە. بەهەمان شێوە زانکۆی ستۆکهۆلم، ١٣٩٤١ خوێندکاری کچ و ٨٧٨٣ خوێندکاری کوڕی تێدا دەخوێنن. ژمارەی مامۆستا ژنەکان ٣٢٨ و پیاوەکان ٦٧١، لەوانەی پلەی دکتۆرایان هەیە ٦٨%ی ژن و٧٨% پیاون، ٢٩٤ پرۆفیسۆری پیاو و٤٤ پرۆفیسۆری ژن وانەدەڵێنەوە.(٨) بێگومان لە هەموو زانکۆ و پەیمانگاکانی تریشدا نزیکە لەو دوو نموونەی کە باسم کردوون.

وەک لەو دوو نموونەیەدا بینیمان، وەکو ژمارە ژنان زۆرتر لە زانکۆ دەخوێنن، بەڵام وەکو جۆر و هەوڵدان بۆ پلە بەرزێتی لە زانستدا پیاوان زیاتر پێی گەیشتوون. بەلگەنەویستە کە ستاتووی ژن بە گەیشتن بە پلەبەرزەکانی زانست بەرزدەبێتەوە و پێچەوانەی ئەمەش راستە، ویستی گەیشتن و پێشبڕکێ و سووربوون رۆڵەکان بێلایەن دەکاتەوە و ئەو پایەی کە مێژوویەکی دوورو درێژ لە ژن سەندرابووەوە، بەو ویست و سووربوون و پێشبڕکێیە وەریدەگرێتەوە.

دەزگاکانی راگەیاندن لە هەموو دنیادا رۆڵیان بینیوە لە چەسپاندنی ئەو نرخاندنانەی کە بۆ ژنبینی و رۆڵبینی لە کۆمەڵگەکاندا باوبووە، رووی دەمی ماسمیدیا لە هەموو جیهاندا لە جەستەی ژن و عەقلی پیاوە، پەیامەکانی ماسمیدیاش لە هەموو جیهاندا رۆڵی نێگەتیڤیان بینیوە و کاریگەری خراپیان هەبووە بۆ ژنبینی لای پیاو و خۆبینی لای ژن، بە کاریگەری ماسمیدیا تێڕوانینی کۆمەڵگە بۆ وەک (شت)بینینی ژنی زاڵ کردووە، کەمتربینیتی ژنی بۆ خۆی چەسپاندووە، دەزگاکانی ماسمیدیاش هەمیشە رۆڵی بڕیاردەرانە تیایدا پیاو بینیویەتی و، وەکو دەزگاکانی پاراستنی ساڵارێتی خۆی بەکاری بردووە.ماسمیدیا یەکێکە لە خەتەرترین دەزگا کاریگەرەکان و، رۆڵی لە گۆڕینی دیاردەکانی کۆمەڵگەدا رەنگە گەورەترین بێ. ژن لەو دەزگایانەدا تا ئەمرۆش رۆڵی کاریگەر و بڕیاردەریان نەبینیوە تا بتوانن ئاراستەی پەیامەکەی بگۆڕن و تێڕوانینەکان ئاسایی بکەنەوە، بۆیە گرنگە ژن لەو ئاستە زانستییە شایستانەدا بێ کە بتوانێ لەو دەزگا خەتەر و کاریگەرەدا بێبێتە بڕیاردەر و پەیامی ماسمیدیا بگۆڕێ، وەک چۆن پێویستە لە ناوەندی دەستەڵاتی سیاسی و یاسایی و ئابووری و ئاینی و کۆمەڵایەتیشدا بێت و کاریگەریش بێ.

مەهاباد قەرەداغی

سەرچاوە و پەراوێز:

(1) Giddins Antony – Socioligi litteratur – lund – 1998.s.118
(2) Scultz larsson ole – psykologiska perspektiv- Studentlitteraturur- Lund- 1997.s.73
(3)Schultz Larsson,1997.s.73
(4) Schultz Larsson, 1997.s. 73
(5) Brothers Joyce- Vad varje kvinna bör veta om mön – Översättning:Rinna Larsson-forum- 1983-s.31
(6) Brothers Joyce,1983,s.31
(7) Brothers Joyce, 1983,s.20

کەرکووک لە شەوە نووتەکەکاندا

سیروان کاروانی ـ سوێد

شاری کەرکووک ـ کوردستان
وێنەی فولکەی خەیام

**بازیچەی سەر پەنجەی ئەربابی ڕیا خۆت
بێ نوور و بەبێ زەمزەمەی شاهۆ سەرا خۆت
سەد ئاخ! کە بوویتە هەدەفی دەردوبەلا خۆت!
"حەمدی ١٨٧٦ - ١٩٣٦"**

ئەگەر زۆربەی لادێ و شارۆچکە و شارەکانی سەرتاپای کوردستان، لە دێرزەمانەوە بەر شاڵاوی ڕەشی تەعریب و تەفریس و تەتریک کەوتبن، ئەگەر بە زۆرەملێیی دووچاری لەکەدارکردنی شاکارە نەتەوایەتییەکان بووبن، ئەگەر لەژێر سایەی بێی ناشیاوی ڕەگەزپەرستیدا، تووشی گۆڕینی ناوی دێرین و سەروەریی خۆیان بووبن، ئەوا کەرکووک یەکێک لەوانە و لە هەمووان زیاتر تووشی ئەهامەتی و ماڵوێرانی بووە. بە شێواندنی ناوەکەی و سەروەرییە پیرۆزەکانی، ئەم شارە کەونارایە تووشی گەورەترین کارەساتی مێژوو بووە.

کارەساتی گەورەش لەوەدایە، کە چەندین لایەن خۆیان بە خاوەنی شارەکە دەزانن و، هەر بەوەوەش نەوەستاون، بەڵکو ناوچەکانی سەر بەو پارێزگایەشیان بە سامانی خۆیان ناوزەد کردووە. کەرکووک لەوەتای هەیە، هەر لە ململانێی نێوان سەفەوی و عوسمانییەکانەوە کە لە نێوانیاندا ئەمدەست و ئەودەستی کردووە، تا دارەداری بەعسییەکان و ئێستاش گەندەڵ بوونیان لەوێ و دەڤەری ئەواری شارەکانی تر، هەر قوربانیی نیازە پڕخەوشەکان بووە.

تۆ بڵێی ئەگەر سەفەوییەکانیش، هەمان سیاسەتی عوسمانییەکانیان پیادە بکردایە، ئێستا نەدەبوونە یەکێک لەو لایەنانەی خۆیان بە خاوەنی کەرکووک دەزانن و داوای مافی ئۆتۆنۆمیشیان بۆ پاشمارەکانیان نەدەکرد؟

ئیمپراتۆریەتەکەی عوسمانی، کە لە سەرەتادا پەلی درێژی هاوێشت و توانیی تا ڕادەیەک هەڵکشێ و سنووری دەست درێژییەکەی بەرفراوان بکاتەوە، ئامانجی ئەوەبوو هەر بەو شێوەیە بمێنێتەوە. سوڵتانەکانی عوسمانی لەژێر پەردەی ئاییندا ئەپڵکە و کەپکەشاخ و پردیان بە کەڵلەی سەری مرۆڤی کورد و ئەرمەنی دروست دەکرد و دۆعاشیان ئەوەبوو، کە گەردوون هەر لەژێر لامپای سفری تاریکیدا بێت و ڕووناکاییی تەنها ئەوەند بێت، کە مرۆڤەکان تەنها خودی خۆیان و سوڵتانەکانی پێ بناسنەوە.

لەژێرەوەی پووی ئەو ئامانجەدا، عوسمانییەکان هەر لە ئێشتیمانی کوردەکان و تا ئەو پەلەی هەڵکشا بۆ هەندێک لە وڵاتانی دوورتریش وەکوو بۆسنە و کۆسۆڤۆ و شوێنانی تر، بە ناوی ئایینەوە داگیریان دەکردن و خوێندنگەی تورکی و بیری عوسمانچێتییان تیایاندا بڵاوەکردەوە. ئەمە بەو نیازە بوو، کە هەر کاتێک ئەو ئیمپراتۆریەتە بمرێ و بپووکێتەوە، ئەو شوێنانە بە سامانی خۆی بزانێ و ئەنانەت گەلەکانیش لەناو بیری عوسمانچێتی و تورکچێتیدا بتوێنێتەوە، هەتا وایان لێبێت، بۆ نموونە وەکوو ئەوەی بەسەر گەلی کوردیان هێنا لەوەی بە تورکی چیایی ناویان ببەن و ئاگری لەناوچوونیان خۆش بکەن.

جێگای دووڕاندنە کە ئێمەی کورد وەکوو پێویست لەسەر کەرکوکمان هەڵنەداوە و، ئێستاش لەگەڵدا بێ یەکگرتوویەکی ئەوتۆ لەمەڕ مەسەلەی کەرکووک لەئارادا نییە. لایەنی وا هەن کە سەبارەت بە مێژوو و چۆنییەتیی شارەکە زانیارییەکی ئەوتۆیان نییە و خۆیان بە خاوەنیشی دەزانن. تورکمانەکان، هی وایان تێدایە لە دەرەوەی کوردستان و عێراقدا دەژین و ڕۆژێکیش میوانی کەرکووک نەبوونە، کەچی دەیان

لاپەڕەی بێ بناغەیان لە ڕۆژنامەکان ودیوەکانی ئینتێرنێتدا پڕ کردۆتەوە و بەهەمان شێوەش کۆنە وێنەی کەرکووکیان کۆکردۆتەوە و بڵاویان کردۆتەوە.

کەرکووک لە شەوە نووتەکەکانی کەوڵ پۆشینی سەردەمی دونیای ئەمڕۆی چاوچنۆکدا، ئەو هەموو خاوەنە و ئەنانەت جیهانیشی بۆ پەیدابووە. ئەمڕۆ، شارەکە بە ترسناکترین شێوە کەوتۆتە بەر دەمی هەژدیهای مێژوو و ڕۆژانە خەڵکی کوردی بە باب و باپیرانەوە لەوێ نیشتەجێ، دەردەکرێن و تیایاندا هەیە ناسنامەی نەتەوەییان بۆ عەرەب دەگۆڕن و هی واشیان تێدایە بۆی نییە ملکوماڵی بەناو بێت و دەبێ ئەنانەت هەر بە کرێچێتی دابنیشێت و بێ داهاتوویەکی ڕووناک گوزەران بکات.

هیچ لەو گەلانەی خۆیان بە خاوەنی شاری کەرکووک دەزانن، هێندەی کورد خاوەنی بەڵگەنامەی تەواو و سەلێنەر نین، بەڵکو لە ڕێگای نادروست و شێواوییەوە بوونەتە جێ تۆرگەی بیری پووچ و زۆرداریی خۆیان.

فەلەستینییەکان بە هەموو ڕێکخراوەکانیانەوە، تا ئێستا بۆ ساتێکیش لەو داوایەی خۆیان پاشگەز نەبوونەتەوە، کە دەبێ قودس ببێتە پایتەختی دەوڵەتی فەلەستین. دەبا ئێمەی کوردیش کە لەم وەختەدا خەریکە بارێکی لەبار بۆ هەموو ناوچەکە بڕەخسێ، داوامان ئەوەبێ: کە کەرکووک-مان بە پایتەختی کوردستان دەوێ!

جێگای شانازییە، کورد لە کەرکووک-دا توانیویەتی بە درێژایی مێژوو، چەندین کەسایەتیی ڕێبەوان و ڕامیاریی وا بخولقێنێ، کە نەک هەر گەلی کورد بەڵکو گەلانی تر و ئایینەکانیش سوودیان لێ ببینن. خەڵکانێک کە کەرکووک بەرهەمی هێناون، هەمیشە جێگای شانازیی گەلی کورد بە گشتی و شاری کەرکووک و دەڤەرەکەی بەتایبەتین.

بۆ مێژوویەکی دوور دەگەڕێینەوە و چەند نموونەیەک دەهێنینەوە: مەردۆخ لە "مێژووی کورد و کوردستان ل٧٥"دا سەبارەت بە سوڵتان سەلاحەددینی ئەیوبی، دەڵێ: (ئەم کوردە قارەمانە ناسراوە کە پیاوێکی ئاینپەروەری گەورە بووە و بۆ ئاینی ئیسلام زۆر خزمەتی بەرچاوی کردووە، لەدایکبووی شاری کەرکووک-ە). سدیق بۆرەکەیی دەربارەی هێندێک لە ڕێبوارانان دەڵێ: ((١- پیرەحەمەدی کەرکوکی (سەدەی پێنجەم): ئەم هۆنەرە کوردە ناوی (ئەحمەد کوڕی ئەسەی کەرکوکی)یە، کە لە سەدەی پێنجەمی کۆچیدا پێی ناوەتە کۆڕی ژیانەوە. هەر لە منداڵیدا وریا و زیرەک بووە، لە تەمەنی ٨ ساڵیدا لای باوکی خەریکی خوێندن بووە و هەر لەو کاتانەدا هۆنراوەی باشی هەڵبەستووە. لەبەر ئەوەی دەنگیشی خۆش بووە، هۆنراوەکانی خۆی بەدەم هەوار و ئاهەنگی ئەنبوورەوە خوێندووەتەوە. بەو شێوەیە خەڵک لە دوورەوە هاتوون و گوێیان بۆ هۆنراوەکانی شل کردووە). ٢- سەی

تێبینی : ئەم وێنەیە لە ڕۆژنامەی برایەتی وەرگیراوە

یادەوەری وێنەیەک

ئەم وێنەیە، لە ڕۆژی ١٩١٨/١٠/٢٥ گیراوە، نمایشی ئاڵا هەڵکردنی ئینگلیزەکان نیشان دەدات لە شاری کەرکوکدا.

ئەرشیفی خالیس یونس

شەهابوددینی شارەزووری (٦٥٩-٧٤٨): ئەم هۆنەرە ناوی (شەهابوددین کوڕی سەی ئەحمەد)ە. بە پێی یادداشتی (قرندی)، لە ساڵی ٦٥٩ی کۆچی لە دێی (ئاغجەلەر)ی نزیک کەرکووک لەدایک بووە. لەژێر چاودێریی باوکیدا خراوەتە قوتابخانە و ئەرسا چووەتە حوجرەی فەقێیان. ماوەیەک لەلای شێخ عیسای بەرزنجەیی پەیڕەوی ئاینی خوێندوە و پاشان چووەتە کەرکووک و لەوێدا بە خوێندنەکەی کۆتایی دێنێ و دەگەڕێتەوە زێد و مەڵبەندەکەی خۆی. پاش ماوەیەک دەڕواتە هەورامان و لەوێوە بەرە و دێی شێخان لەلای سوڵتان ئیسحاق ڕێ و ڕچەی یاری وەرگرتووە. پاشماوەی ژیانی بە ڕانەرتنەوە و ڕێنوێنیی خەڵک بردووەتە سەر تا ساڵی ٧٤٨ ی ك. کۆچی دوایی دەکات. لە سەی شەهابوددین-ەوە زۆر هۆنراوە بە زاراوەی گۆرانی ماونەتەوە کە سەبارەت بە ڕێ و ڕچەی یاری-ن. ٣- غەمناکی: نازناوی هۆنەریی هۆنەری کۆنی کورد (محەممەد کوڕی ئەحمەدبەگی زەنگەنە) بووە، کە بە موحەممەدئاغای غەمناکی ناسراوە. شایانی باسە غەمناکی، ناوناوی هۆنەریی سەرەتا زەبوونی بووە. لە ساڵی ١١٠٢ی کۆچی لە دێی قەیتوول کە لە چەند کیلۆمەتری شاری کەرکووک-دایە لەدایک بووە و هەر لەوێشدا پێگەیشتووە. لە ساڵی ١١٩٧ و لە تەمەنی ٩٥ ساڵیدا کۆچی دوایی کردووە). ٤- میرزاشەفیعی جامەڕێزی (١١٩٠-١٢٥٢): ئەم هەستیارە لە هۆزی (دەلۆ)ی خەڵکی دێی (جامەڕێز)ە، کە دەکەوێتە دەوروبەری شاری کەرکووک-ەوە و لە ناوەڕاستی سەدەی سیازدەهەمدا ژیاوە و شیعرەکانی بە شێوەی گۆرانین. مامۆستا سدیق بۆرەکەیی (مێژووی وێژەی کوردی- ٢ لاپەڕە ٤٦٨)دا دەڵێ: ناوی شەفیع و کوڕی عەباسی دەلۆییە و بە پێی گۆڤاری دەنگی گێتیی تازە لە ساڵی ١١٩٠ی کۆچی لە دێی جامەڕێزدا لەدایک بووە و لە ساڵی ١٢٥٢ و لە تەمەنی ٦٢ ساڵیدا کۆچی دوایی کردووە. ٥- میر ئەحمەدبەگی زەنگەنە (١١٠٠-١١٧٠): هۆنەرێکی دێرینی کورد بووە. ناوی میرئەحمەد کوڕی سمایل بەگی زەنگەنەیە. (لە ساڵی ١١٠٠ی کۆچی لە دێی قەیتوول لەدایک بووە و هەر لەوێشدا پێگەیشتووە. لە ساڵی ١١٧٠ و لە تەمەنی ٧٠ ساڵیدا کۆچی دوایی کردووە و لە زێدەکەی خۆیدا نێژراوە). ٦- مەلاعومەری ڕەنجووری (١١٦٤-١٢٢٥): بە پێی بەیازێکی کۆن کە کەوتووەتە دەست، لە ساڵی ١١٦٤ی کۆچی لە دەوروبەری کەرکووک-دا پێی ناوەتە مەیدانی ژیانەوە و لە ساڵی ١٢٢٥ی کۆچی ماڵاوایی لە جیهان خواستووە). حاجی قادری کۆیی لە هۆنراوەیەکدا بەم شێوەیە پلەی هۆنەریی ڕەنجووری دەردەخات:

یەکێ ڕەنجووری ئەهلی کەرکووکە
فیکری بیکری هەموو وەکوو بووکە

٧- شێخ ئەحمەددینی سابری (١٣٠٠-١٣٦٣): هەستیارێکی کورد بووە کە ناوی خۆی شێخ ئەحمەددین کوڕی شێخ ئەبدولڕەحمانە و بە (سابری) ناسراوە. بە پێی سەرەتای دیوانەکەی لە ساڵی ١٣٠٠ی کۆچی لە دێی شۆرجەی کەرکووک لەدایک بووە و هەر لەوێش پێگەیشتووە. لە ساڵی ١٣٦٣ و لە تەمەنی ٦٣ ساڵیدا کۆچی دوایی کردووە و هەر لە زێدەکەی خۆیدا نێژراوە. ٨- سەی عەبدولقادری ئەسیری (١٣١٠-١٣٨٢): هۆنەرێکی دێرینی کورد بووە. ناوی عەبدولخالق کوڕی سەی حوسەینی بەرزنجی-یە. بە پێی ئەو بەڵگانە کە کەوتوونەتە دەست لە ساڵی ١٣١٠ی کۆچی لە شاری کەرکووک پێی ناوەتە مەیدانی ژیانەوە و هەر لەوێشدا پێگەیشتووە. لە ساڵی ١٣٨٢ی کۆچی و لە تەمەنی ٧٢ ساڵیدا کۆچی دوایی کردووە و هەر لە کەرکووک نێژراوە). عەلائەددین سەجادی دەربارەی مەلای جەباری دەنووسێ: ((ناوی فەتاح و کوڕی سەید مستەفای سەید ئیسماعیلی سەید جانی)یە: لە ئەتەوەی سەید جەباری باپیرەگەورەی عەشیرەتی جەبارییە. لە ساڵی ١٨٠٦ لە ئاوایی "بانگوڵ" کە یەکێکە لە ٢٨ ئاواییەکەی عەشیرەتی جەباری، هاتۆتە دونیاوە. ئاوەعەی جەباری کەوتۆتە ڕۆژهەڵاتی کەرکووک بەلای ڕووگەوە. مەلای جەباری لە ١٨٧٦ و لە تەمەنی ٧٠ ساڵیدا لە ئاواییی "تاویربەرز" کۆچی دوایی دەکات و تەرمەکەی دەبەنەوە بۆ "بانگوڵ" و لەوێدا دەینێژن.

سەرچاوەکان:

- مەردۆخ، کورد و کوردستان ل٧٥.
- سدیق بۆرەکەیی، مێژووی وێژەی کوردی ١-٢، ل١٣٤، ١٩٠
- عەلائەددین سەجادی، مێژووی ئەدەبی کوردی
- موحەممەد عەلی قەرەداغی، کەشکۆڵی کەلەپووری ئەدەبی کوردی بەرگی چوارەم، چاپی یەکەم ١٩٩٣ لاپەڕە ٤٣.

فرۆشگای زاگرۆس
ZAGROS
SUPER MARKET
فرۆشگای زاگرۆس نرخی هەرزان
باشترین خزمەتگوزاری و پێداویستی خێزان
جۆرەها شیرینی، پێداویستی قوتابخانە
کارتی تەلەفۆن بۆ کوردستان و هەموو جیهان
٧ ڕۆژ لە هەفتەدا لە ٨ بەیانی تا ٩ شەو
ZAGROS SUPER MARKET
220 A NORTHUMBERLAND ST
LIVERPOOL
PH: (02) 9602 4133
FAX: (02) 9602 4177
MOBILE: 0421 430 420

فرۆشگای پرنـد کوچولو
بۆ هەموو جۆرە پێداویستیکی چێشت و خێزان
بۆ تازەترین و کۆنترین فیلمی ڤیدیۆ وکاسێت و سی دی
کوردی ، فارسی
بۆ وەدەستهێنانی کارتی تەلەفۆن بە نرخی 15%
هەرزانتر لە نرخی بازار
فرۆشگای پرند، خزمەتگوزای تایبەت، بۆ کورد
فرۆشگای پرند تاکە فرۆشگای کوردیە لە "بلاك تاون"
بۆ زیاتر زانیاری پەیوەندی بکەن بە :
کاك بەهنام
Ph & Fax: (02)9676 1633
5\115 Main St. Blacktown

LIVERPOOL HALAL MEAT
گۆشت فرۆشی لیڤەرپول حەلال
هەموو جۆرە گۆشتێکی حەلال
گۆشتی مریشک، ڕۆژانە تازە
گۆشتی بەرخ ، گۆشتی مانگا ، گۆشتی مریشك

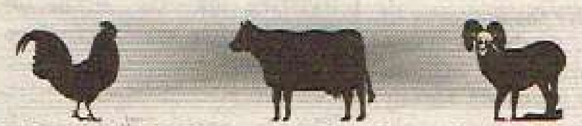

CHICKEN , BEFF , LAMB
DILY FRESH
TEL: 9601 7258
Manager : Ahmad Mhaiche
Shop 12-297 Macquarie St
Liverpool

Kurds, Secure in North Iraq, Are Cool to a U.S. Offensive

By JOHN F. BURNS
The New York Times

As the United States considers ways of accomplishing President Bush's call for an end to Saddam Hussein's rule in Iraq, Washington's goal of a "regime change" in Baghdad is running into strong reservations from Iraqi Kurdish leaders who would be crucial allies in any military campaign.
These leaders, interviewed in their strongholds in northern Iraq in the last week, say flatly that they would be reluctant to join American military operations that put Kurds at risk of an onslaught by Iraqi troops of the kind they suffered after the Persian Gulf war in 1991. A Kurdish uprising then that was encouraged by the first President Bush was brutally suppressed by Mr. Hussein, and American forces failed to intervene as thousands of Kurds were killed.
No group has suffered more from Mr. Hussein's 23-year-old rule than the Kurds, who lost tens of thousands of lives to Iraqi offensives in the 1980's and 90's. The most brutal attacks, cited by the present President Bush recently as part of the justification for toppling the Iraqi ruler, involved Iraqi use of poison gas at Halabja and dozens of other towns and villages in the northern Kurdish districts during the eight-year Iran-Iraq war that ended in 1988.
Still, no Iraqis have benefited more from Western support in the last decade than the Kurds. Protected by a "safe haven" declared by the United Nations and a "no-flight zone" patrolled by American and British warplane s,the Kurds, with barely 40,000 troops and only light weapons, have built a 17,000-square-mile mini-state that arcs across a 500-mile stretch of Iraqi territory bordering Syria, Turkey and Iran.

The threat of Western airstrikes has kept Iraqi armored battalions immobilized to the south, often within artillery range of Kurdish strongholds like Erbil, a sprawling city of 750,000 people 250 miles north of Baghdad. In this "liberated area" of soaring mountains, fertile foothills and semi-desert, the Kurds have built a society with freedoms denied to the rest of Iraq's population.
The Kurdish-controlled area has opposition parties and newspapers, satellite television and international telephone calls, and an absence of the repressive apparatus that has prompted international human rights organizations to brand Mr. Hussein's Iraq a terror state.

in 1991. A Kurdish uprising then that was encouraged by the first President Bush was brutally suppressed by Mr. Hussein, and American forces failed to intervene as thousands of Kurds were killed.

Kurds in 1991

No group has suffered more from Mr. Hussein's 23-year-old rule than the Kurds, who lost tens of thousands of lives to Iraqi offensives in the 1980's and 90's. The most brutal attacks, cited by the present President Bush

The drawback is that all this exists outside international law, and could be made permanent only by a new government in Baghdad that embraced freedoms for all of Iraq.
But while an American-led military campaign to topple Mr. Hussein holds out the possibility of making their freedoms more secure, the Kurdish leaders, backed by almost every Kurd who discussed the issue, said Washington would be asking them to put all they have gained from their decade of autonomy at risk of a fresh Iraqi offensive.
"We are not ready to take any risks, and if we are not sure of the outcome of any step, then we are not ready to take that step, because we are not sure of improving ourcircumstances,"
Massoud Barzani, leader of one of the two main Kurdish political groups, the Kurdistan Democratic Party, said at his mountaintop headquarters outside Salahuddin, north of Erbil.
He added, alluding to the centuries of oppression Kurds suffered from Turks, Arabs and Persians, "This is a golden era for Iraqi Kurds." Their concerns are so deep that the Kurds have set aside political differences among themselves to speak with a common voice on the possibility of American action against Mr. Hussein.
After a history of internecine strife, including a brief civil war in 1996, Mr. Barzani's Kurdistan Democratic Party and Jalal Talabani's Patriotic Union of Kurdistan have divided the northern territory into two separate areas, each with its own government and army. But at their respective headquarter cities, Erbil and Sulaimaniya, the reluctance of the Kurds to support American moves against Mr. Hussein is expressed in virtually identical terms.
Leaders in both cities said officials from the Pentagon, the State Department, the National Security Council and the Central Intelligence Agency visited the Kurdish territory this year to discuss American options, and had also met with Kurds in Washington and Europe. At one meeting in Europe this spring, Kurdish officials in Sulaimaniya said, Mr. Barzani and Mr. Talabani, bitter rivals for years, sat down together to meet with American officials. Their main message, the Kurdish officials said, was that Washington should not expect Kurds to subordinate their own safety to American priorities. "Nobody has suffered more from Saddam than the Kurds," one senior official said. "We told the Americans, 'This time, the Kurds will put their own interests first, and last.' "Although the Kurds' fear of again being abandoned by the United States seemed real, the greater fear seemed to be of Mr. Hussein. An official in Erbil acknowledged that the Kurdish leaders, in publicly discouraging American military action, were signaling to the Iraqi leader that the Americans, not the Kurds, were his adversaries. "Saddam is our shadow," the official said. "He's always there, right behind us, and we don't want him to think that we're drawing the Americans in to overthrow him."
Concern among the Kurds seems certain to increase with the failure in Vienna on Friday of the latest talks between the United Nations secretary general, Kofi Annan, and Iraqi officials aimed at resuming United Nations weaponsinspections in Iraq. The inspections are to determine whether Baghdad is continuing efforts toward building nuclear, chemical and biological weapons, as Washington has charged, and to destroy any programs that are found.

Many United Nations members, including important American allies, see a resumption of weapons inspections, suspended after Mr. Hussein drove inspectors from Baghdad in 1998, as the only way of forestalling American military action. United Nations and Iraqi officials said talks would continue in Europe in coming months, but Washington viewed the Vienna meeting as a watershed. Iraqi officials placed blame for the talks' failure on an "American plot" to prepare for a military attack.
In an American-led campaign, Kurdish territory would be a crucial platform for a ground assault.
In one plan discussed in Washington, American forces, with Kurdish and other Iraqi opposition fighters, would seek to replicate the war against the Taliban in Afghanistan, using the Kurdish-controlled areas and troops much as the territory and troops of the Afghan Northern Alliance were used.
But the Kurdish leaders, in the interviews, said they would resist any American actions aimed at toppling Mr. Hussein unless Washington W gave "guarantees" in advance.

They said these would include an undertaking that a future Iraqi government would adopt a democratic political system, with a federal structure that provided for wide-ranging Kurdish autonomy in the north.
In effect, this would require Washington to promise that Kurds would maintain effective control of the area they now rule. But it is far from certain that other Iraqi opposition groups drawing support from the country's Arabs would agree, partly because of the Baghdad's reliance on revenues from the north's oil fields. The Kurdish leaders spoke with a sharp edge of distrust for the United States, which they said had "betrayed" Iraqi Kurds at crucial moments in the past, most recently during the Iraqi onslaught against the Kurdish uprising in 1991. Mr. Barzani and other leaders also referred bitterly to events in 1975, when the United States encouraged Iraqi Kurds to ally themselves with Shah Mohammed Reza Pahlavi of Iran in a territorial dispute with Iraq, only to back a reconciliation between Iran and Iraq that left the Kurds exposed to a military crackdown by Baghdad.

Mr. Barzani coupled this bitterness with a reminder that Washington's hawkishness on Iraq is led by a president whose father, many Iraqi Kurds contend, let them down in 1991.
After American troops liberated Kuwait, then stopped at Iraq's southern border, the first President Bush encouraged Kurds in northern Iraq and Shiite Muslims in the south to "take matters into their own hands." He then withheld American military support when their uprisings drew savage retribution from Baghdad. When they discuss American plans, the Kurdish leaders reserve their harshest condemnation for any attempt to topple Mr. Hussein by C.I.A.-led covert action, possibly by fomenting a military coup.
Reports from Washington have said Mr. Bush this year strengthened a presidential directive authorizing the C.I.A. to mount covert operations inside Iraq with the aim of toppling Mr. Hussein, and authorized American agents to kill him if necessary in self-defense. But Barham Salih, who heads the government in the eastern half of the Kurdish territory under the authority of Mr. Talabani, said American officials had been told bluntly that the Kurds would oppose any attempt to topple Mr. Hussein by a coup. "We are not interested in exchanging one dictator for another," Mr. Salih said. "We want a democratic, pluralistic, responsible. government in Iraq, and that cannot come from a coup.

"Turkey's outgoing FM forms party of "renewal" to rival embattled PM":

AFP - ANKARA / 12 July
Ismail Cem, Turkey's outgoing foreign minister, announced Friday he was forming a new social-democrat party of "renewal" aimed at pulling the country out of political and economic turmoil and advancing its bid to join the European Union.
Cem told a press conference that he and two other heavyweights, Economy Minister Kemal Dervis and Prime Minister Bulent Ecevit's former deputy, Husamettin Ozkan, had decided to launch the party with the support of some 40 MPs who have abandoned the embattled Ecevit. The three-way ruling coalition ran into severe turmoil in early May when the 77-year-old Ecevit fell ill and a government rift over key democracy reforms required under Turkey's struggling bid to join the EU deadlocked the government.

"One very important element of our party's program will be the achievement of Turkey's EU membership and the fulfilment of economic and political reforms required for this," Cem said. Cem, a staunch EU proponent who enjoys solid domestic and international credibility, made no secret of the new party's aim to govern the country when he said that its aims would be also "government" principles. Cem, who has restlessly worked to bring Turkey closer to the EU during his five-year term as foreign minister, and Dervis, the driving force of an IMF-backed economic recovery program, have been dubbed the "Dream Team" of Turkey's pro-EU urban elite.

The union between Cem, Dervis and Ozkan has received widespread support from a public that has grown increasingly exasperated in recent years by weak and fractured governments, which have pushed the country into political and

economic turmoil. With his resignation on Thursday, Cem dealt a possibly fatal blow to Ecevit's coalition, which is teetering on the brink of collapse after mass defections since Monday.

"The government has become a structure unable to take the steps that Turkey needs and produce compromise and solution," Cem said. "We are forming our new party in a bid to embrace whole Turkey in a renewal process that will be achieved by uniting and harmonizing all contemporary principles and bringing the contribution of social democracy," he said

The Warpath: Pressures Build on Iraq

By PATRICK E. TYLER
The New York Times

For now, Kurdish leaders appear reluctant to sign on to American war planning unless they get strong guarantees that the Bush administration plans to go all the way to Baghdad

The pressure on the Pentagon to produce a plan for President Bush to make war on Iraq underscores the failure of either diplomacy or covert operations to dislodge Saddam Hussein or force him to open up to United Nations inspectors hunting for weapons of mass destruction.

The emergence of a detailed concept for a military attack on Iraq also suggests that Mr. Bush's new approach to solving the conflict between Israel and the Palestinians may be part of a shift in focus toward preparations for an Iraq campaign.

Mr. Bush was briefed on the state of war planning on June 19 by the top general in the American central command, Tommy R. Franks. Five days later, the president delivered his long awaited Middle East policy address, calling on Palestinians to jettison their leader, Yasir Arafat, and warning that otherwise they can expect little in the way of support or assistance from the United States.

Effectively, that stalled the American mediation effort in the Middle East, a state of affairs reflecting the broad view of Mr. Bush's more conservative advisers, among them Vice President Dick Cheney and Defense Secretary Donald H. Rumsfeld, that the Israeli-Palestinian conflict does not present a strategic threat to American interests in the Middle East — but Iraq's interest in developing weapons of mass destruction does.

The evidence that Mr. Hussein still possesses such weapons remains murky — particularly in the view of America's European allies, most of whom have argued strongly against a new war on Iraq.

In the United States and its principal Middle East ally, Israel, however, a number of senior officials — including Prime Minister Ariel Sharon and former Prime Minister Ehud Barak — believe that a post-Saddam Hussein Iraq could be fashioned into some form of democracy.

In this view, an Iraq under new governance could become a new Western ally, helping to reduce American dependency on bases in Saudi Arabia, to secure Israel's eastern flank and act as a wedge between Iran and Syria, two of the most active sponsors of terrorism.

The obstacles, risks and costs to such a strategy remain largely unaddressed by the Bush administration, and its planning for any eventual war is tightly wrapped in secrecy.

Deputy Defense Secretary Paul D. Wolfowitz, the administration's leading advocate for the centrality of Iraq in American strategic planning in the Middle East, was host this week to Iraqi opposition leaders, according to opposition officials, and received a bleak report from them on the chaotic state of opposition forces in Iraq.

Nonetheless, the Pentagon is pursuing efforts to unite the Iraqi opposition so that it might play the same kind of adjunct role of intelligence collection, target identification and combat that anti-Taliban partisans played in the Afghan campaign.

According to the opposition officials, the meeting was attended by representatives from the State Department's and C.I.A.'s task forces on Iraq, along with American military officials.

Kurdish leaders in Northern Iraq are riven by internal disputes and have yet to come to any agreement with the C.I.A. to allow American intelligence officers, Special Forces trainers or diplomats to set up camp there and begin preparations for a new campaign against Mr. Hussein.

In April, Kurdish and other Iraqi opposition officials said that Massoud Barzani and Jalal Talabani, the principal Kurdish leaders, traveled to Frankfurt, and then to a C.I.A. training base in southern Virginia.

There, the opposition officials said, their leaders were told that the United States had decided to overthrow Saddam Hussein and was seeking to send C.I.A. teams to train Kurdish fighters in how to work with United States forces much as Afghanfighters helped United States forces against the Taliban.

A spokesman for the C.I.A. declined comment.

For now, Kurdish leaders appear reluctant to sign on to American war planning unless they get strong guarantees that the Bush administration plans to go all the way to Baghdad.

They also want Kurdish cities protected from the kind of onslaught that Mr. Hussein unleashed during the Clinton administration's failed attempt to dislodge Mr. Hussein, a failure that forced the C.I.A. to evacuate thousands of partisans from Iraq at a cost of more than $100 million, according administration officials.

On the diplomatic front, a number of moderate Arab leaders have advised the White House in recent months that if President Bush hopes to build a consensus for removing Mr. Hussein by force, the best way to achieve that goal is to first achieve an Israeli-Palestinian breakthrough.

These leaders said that any peace agreement must address Palestinian aspirations for statehood, which in turn would undermine Arab radicals who have stoked anti-Americanism in the region and threatened the stability of moderate Arab governments that are America's allies.

At their March summit meeting in Beirut, Arab leaders offered Israel recognition and peace in return for withdrawal from lands it seized in 1967. They

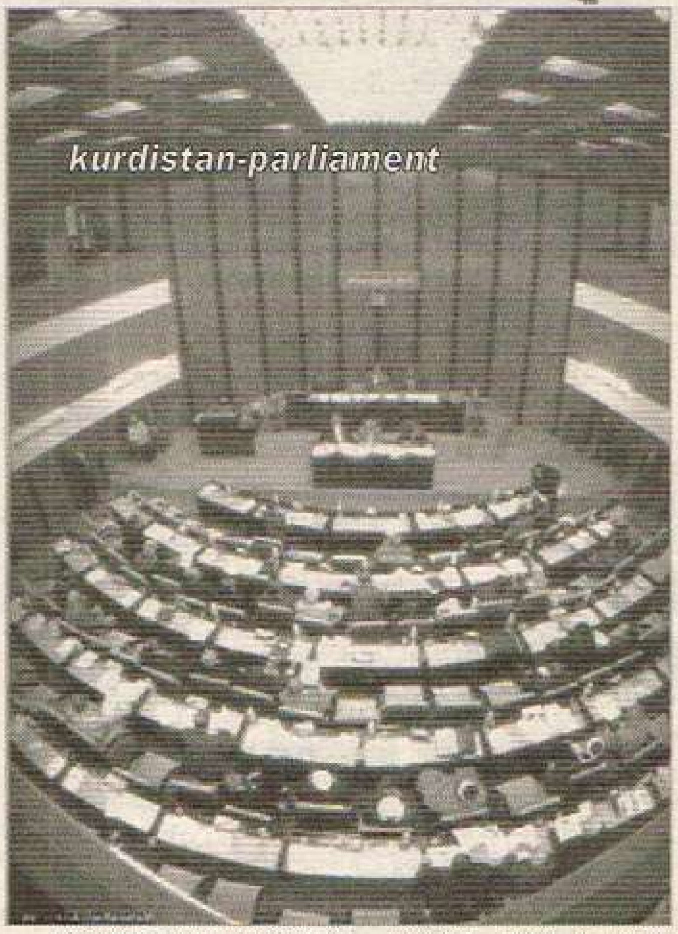

also took a strong position on Iraq, calling on Mr. Hussein to open his borders to inspections, but — in a pointed warning to Washington — stated that an attack on Iraq would threaten the national security interests of all Arab states.

Many of the moderate Arab states have expressed a willingness to assist in Mr. Hussein's removal if he does not accept the kind of intrusive inspections needed to reassure the world that he does not possess nuclear, chemical or biological weapons or the means to produce or deliver them, nor will he ever have them.

But when Mr. Cheney toured Middle East capitals in March to discuss American plans to topple Mr. Hussein, his efforts made little headway in light of Mr. Sharon's military campaign in the West Bank.

Still, Mr. Bush can count on some support from other allies — like Prime Minister Tony Blair of Britain — whose positions have shifted over the last year.

Even Russia, with its longstanding military relationship with Iraq during Soviet times and its heavy investment in Iraq's oil sector, has signed on to the notion that Mr. Hussein has just one final chance to live up to the obligations given at the end of the Persian Gulf war to disarm and submit to long-term monitoring.

A BRIEF SURVEY OF THE HISTORY OF THE KURDS (2-2)

BY Kandal Nezan

creation of a Kurdish state on part of the territory of Kurdistan. This treaty was to go unheeded, however, the balance of power on the terrain preventing its application.

For its part, the traditional wing of the Kurdish movement, which was wellestablished in Kurdish society and which was mainly dominated by religious leaders, tried to "avoid Christian peril in the East and West" and to create "a state of Turks and Kurds" in the muslim territories liberated from foreign occupation. The idea was generous and fraternal. An alliance was concluded with the Turkish nationalist leader, Mustafa Kemal, who came to Kurdistan to seek the help of the Kurdish leaders to liberate occupied Anatolia and the sultan-caliph, who was a virtual prisoner of the Christians. The first forces of Turkey's war of independence were in fact recruited from the Kurdish provinces.

Up until his definitive victory over the Greeks in 1922, Mustafa Kemal continued to promise the creation of a muslim state of Turks and Kurds. He was openly supported by the Soviets, and more discreetly by the French and Italians, displeased with the excessive appetites of British colonialism in the region. After the victory, the Turkish delegates were to affirm, at the peace conference at Lausanne, that they spoke in the name of the Kurdish and Turkish sister nations. On 24th July 1923, a new treaty was signed in this context between the Kemalist government of Ankara and the allied powers. It invalidated the Treaty of Sèvres and, without giving any guarantee, with regard to the respect of the Kurds' rights, gave the annexation of the major part of Kurdistan over to the new Turkish state. Beforehand, in accordance with the Franco-Turkish agreement of October 20, 192 1, France had annexed the Kurdish provinces of Jazira and Kurd-Dagh to Syria, which were placed under its mandate. Iranian Kurdistan, a large part of which was controlled by the Kurdish leader Simko, lived in a state of near dissidence with regard to the Persian central government

The fate of the Kurdish province of Mossul, very rich in petrol remained undecided. The Turks and the British claimed it, whilst its population, during a consultation organized by the Society of Nations, reached a decision, in a proportion of 718, in favour of an independent Kurdish state. Protesting that the Iraqi state wouldn't be able to survive without the agricultural and petroleum wealth of this province, Great Britain ended up obtaining the annexation of these Kurdish territories with Iraq placed under its mandate, from the League of Nations Council on December 16th, 1925. It nevertheless promised the setting up of an autonomous Kurdish government, a promise kept neither by the British, nor the Iraqi regime, which succeeded the British administration in 1932.

Thus at the end of 1925, the country of the Kurds, known since the XIIth century by the name "Kurdistan", found itself divided between four states: Turkey, Iran, Iraq and Syria. And for the first time in its long history, it was even to be deprived of its cultural autonomy.

The former conquerors and empires contented themselves with certain economic, political and military advantages and privileges. None of them set about preventing the population from expressing its cultural identity or hindering the free practice of its spiritual life. None of them devised a plan to destroy the Kurdish personality or to depersonalize an entire race by cutting it off from its ancient cultural roots. This was the project of the Turkish nationalists, who wanted to make Turkey, an eminently multicultural, multiracial and multinational society, into a uniform nation; this was later taken up again by Iraq and Iran. We can join Nehru in his surprise "that a defensive nationalism turns into an aggressive nationalism and that a struggle for freedom becomes a struggle to dominate others". Indeed, since these lines were written by Nehru from the depths of prison, the nationalist or messianic ideologies have caused other ravages under other skies, often in the name of progress, modernity, mission of civilization, even freedom. Victim of its geography, of history and also, undoubtedly of its own leaders' lack of clear-sightedness, the Kurdish people have undoubtedly been the population who have paid the heaviest tribute and who have suffered the most from the remodeling of the Near-Eastern map. To paraphrase a formula formerly used for Poland, I'll say that since the dividing up of Kurdistan, the Near-East has been a sinner against itself and this sin hasn't finished poisoning its relations.

دوو هاوڕێی لە دڵ شیرین

حەمەی ئەحمەد ڕەسوڵ - هۆڵەندا

(١)- دار سنەوبەرەکەی کانێسکان

ڕێژنەی بارانەوعەوداڵی پیاسەی
دەم ئیوارانی شەقامی جۆلم ..
باران هاوڕێمەو ، باران دەستگیران
پەژمووردە ئیم و تاراوگەی ژووان بەجێدەهێڵم ..

***

شەستەی بارانەو لە هەوارگەی کۆن
لەولا تەنیشتەی سیلەی کانێسکان ،
لەژێر ساباتی درەختی "سەروو"ی
پیرو لاوازا بۆ تاوێ وەستام : بێ ووڕتە و هێمن
من و دارسەروو وەک دوو هاوەدەمی بێ نازو شەرمن ..
گوێمان بۆ دەنگی تاوە بارانی خوڕڕەم گرتووە
گەلارێژانەو ، دەروونی ماندووی بێدار نوستووە ......
- هەرچەند بەلێزمەو گڵەی "با"ی تەزیو زۆر مات و گێژم ،
پێم خۆشە تاوێ، ئازار و دەردی درەختی دێرین بە دڵ بچێژم
- « ئەو تێراما بوو ، بۆ خۆی ئەگریا
ترس لە دڵیا بوو ، ڕۆژێ لە ناکاو
قەدی برژێ ،
باخەوان بمرێ و نەیگاتێ فریا .. »

***

ڕێژنەی بارانەو ،
من و دار سەروو هەردووک بێدەنگین
پشتمان بە پشتی یەکداوەتەوە ..
چاوەڕوانین تا:
ئەو دەمەی چرای بارانی ڕەحمەت ئەکوژێتەوە ..!!

***

وەشتی گریانەو سروشت بێ مەیلە
من و دار سەروو : ترسمان هەیە
وەک چاوی مەییو .. وەک ماسی بێئاو ..
وەک گوڵی وڕییو ..
هەردووک بمرین و کەس پەی ژینمان هەڵنەداتەوە ..!!
- هەتا هزرکا ، بۆ دوور ئەڕوانین .. بیرەکەینەوە
لەڕوانینمانا ، دەروازەی « ئەمەل »
بەرووی تریفەی ئەستێرەی ژینا ..
وەها داخراوە هێجگار پەرۆشین ..
وەک سەربازی ورن ، دڵی هەتیومان
ڕۆژێ لەڕۆژان :
نەبیتە هۆیەی نەغمەی هۆنراوە ....

(٢)- دەریا سەرسپییەکەی بەیرووت

یەکەمجارو ، کە دەریام دی ..
لێی چوومە پێشەوەو بە هێمنی ، بە ئاستەم لێم پرسی ..
-ئەی دەریای جوانی وێنژەلات و ڕۆژئاوا ، ئەی دەریای سپی :
دەمێک بوو ئامەزرۆ بو
وم لە نزیکەوە میوانت بم ..
قاوەلتییەک، یەک بدرێتێ : بەیانیانێ ،
یان چێشتەنگاو ، یا عەسرانێ ..
من وامزانی بۆیە "دەریای سپی "یت ناو لێنراوە
" وەک خۆم ئاسا " بێکەس و غەریب بێ وڵات و ئازیزان ..
تینوێتیان بە دیدارت قەت نەشکاوە ..
* من وامزانی : شەپۆلی نازت ،چاوی سپیت ،خەم و دەردی
ڕێبواری وون نەشواتەوە ..
مەینەتی و نیگەرانی پیاوی سەرگەردان ئەخواتەوە ..
پاش ماوەیێ ،هاوپەندی و هاودەنگی ..
زۆرم ووت و بۆ پاسکردی ،
زۆرم خەونی ڕەش و سپی لا درکاندی
بەلکو خوایە :یا مژدەیێ ، یاخود دەنگ و هەواڵێکم
لە بینایی و ڕۆحی پەژمووردەوە ....لە ئازیزی بێکەسەوە ..
لەڕێی هەور و بارانەوە ..یا لە ڕێرەی ئەوروسەوە ..
وەڵامێکی ڕاستەقینەم ، یا هەر هیچ نەبێ لایەلایەم بۆ دێنێتەوە ..
- بەڵام هەیهوو ! هەناسەسارد ، هەشبەسەرت!!
غەرق و لەمن وێرانتی .. تۆش ئاوێنەی بۆ غوربەتی ..
تۆش چیایەک ، بەرزی بۆ سەرسەختی
"هێی دەریای جوان ، دەریای سپی :
خۆ تۆش وەکو ملیۆنەها ،گوێت لە هاوارو دادی کەس نییە !
خەمی بێکەسی خۆت ئەخۆی ..
ئیستا زانیم ، ڕێبواری نامۆ ، وڵاتی وێرانە تۆی ..!!
شای غوربەتی و پادشای بێکەسانیش، هەر تۆی
دەریای سپیش ، هەروەکو خۆم
پادشایەکی هەتیو و بێ نیشتمانە ..
وەکو خۆم نوغرۆی غوربەتە ،بێ هیوار بێ دەرەتانە!!
هێی دەریاکەی خانەخوێم :ماڵی چۆڵ وشەوی کپیم "(*)
ئەی هاوزاری چاوی ڕەش و دڵی سپی

زستانی ٩٢ / بەیرووت

(*) ماڵی چۆڵ و شەوی کپیم ،وایزانم لە گۆرانییەکی -داریوش-ەوە هاتووە

رۆخانە

[illegible]

سەوزەڵی شێخان قەزات لە گیانم
منیش وەکو خۆت هی لای گەرمیانم
بۆت ئەڵێمەوە سەدای ڕۆخانە
ئەنگەو لانکدار سەڵتان سەڵتانە
کەمەرە شل و سەوزەو هەوری لار
خورشیدی و خاوکەن هەم بەرزە قەتار

کەپرت بۆ ئەکەم لە ناو بۆیانا
بۆت ئەچنم سەوڵ و گوڵ و ڕێحانە
پەنیرە پۆزەو کووزەڵەی لیو چەم
شەمامەی خەت خەت نازدار وەکو شەم
پەرەزای کەفیەن: کڵاوە سووورە
سیوە ئاسکەکەی چەمەکەی کوورە
ئەمانە و هەنێ خونچەی گوڵەباغ
ئەدەم لە قوبەی باڵای وەک بەداغ
چونکە گیانەکەم من تۆم خۆش ئەوێ
قەزات لە رووحی گەرمیانی کەوێ

ساڵ ڕێزان

سەعدوڵڵا پەرۆش

غەریبیم باڵندێکە
دەستگیری کەم حەزی ئاسمان شێتی دەکا
ئازادی کەم ئاسەی قەفەس ڕایدەکێشێ!
غەریبیی
ئەی قەدەری ئەبەدیم
غەریبیی
ئەی قەفەسی باڵەکانم، ئەی دۆزەخی ترین چارەنووس
وانەبووم
ڕۆژگاری توولازبووم
بۆنی خاک، باوی وەشت و
بۆ عەتری قژی تۆیش، هەناسەم
بە کوچە و کۆڵانی هەولێریان وەردەکرد
وانەبووم
کێ ئەوسا بە قەد من ئاشنا بوو بە خەونان
کێ ئەوسابە قەد من لە سیمای تروپەکان پادەما
شایەتم، دووچاو بوون گەش، بینا
ئەوێستا تارمایی پۆشیوون
شایەتم ڕوحێک بوو میهرەبان
ئەوێستا حوزنی تۆو قسوەتی زەمانە
ئەتەیان بردووە
بەخێرچن..
ڕامانی بینایی ئەم بریوە بە خێر چن
بە خێر چن
قەتارەی قورینگەی تەمەنی بە فەزای ساڵاندا هەڵفرێو
بە خێر چن .

مشتێ خاک

حسێن خۆشناو

بە دیاری بۆم هات ،
مشتێ لە خاکی وڵات
تا تێر بۆنی کەم ،
ڕۆحی زامدارم، بگا بە ئاوات

بۆنم کرد ئەمرۆ خاکی شیرینم
خاکی پڕ سیحروعەتر پەرژینم
لە تەنها بۆن ویەکەم هەناسەم
هۆش نەما لە لام،چیتان بۆ باسکەم؟
رووحی خاپوورم یەکسەر هەڵفڕی
بەرەو کوێستانان سەری هەڵپڕی
کەوتەوە یادم چەندێ بێ بەشم
لە بێشکەی غوربت پژاوە لەشم
بینای چاوانم وا پرتەم بووە
ڕۆژگاری گەشم لەلا ون بووە

[illegible]

[illegible]

ئەم لاشانەی مێژوویان خەڵتانی مەرگ و ..
گۆی زەرییان شەلالی سوتماکی عەشق و ،
ئاسمانیان خەڵتانی تەمی هەناسەی خنکاو کردووە
لاشەی عەشقەکانی ئێمەن ،

ئەو گەلا هەڵوەریوانەی بەتەمی خەمی سەدەیەک داپۆشراون،
باڵی باخچەی عومری ئێمەن
ئەو ماسییانەی دەریایان لێونبووە ،
لە ڕشکە خاکی نەفتیکی سەربڕاو بە جێماون ،
جەستەیان چەشنی ئارێنە لە بەر خۆردا هەڵخستووە ،
تەڵخ بوون و هەڵهرکاون
مرواریە و ئەکانی دەریای خەون و خۆزگەی ئێمەن

ئەو شەپۆلانەی سڕکران
ئەو دەریایانەی قڕکران
هاژەیان هێشتاش
وەک نیلەی بورکانێکی تازەتەقیوە
دەروون و بوونمان پڕ دەکەن لە بومەلەرزەی ڕاچەنین
سوتانی بێدەنگ و سەنگی شەقامەکانی قامشلین
کزاندوەی کۆماری ئازاری مێژوون ،
شەپۆلی زامی چوارچرا
ئێلنجی خوێناوی لووتکەی ئارارتن
زەریای ئەندیشەی شیرناخن
گەردەلوولی شەوەزەنگی دڵی خاکن
هاژەی دەروونی هەڵەبجەن، وا سامناکن

ئەمرۆ زەماوەندی زامە ،
ساڵرۆژی لە دایکبوونی ترسناکترین پەیامە
ساڵیادی کوشتنی تیشک و خەون و سوزە ،
یادی مردنی بارانە
ئەمرۆ زەماوەندی زامە ، لە هەوری بارگاری ڕاستمانەوە دەتکە
مرواری فرمێسک هەڵدەوەرێ .. و
مەرەزەی قوڵترین زامان تێزی دەکا لە کسپەی ئێش
لە چاڵی چەپیشمانەوە یاقووتی سوری ڕۆندکە
دادەبارێ و .. هەناسەمان دەسووتێنێ و
جەرگمان دەکاتە خوڵەمێش

ئەمرۆ ئەڤین بە دەستماڵێکی گوڵگوڵی چاوەکانی عشق دەسڕێ و
ستێرانیش دەستەکانی گۆرانی دەگرن و ..
بە نێو تەرمی زامەکاندا پیاسە دەکەن ،
بەدەم ڕێوە سامناکترین میلۆدەی بۆ سەدەی مەراق دادەنێن و ..
بە دەم ڕێوە
نومایشی سامناکترین سەما دەکەن
بە دەم سەمار گلتۆرگۆ ،
پیرترین و ،
کۆرپەترین برینیان هێناوەتە گۆ
من یەکێکم لەو زامانەی کەسەرەتای هەمرو جەنگەکانی سەدەی
مەراق و تۆقینم دیوە و
بەم دەستانەشم
پاشماوەی ئێسقانی دەیان شەرم لە سەر یەک کەڵەک کردووە
بەم دوو چاوە، سەدان هەزار مەرگی سەیرو سەمەرەم دی
بەم گوێیانەشم چریکی سەدان تاوانی شاراوەم گوێ لێبووە
بەڵام ئێستا عومرو ژەهر
هێزی بینین و بیستنیان لێ بڕیوم
بەبێ سیناهی بیلبیلەش
یەک بە یەکی سووتاوەکانی جەستەی خاک هەر دەبینم
بە بێ هەستی سرتە و چرپەش
زایەڵەی زەنگی ژیان و دەنگدانەوەی ناخ دەبیستم
بە مردوویش
هەست بە سەرتاپای هەژان و ، ڕاچەنینی ڕۆحی ئەبەردی شاخ
دەکەم
من پیرترین زامی سەدەم ، عومەری خاوەر ڕای ئەوت
منیش کۆرپەترین زامم ،
ترسناکترین پەیامم ،
بەبێ ئەوەی هێشتا زمانم گرتبێ لە مەرگ دەدوێم
من بۆ دەبێ لەم کیشوەرە سامناکەدا
لە ڕۆژهەلات ، لە دایک بم
دایە گیان، بۆ
خوایە گیان، بۆ
بۆ ڕۆژهەڵات،
بۆ دەبێ ژیانم ببێ بەمەرگەسات ، بۆ دەبێ مردنم ببێ بە کارەسات

BÊRIYA BOTAN

(Celadet Elî Bedirxan)

(Ji giyanê Şêx Evdirehmanê Garis

Kanî Derwêş, ka Herekol, ka Kepir
Ka zozanên bavê-Têlî ka kê bir

Dibêjin ko Burca-Belek hilweşî
Text û bextê botiyan de ka geşî

Seyrangeha Banûwa Zîn ma çi bû
Naxuyin qet xişr û xemlên wê li kû

Ka Westanî ka Qesara ka kanî
Kanîn zozan, cihên bilind kebanî

Awan jî bit kanî Beko, ka nêreng
Kanîn ew bezm, kanî bade, kanî beng

Basiret kû, meqşibendî, terîqet
Ka şêxên me, kanî rêzik şeriet

Kanî Seqlan, Seqnefis kû Nêrgizî
Gul û rihan zeriyane, tev rizî

Ka Azîzan, şêx û seyda û axa
Kanîn ew qesr, tev bilind û tev ava

Kanî Sitî, kanî jinmîr û cêrî
Kanîn ew rim, ka huwêzî, şeşperî

Mîr Mihemê ê nêçîrvan kanî kû
Çeper li kû, kovî, hevor, nêrî kû

Ka gêra wî, Gera-Xanî, gejgering
Ka şalên me, bekirbegî, xweş devling

Kanî mîrek, ka mifirdî, kanî beng
Kanî lolo, lê lê li kû, kanî deng

Kanîn çeper, betî li kû, ka celab
Nêrekew kû, pêjn û dengên qeb û qab

Bor-mirişkan tenik biye kete ba
Ez botî me diştexilim her bi pa

Ka banê me, yê Azîzan, kanî war
Kepirê de ne kozik in, ne jî dar

Pa ez bêjim, pa dizanim çi bêjim
Pa bi Xwedê wek nexweş im û gêj im

Kanî diwan, ne diyar e xafa mîr
Ka çîrokbêj, dengbêj li kû kanî pîr

Teter li kû, Axayê-Sor û ew reng
Tenbûr û ney, kemençe û zirne deng

Kanî dawet, qelisêl û medfûnî
Tirşik, parêv, arok, mehîr, hêkrûnî

Kanî civat, fil û setrenc, ka zindan
Ko tê de mîr, şahê mexrib, Mîr-Alan
Dotmîr li kû, ka mîr Şeref, mîr Ezin
Kanî bavê sitiya Zîn, mîr Zengin

Beg û axa kanî tovrind, kanî dot
Ne mîr mane, ne mîritî, ne jî cot

Ne Gurgêl e, ne Finik e, ne Cizîr
Ne rîsipî, ne kefxwê ye, ne kizîr

Ne Buhar e, ne Havîna mîr Şeref
Zivistan e, dwanzde hêv tev ber û berf

Ne dêmir in, ne şahînet, ne hevşîn
Kanî mîr Şem, kanî Tacîn û Gurgîn

Kanî ew bext, kanî bextî, ka koçer
Sadon li kû, ew serekê şevînger

Kanî mêrxas, ka xulam û mifirdî
Ka li kû man ew gernasên nedîtî

Ka zirtxane, gurz û cidî, kanî hesp
Xencer û rim, kanî şûrên rast û çep

Pira Bafet belê ev e, kevane
Kevin bûne, ne tirîne, sorane

Ji delavê qitikan ve naye deng
Kew û kevok di şînê de ne man ceng

Şeylo bûne kaniyên me ka rejû
Maziyan de ne pel mane ne gezû

Kanî Xanî, Feqeh-Teyran û Mela
Ê Cizerî, ne jî Batê, kes nema

Şax li kû ma ka Berwarî, ka Dêrgul
Tu tişt nema, wemirîne deng û gul

Kanî Xêrkan, Harûnan û Jêliyan
Şûvî li ku, Welat-Kelhok û Goyan

Batûyan kû, Welat-Kilis, Sipêrti
Ne Soran in, ne Mûsereş, Silopî

Kiçan, Teyan, Dûdêran kû ka Mîran
Hacibêra, kanî Şernex, Garisan

Ne Hesinî, ne Elikî, ne Memî
Eruh li kû, ne Alîyan, Gergerî

Ji garisan ne koçer in, ne dêman
Kanî Zêwkî, Welat-Kêver, Ebasan

Dawûdiyan, Omerkan jî, ka Kheran
Ma kher bûne, tu deng naye ji tuwan

Kanî Xaltan, bira Zerdeşt, Hewherî
Şûrkêşên me, filehên me Hevêrkî

Ka şikefta mîr Miheme, ka perî
Kanî Dasnî, kanî keçên surperî

Kanî Şingar, ka xwalên me, yezîdî
Belav bûne, bê rêzik in bê serî

Dêra-Reben weke berê vala ye
Hejale jî diyar niye raza ye

Mifiryan kû, kanî lavij, lajebêj
Tîr û kevan, şûr û mirtal û destrêj

Ne eşîr in, ne bajarî, ne fileh
Burc û kelat, ne segman in, ne şergeh

Kevnar ne man û nayin pê tu nûjen
Tarî her der, ne kulek in ne rojen

Di Tanzê de ne feqeh in ne mela
Medresa-sor xerabe ye ji nû va

Kela Ewrex her bi ba ye, kela kevn
Tê de îro pîrhevok in û çend tevn

Kanî Şêx im, Evdirehman garisî
Ew jî kuştin sorgula me çilmisî

Herê lawo tev de çûne nînin nin
Destê me de ne hesp mane ne jî zîn

Kurdistanê tu abadin, her heyî
Îro, sibe û hergav jbî dê hebî

Renas Graphic Design

رێناس

بۆ خزمەتگوزاری کۆمپیوتەر
دروستکردنی ماڵپەڕی ئەنتەرنێت
دروستکردنی بیزنس کارت
چاکردنەوەی کۆمپیوتەر (سوفت وێر)

(02) 97 26 3995
0402 568 280

KURD BÊKES NIYE

(Hejar)

Rojî xoşit hate aso, ey gelî xembarî kurd
Roj helat, roşîn deke şewarî taltarî kurd

Kotrî "Pîkaso" ke mujdey hêminî hêna gotî:
Mird, be ser çû rojî îstî'bad û îstîsmarî kurd

Kewte lerze, tenbelî xayîn be gel mêsk û dilî
Tund e rîşey dakuta, hezî prolêtarî kurd

Hêzî istî'smar ke hêndek miftexorî zik zil in
Çermî milyan xoş deke zor zû, tenaf û darî kurd

Nayêlin faşîstî wehşî Amrîkay daxwazî ceng
Bîydene ber bom minal û mal û ladê w şarî kurd

Kê delê kurd bê kes e? Gişt aştîxwazanî cihan
Xêrxwahî mulkî Kurdistan in û xemxwarî kurd

Hind û Çîn û Korya bo kurdewarî ceng ekin
Krêmline w hêzî Çin pişt û pena û dajdarî kurd

Lawekan her katî cêwnî rojî azadî deken
Bêninewe birtan Hêjarek şa'irekî zarî kurd

Daweteki reşbelek bigrin le dewrî goreken
Yektirî maç ken be yadim, dilber û dildarî kurd.

Kurdish Music

by Christian Poche

PART I

Kurdish music belongs to the same family as Persian music, but its main characteristic, as in Indian music, is the exploration of the octave. the basic structure is a model development of which the elements are elaborated and organized by improvisation is such a way as always to result in a melodic rhythmic conclusion. In the musical construction the improvisation at the outset is balanced by means of a measured concluding part. Kurdish music is neither learned music nor folk music, but all in one. Like Persian music, it is passionate, sensuous music, very often tinged with a profound melancholy. Although close to each other, these two words are very different and cannot be confused when heard, Persian music being more refined and that of the Kurds being more instinctive and more impulsive.

At first sight, the way Kurdish musician considers his art may appear disconcerting to a westerner, for there exists no terminology indispensable in defining the phenomenon of sound. There are no precise terms relating to the art of making music; the rules, the forms, the musical scales are in Kurdish language all associated with concrete phenomena. the basic notation are expressed by simple terms taken from daily life and generalized. In Kurdish the word "music" is conveyed by term "saz", a word of Persian origin which signifies both music and any musical instrument or a particular musical instrument. Another term employed in the same way is "tanbur", which likewise designates music and particular stringed instrument. This term has long been the subject of a sharp controversy: is origin of long-necked lute found in India and attested in ninth-century Poland by Arabic writers to be sought in Sanskrit and does it mean the instrument which gives the "tone"? Does it come from Sumer, as some authorities maintain? Or is it a legacy of the Scytho-Sarmatians and thus of the Caucasian civiliz ation? When Kurdish musician talks about music he never refers to concept with which we are familiar on account of the formal or expressive connotations. To convey the idea of improvisation he uses a term which means "work", in the sense of "working" an instrument. A musician gifted with great inspiration is spoken of as one who knows what he has to do, a difficulty in execution is interpreted in terms of a mountain that has to be crossed. The construction of musical form can be presented as the healing of a wound, an idea that reminds one of the thesis put forward by Rymond Ruyter in his book "La genése des formes vivantes". To denote a particular mode of maqam -the Kurds say maqamé- also called maghmé, proper names, often women's names, and names of religions and tribes are used. "Dersem", for instance, which is a Kurdish dance, takes its name from a region in Anatolia, an d "Sheikhane", another well-known dance, comes from the region of Djebel Sindjiar in northern Iraq. When a magam is designated by a girl's name, for example magamé Mariamé, it is understood that the remembrance of the young Mariamé has given rise to a particular melodic motif to which a modal ethos is applied. It could thus be inferred that Kurdish music, like Indian or Arabian music, utilizes an infinite numbers of modes (raga or magam). But this is not so. In fact, the musical art of the Kurds is based solely on the use of one single mode, and this bears witness to the antiquity of the culture which has developed its tradition by preserving a single scale, which the neighboring people call "kord" or Kurd (its characteristic being a minor second followed by a major second) and is none other than the Dorian mode employed by the Flamenco musicians of Spain. Are the Ku rds aware of this scale? In terms of music itself there is no doubt that they are, for if the musician deviates from the degrees prescribed for the mode and determined by the fourteen frets on the tanbura, they will notice immediately that this represent a departure from their tradition. But they have never called this scale Kord. On the contrary, they have always associated it with the spirit of an ethos. To say that a Kurd is improvising the magamé Kord in the same way that one would say that a Persian is developing Shur or that an Indian is unfolding Bhairavi, is a nonsense. One would have to be more precise and say the magamé Abdalé or magamé Mariamé, because it is the structure of the Abdalé or Mariamé song which displays the Kord scale.

From: UNESCO Collection Send to Soc.Culture.Kurdish by Nozad Karim

شاروچکەکەم

دیاکۆ

لە نێوەڕاستی شاروچکەکەم کە تازە بە خێوز و بەردی تەراخ ڕوبارەکەی کە دایکم هەموو ساڵێ ئەرشی لێ دەشووت و ئەمنیش هەموو ساڵێ شاروچکەکەم لێ دروست دەکرد دانیشتبووم.

ئەو ساڵە ساڵێک لە ساڵی ڕابردوو گەورەتر بیووم، شاروچکەکەشم گەورەتر و چاکتر بوو، هیچی کەم نەبوو، دیواری بوو، تالاکەم لە سەر دەروازەکەی هەڵواسیبوو.

چاوێکم پێدا خشاند، هیچی کەم نەبوو، بەس نێوی نەبوو، هەرچی بیرم کردەوە نەم زانی نێوی چ بنێم چاوێکم لە دایکم کرد، خەریکی ئەرش هەڵخستنی بوو، هەڵاتمە لای و گوتم:

- دایە ئەوساڵ شاروچکەکەم زۆر گەورەیە، دەم هەوێ نێوی لێ بنێم، بەڵام نازانم نێوی چی بنێم.

دایکم گوتی:
- هەرچی پێت خۆشە
- نازانم
- نێوی بنێ قەڵای دم دم.

گەڕامەوە، چاوم بە سەربازێکی عەجەم کەوت کە خەریک بوو شاروچکەکەمی بە پێلاکان دەڕووخاند.

چوومە پێشی، چاوێکم لێ کرد، پشتی تێ کردم و بێ وەی من شتێک بڵێم ئەو گوتی:
- (پدر سوختە سنگر درست میکنی)

چاوم پڕ بوو لە غەزەب و گریان، هەڵاتمە لای دایکم و گوتم:

دایە سەنگەر یانی چی کە نابێ دروستی کەی؟

دایکم لە باوەشی گرتم و گوتی:

ڕۆڵە لێیگەڕێ با هەر بای لێ حاڵی بێ، ئەوەی تۆ دروستت کردبوو، ئەو تالاوێنەم و ڕەزمە، هەر وەکو وەلات دەچوو تا سەنگەر.

- تازە لێی ڕوخاندم.

- ساڵێکی دیکە یەکی دیکە، ئەوەش گەورەتر سازدەکەم، بەڵام لە بیرت نەچێ کە نابێ بە چی بێڵی، ئەوا دیسان ئەو گورگانە دێنە نێوی.

لە باوەشی دایکم هەڵاتمە دەرێ و چووم تالاکەم لە وبن خیز کەوتبوو، دەرێناوە بۆ ساڵێکی دیکە.

باشا

هەتا خودا ئاوڕی دایەوە، ئەو لە سەرتەختی پاشایەتی دانیشتبوو، هیچ نە دەکرا، هەموو کەس دیتبوی، تاجەکەشی بە دەستی خۆی لە سەر سەری دانابوو، ئەکلێکی زۆر لە سەری بوو، هەموشیان پێیان وابوو ئەو کراوە بە پادشا، دیارە فەرمان فەرمانی خودایە.

خودا چاوێکی لە جوبرائیل کرد، جوبرائیل چاوێکی لە دەفتەری قەزا و قەدەر، دوایەش سەری ڕاوەشاند.
- چ بوو؟
خوا پرسیاری کرد.
- قوربان شتێکی کەمە.
- بۆ؟ ئەم ڕۆژە لە دەفتەری قەزا و قەدەر دا نەنووسراوە؟
- نا مەبەستم ئەوە نییە!
- لە چارەنووسی ئەو بە دووەوە؟
- نا!

جوبرائیل بزەیەکی هات، خودا تووڕە بوو، جوبرائیل فەرمووی:

- قوربان تووڕە مەبە، بەوەی پێیی دەکەم، هەر لەو خاکە، هەر لەو ماڵە، کە هیچ کۆی وەک کۆشک ناچێ!! هەر لەو بەری ئەو وەختانە، یەکێکی دیکەش تاجی پاشایەتی کە نازانم لە کوێ دۆزیوێتەوە، خەریکە لە سەری دەنێ.

خودا تووڕە بوو وەڵامی داوە:

ڕەنگە لە چارەنووسی ئەو خاکەدا وامان لێ لە سەر دابێ.

جوبرائیل تووندتر پێکەنی و گوتی:

- بە خوای ئەوان پێت بێت گلێنی چاوم، هەروەک دەفەرموون، هەموو پادشایەک خاکێکیان هەبوە جا پاشایەتیان کردووە، خۆ خاکەکەیان نییە و کەسە هیچ خاکێکیان نییە تا پاشایەتی لە سەر بکەن.

کورتە چیرۆک — فایەق جەمیل

ڕەگ

پێشکەشە بە شیعری
(کێ هەیە وەک تۆ)ی ئەحمەد دەشتی

لە دەنگی بە ئاگاهاتم گوێم لێیە ئەڵێ:
- ئەوێ بۆ هەڵناسی وا نیوە ڕۆیە .. تاکەی ئەخەوی .. ؟!!

ناچار بۆی هەڵسام شەکەت و ماندوو باوێشک یەک بە دوایی یەک، خۆم دا کورسیەکەی قەد دیوار ووتم:

- ئافرەت گەر نیوە ڕۆ باشەو !! شەو و ڕۆژ لای من چ مانای ماوە .. خەوی چی .. بڕوات بێ تا بەرە بەیان چاوم لێک نەناوە ..

نەخشین بە سەیرەوە تێی ڕوانیم بە ورتە ورتی لێوانی ووتی:

- نازانم ئەبێ بۆ نەخەوی .. پاپۆرت بێ گووم بووە ..؟!

پیاوەکە دەمێکە لە سەر خۆت نی .. لەم دونیایە نازیت .. لە کوێی ..؟

پایز کەوتە بێ دەنگی ئاسایی جارانی هەناسەیەکی هەڵکێشا لە بەر خۆیەوە ئەیوت .. (پاپۆر پاپۆری چی..؟ خۆم بێ گووم بووم ..) .. نەخشین درێژەی دار ووتی:

- بەڕاست: لە هیچەوە پەشۆکاویت .. چیت لێ قەوماوە .. خۆ گەر بڵێی مشت و مڕی شەوانت لاق و دەست بڕاڤتندکانت بە تەواوی هەرەسانیان کردووم ...

- ئەم قسانەی پێ ناوێ .. پیاڵە چایەکم بدەرێ باشترە .. هەندەم تێ مەڕوانە .. باپێت بڵێم ئەوەی ڕاست بێ کورت و ئاسایی من لەم وڵاتە دەروون و ویژدانم بریندارن .. ڕۆژانی ڕابردووم بوونەتە سوژن و مێخەک لە گیانم ئەچەقن ..

- سەیرە هەرتۆی لە دوورە وڵات .. تەواومان کرد !! سوژن و مێخەک ..!؟ هەزار بە هەزار پیاو ژن و لاوی کورد لە سەرتاپایی دونیا را پەرتوو بڵاوون ..

- ئافرەت هەرکەس بەش بەحاڵی خۆی من چیم دایە لە خەڵک، واپێت نەڵێم نارەحەتم، ژیانم دژوارە خەوانم ئاڵۆزن .. ئەزانی شەوی ڕابردوو لەمن وایە:

کانیاوەکەی پشت ماڵمان ئەوەندە لیڵ بوو بۆم نەدەخورایەوە، گاستی جووتە گایەکەم چەقی بوو جووتم بۆ نەدەکرا ..)

بۆ هەر ئەمەندە ... بڕوات بێ شەوی پێشتر (لە گەڵ سۆفی کەریمی ڕەحمەتی لە دامێن ماڵ شەڕم دەکرد ..) .. چیت بۆ بگێڕمەوە ئەڵێی .. مشت و مڕ...؟

نەخشین دای لە قاقای پێکەنین بە چوستی ووتی:

- پایز .. بۆ سەر لە دختۆر نادەیت ..؟

بێ وەی مەودای بدات بە قیزەوە وەڵامی دایەوە: - ئەزانم ئەڵێی چی ! .. خانم چارەی من دختۆر نییە ...

ئەمەی وت و پیاڵە چایەکەی لە دەست خۆ کردەوە بێ وەی قومێ لێ بدات بە هێمنی و سەرخۆ ڕووی کردەوە نەخشین :

- خەوانم چون ئاڵۆز نابن ئافرەت .. ئەی گوێت لە کامەران نەبوو ..(ئەم جارەش نامەکەی کردەوە بە دەنگی بە سۆزو پڕگڕێ دەستی کرد بە خوێندنەوەی ..) ... ئەڵێ:

(.. ورده بەردە مرواریەکانی کانیاوەکەی بن شاخ وو بەڕووی جریوە جریوەی ئەستێرەکان دەبن ... هاژە هاژی ڕوباری بەر گوند ڕتمەوی ژیان دوپات دەکاتەوە ... پەروبۆی داروبەرەخت بەری ئاسمانی شینیان گرتووە ... کێشوڵەکان هێلانەکانیان نوێ کردۆتەوە.

لەق لەقی جاران بەسەرمان دەکەنەوە.. کۆرپەو ئەوەی تازە لە کونج و کوورتەکانی ئارایی بارەفرکەی دەکەن ..) هەندێ وەستا هەناسەیەکی گەرمی هەڵکێشا لە خوێندنەوەی بەردەوام بوو ..

خانو بەرە سرتاوەکانی دەست جینایەتکاران بەرزو ئاوەدان بە قەد شاخەوە ... ئاوازی مەڵ ئاسپە ئاسپەی کەر و گرمە گرمی تراپ و تاتک و فرۆکە بۆمبا هاوێژەکانی بەزاند ....)

نەخشین گیان : گلەییم لێ مەکە و مەتۆزێ .. ئەوەی ڕاست بێ تا نامەکانی کامەران بەردەوام بن . مشت ومڕی شەوانم بەردەوامن.

کاسێتی ئەنفال

ئەنفال کارەساتێکی سروشتی نەبوو، بوومەلەرزە و بورکان و ئەخۆشی تاعوون و لافاو و ئاگر نەبوو، بەڵکوو بەری سیاسەتی قڕکردنی دەیان هەزار مرۆڤی کورد بوو لەسەر خاکی خۆی
(سالار حەمەسوور باسیرە)

سیروان کاروانی

لە کوردەواریدا چەند وشەیەک هەبوون، تا بڵێی ئەویست، سەربەهەش، تاڵ و بجە بوون. مرۆڤی کورد قێزی لێ دەکردنەوە و لێی دووردەکەوتنەوە، ئەو وشانە: حوکمەت، بەعس، ئەمن، مونەززەمە، ئەبوغرێب، جەیش، جاش، جاسووس، ئیخباری، حەرەس حدوود، هەلیکۆپتەر، و بەم ساڵانەی دواییش موختار و شۆفڵ.

هەر یەک لەو وشانە بۆخۆیان بەجۆرێک تاڵ و تفت بوون. ئاخر کام بەرێژدان ڕێگا بە خۆی دەدا رەخنە لە کورد بگرێ و بڵێ: کورد قینی لە وشەیە! کورد قینی لە وشە نییە، بەڵکوو ئەوە داگیرکەران، ملهوڕان، دیکتاتۆر و کۆنەپەرت و داخلەدوڵەکان وایان کردووە کورد لە ڕێگای ئەم وشانەوە ئەوان بناسێ. لە ڕاستیدا ئەوانە بێ واتا نین، ئەوانە هەموویان یانی: زۆردار.

خەڵک هێندە سڵیان لەو وشانە کردبوو و زووخاریان لەدەست کێشابوون، تەنانەت ئەگەر لە ڕستەیەکیشدا پێویستییان بە بەکارهێنانیان بیووایە، ئەوا زۆر بە وریاییەوە و بە ئاسپاییەوە دەیانچرپاند، چونکە دەیانگوت:حوکمەت کەرێشک بەعەرەبانەدەگرێت، دیوارگوێی هەیە و ..هتد.

ئێستا ساڵێکە وشەی کیمیاباران و ئەنفال لە فەرهەنگی ڕەشی دوژمنانەوە پەیدا بووە و، برینێکی وایان خستۆتە گیانی کوردی یەکباڵ، مەگەر تەنها بە ژێرووژووربوونی ئەم کەونە نابەرانبەر و نایەکسانە لەبیر بچنەوە و ژێرچاڵ بخرێن.

بڵێ "کیمیاباران" و چاوت بنووقێنە، ئەگەر مرۆڤێکی کورد بیت، شارێکی خنکاو بە بارانی زەرد دەبینیت، لاشەی هەزاران پیاو و ژن و منداڵ و جۆرەها پەلەوەر و گیاندارانی بێناز و باغ و باغاتی سووتاو دەبینی! بڵێ" ئەنفال "و چاوت بنووقێنە، ئەگەر مرۆڤێکی کورد بیت، تەرمی ١٨٠ هەزار کوردی بەکۆمەڵ زیندەبەچاڵ و برژاو و دەیان هەزار لەشی بێ دەست و پێ، سەدان هەزار دەست و لاقی بێ پەنجە و سەدان هەزار پەنجەی ئێنۆک سووتاو دەبینی!

بەڵێ، کیمیاباران و ئەنفال دوو دەردی هێندە کوشندە و برژێنەر بوون، کە سەدان هەزار گیانیان کێشت و ئەوەندەشیان نیوەگیان کرد، دوو جەمسەری یەک مێشکی بۆگەن بوون و هەر لەو بیەوە سەریان دەردەهێنا و هەڵیاندەکوتایە سەر جەستەی کورد.

دیارە ئەم دەردانە هەر ئەو مرۆڤانەیان بێ گیان نەکرد، بەڵکوو هەموو کوردێکیان تاساند و چێژ و خۆشی ژیانیان لای هەموو کوردێک نەهێشتووە. بێگومان هەر ئەم هەستەشە وایکردووە کاک (سالار باسیرە) بە هەوڵ و کۆششی خۆی لە لێکۆڵینەوەیەکی ڕۆژنامەگەری بە ناوچەی گەرمیاندا، بە هاوبەش لەگەڵ لقی ژنانی گەرمیان/ کەلار و چەند دایکانێک لە پاشماوەی ژنانی ئەنفال لە ئۆردووگای سموود (ڕزگاری)، توانیویەتی فرمێسک و برژان و گۆڕەپانی بەکۆمەڵ و دار و دەوەن سووتاو و دێهاتی ڕێران و ڕماوی ئەم کوردستانی نیشتمانە بێکەسە، لە سلاید و نەخشە و فیلمێکی دۆکومێنتاری مۆنتاژکراو و تایبەت بە ئەنفال، بخاتە بەر چاوی کوردەکانی دوورەوڵات و سەرجەم ڕێکخراوە مرۆڤدۆست و خێرخوازەکانی جیهانیش بۆ لای مافە ڕەواکانی گەلی کورد رابکێشێ.

شایانی باسە کاک سالار لە چەند گەشت و چالاکی تردا، وەکوو: (گەشتی ڕۆژنامەوانێکی کورد بە خوارووی کوردستاندا، گەشتی ڕۆژنامەوانێکی کورد بە ئامریکای لاتیندا، ژیان لە نێوان ئەورووپا و بیەوەرییەکانی نیشتیماندا، مێژووی سیاسی و چالاکییەکانی بزووتنەوەی خوێندکارانی کوردستان لە دەرەوەی وڵات و کارەساتی کیمیابارانی هەڵەبجە و ناوچەکانی تری کوردستان) و زۆر وتار و داهێنانی تر، زۆر لە هەوڵ و ماندووبوونەکانی خۆی بە شانازییەوە پیشان دەدا و بە دڵنیاییشەوە شوێنپەنجەی کارەکانی دیارە و هاوڕێی شین و شادیی گەلەکەیەتی. نرخی ئەم کاسێتە (کاسێتی ئەنفال) تەنها ٤ دۆلارە، کە دەکاتە ١٠ مارکی ئاڵمانی و بە ئادرێسی کاک سالار حەمەسوور خۆی، بەدەست دەکەوێت:

Salar Bassireh, Tel & Fax: 0049 211 7394828

من و پیاوە ڕۆبۆتەکە

یاسین بانیخێلانی

ئەوە دوو مانگە هاتوومەتە ئێرە، هەرچەند دەکەم هاوکارەکەم قسەیەکم لەگەڵدا ناکات، ئاخر ڕاستە ئەوە کێشەی منە، بەڵام من لەدەست تەنهایی و بێدەنگی هەمیشە هەڵدێم، چونکە ترس دەخنە دڵمەوە. زۆر جار بیر لەوە دەکەمەوە ڕەنگە چارەی من یا چارەی بێگانەی بەگشتی بە دڵ نەبێت، بۆیە ئەو هەر قسەم لەگەڵدا ناکات بەڵکو زۆر جاران بۆ ئەوەی بیهێنمە قسە دەربارەی کارەکەی خۆمان پرسیاری ئاراستە دەکەم... کەچی بەسەر هەڵتەکاندنێک یا مل ڕاوەشاندنێک وەڵامم دەداتەوە. لەهەموو سەیرتر ئەوەیە ئەنانەت لەو کاتژمێرە پشووەی خواردنی نیوەڕۆشدا لەگۆشەی ژوورەکە دادەنیشێت و وەک هەموو ڕۆژان دوو پارچە سەموونی بەکەرە چەور کراو، کە پارچەیەک (شینکن)*١ ی تێ ئاخنراوە لە جانتاکەی دەردەهێنێت هێواش هێواش دەست بەخواردنی دەکات. ئەم بێدەنگییەی کابرا بەڕاستی ئازارم دەدات!. بڕواناکەم لەژیانمدا هێندەی ئەم دوو مانگە بێدەنگی کاری تێکردبم، بەتایبەتی لەسەر کار، کە کاتژمێر ئەڵێی بەکۆڵی کەری شەلەوەیە ڕێناکات.

ئاخر زۆرە دوو مانگ لەیەک ژووری کارکردندا ژوورێکی بچوک ڕۆژی نۆ کاتژمێر بەرێتە سەر بێئەوەی گوێت لەدەنگی مرۆڤێک بێت وەک ئەوەی لەبیابانێکدا بژیت یا قسەیەک بکەیت. ئاخر قسە لەگەڵ کێدا بکەم؟ ڕۆژێک ئاهەستانە لەخۆمەوە گۆرانیم دەگوت، کابرا بەگومانەوە تەماشایەکی کردم و سەرێکی ڕاوەشاند، بەمەش وێنەی ترس\شەرمێکی تر ڕژچوە ناو ئەستەمەوە، ئێستا لەهەر جێگەیەک گۆرانی بێتە سەر زمانم یەکسەر ئەو وێنە ناشیرینەی کابرا دێتەوە بەرچاوم، بڕواتان هەبێت ماوەیەکە وام لێهاتووە لەگەڵ دەستگا میکانیکییەکاندا قسە دەکەم، قسەی چی؟ زۆر جار لێیان تووڕە دەبم، چەکوش و دەرنەفیزیان پێدا دەدەم. دەزانم ئەمەش جۆرێکە لەشێت بوون، بەڵام چی بکەم من قەت لەگەڵ تەنهایی و بێدەنگیدا ڕانەهاتووم. چونکە لە ناو خێزان و کولتورێکدا پەروەردە بووم دەبێت هەمیشە لە گەڵ کۆدا بم، بۆیە تەنهایی بوون هەمیشە هەڕەشەم لێدەکات.

دوێنێ زۆر ماندوو بووم. ڕەنگە هەر سەرەکییەکەی بگەڕێتەوە بۆ گرێی ئەو بێدەنگییە، کە ساتێک ناتوانم بیری لێنەکەمەوە، جگە لەوەی ڕۆژ بەڕۆژ ڕقم بەرامبەر کارەکە و کابرا، کە هێشتا نازانم ناوی چییە ئەستوور دەبێت. کاتژمێر دوانزەی نیوەڕۆ بۆ پشوو گەڕاینەوە ژوورەچکەی دانیشتن و بیچ، بەهەمان شێوەی ڕۆژانی پێشوو لە جانتاکەی دوو پارچە سەموونەبەکەرە چەورکراوەکەو شینکنەکەی ناوی لەگەڵ بوریەکدا دەرهێنا. هەموو هەڵسوکەوتەکان دووبارە بوون، بەتەنها یەک شتێکی نوێ بوو، پاش دوو ئەپاڵە لە سەموونەکەی ناو دەستی، کەمێک وەستار هەناسەیەکی قوڵی هەڵکێشاو چاوی بڕییە ئەو وێنەی بەدیوارەکەوە هەڵواسرا بوو، ماوەیەکی زۆر لەو سەرسامییەدا مایەوە، لەگەڵ ئەوەشدا دڵۆپ دڵۆپ فرمێسک لەچاوەکانی بەردەبوونەوە. ئای خوایە گیان! من وام دەزانی هیچ هەستێکی مرۆڤانە لە ڕۆحی ئەو پیاوەدا نەماوە، کەچی ئێستا دەبینم دەگری، گریان لای من لە لەبزواندنی هەستە مرۆڤایەتییەکان زیاتر هیچ واتایەکی تری نییە. کاتێک هەستە مرۆڤایەتییەکانی ناو مرۆڤ دەبزوێت فشارێکی دەروونی بۆ مرۆڤ دەهێنێت، ئەو کاتە بۆ خاڵی کردنەوەی ئەو فشارە مرۆڤ پەنا دەباتە بەر گریان. منیش یەکێکم لەوانەی کاتێک هەست بەو فشارە لە جیهانی دەرەوەی خۆشدا بکەم یەکسەر لەناوما ڕەنگدەداتەوەو دەمکاتە گریان. هەر چاوی لەسەر وێنەکەیە، وێنەی پیاوێک ئەوەندە بەتەمەن نییە لە باوکی بچێت هێندەش گەنج نییە بەکوڕی !. بەدەم ئەم چاولێکردنەوە هەندێ جار سەر ڕادەوەشێنێت و هەناسەیەکی قوڵ هەڵدەمژێت. تۆبڵێی: چی بەیادا هاتبێت یا چی کێشەیەکی هەیەو بەدەستییەوە دەناڵێنێت، ئەی پەیوەندی بەو وێنەوە چییە؟!. ئەمانە هەموو پرسیار بوون لای من، بەڵام چۆن وەڵامم دەستگیر بێت، خۆ ئەو بە هیچ شێوەیەک قسەناکات. لەو کاتەدا ڕووی لەوێنەکە لادا و جگەرەیەکی داگیرساندو بە هەموو توانایەوە قومێکی قوڵی لێدا. ڕووی بەلای مندا وەرگێڕا زەردەخەنەیەک، کە مرۆڤ خۆشیی تیا بەدی ئەدەکرد گرتنی. وەک هەموو جارەکان سەرە لەقەیەکی کردو گوتی: من ئێستا بەختەوەرم، زۆر بەختەوەرم...

- سوپاس بۆ خوا ئەوە لەگەڵ مندا قسە دەکات(لەبەر خۆمەوە ئەمەم گوت).

بەردەوام درێژەی بەقسەکانی ئەدا زۆر زۆر ڕستەی من ئێستا زۆر بەختەوەریم دووبارە دەکردەوە، لەو کاتەدا دەمویست لەم فرسەتەدا هەرچی پرسیارە پەنگخواردووەکانی دەروونم هەیە هەڵیڕژمە بەردەمی، ئەو گوتی: دەزانی بۆ؟!. ئەمەنم ئێستا شەست وسێ ساڵە. چل وپێنج ساڵە ئاڵێرە، ئاڵەم ژوورەدا کاردەکەم، چل و پێنج ساڵە ڕۆحم بە شێوەیەک تێکەڵاوی ئەو مەکینانە بووە، کە نازانم ئەوان منن یا من ئەوانم، بەڵام ئەوەندە دەزانم زۆرم خۆشدەوێن... چل و پێنج ساڵ... بەڵێ چل و پێنج ساڵە من هەموو بەیانییەک کاتژمێر پێنج لەخەو بێداردەبمەوە، چل و پێنج ساڵە هەموو بەیانییەک کاتژمێر شەش لێرەم، ڕەنگە بپرسیت ئەی ڕۆژانی شەممە و یەکشەممە؟ زۆر جار بەهۆی زۆری کارەوە شەممان هاتوومەتەوە بۆ کارکردن، بەڵام ئەو شەممەو یەکشەممانەش کارنەبوون، نەمتوانیوە بێدار نەبمەوە زۆربەی شەممەو یەکشەممەکان کاتژمێر شەش لێرە بووم و بەدەوری کارگەکەدا ڕاوێچکەم دەکرد... چل و پێنج ساڵە کاتژمێر نۆی شەو لەناو جێگەدا بووم... چل و پێنج ساڵە شەوو ڕۆژێک چوار کاتژمێر کاتم هەبووە بۆ هەموو پێداویستییەکانی ژیانم، هەربۆیە نەمتوانیوە خۆشەویستێکم هەبێت. پێش ئەوەی بێمە ناو جیهانی کارکردنەوە، کچێکم خۆشدەویست، ئەویش هەروەها. ئەو سەردەمە زۆر بەختەوەربووین، لە هیچ شتێک بێ دڵی یەکمان نەدەکرد، خاوەنی عەشقێکی زۆر سەیر بووین، بەڵام پاش کارکردن هەر دوو ساڵ توانی لەگەڵمدا بژی، بۆیە جێی هێشتم!. لەو کاتەوە من بەتەنهام و خەون بەعەشقێکی ترەوە دەبینم. چل و پێنج ساڵ کارکردن ڕەنگە پێت سەیر بێت گەر بڵێم: جگە لەو مەکینانە زیاتر پەیوەندیم بە هیچ شتێکەوە نەمابوو... پێش دەساڵ ڕۆژێکی پێنج شەممە لە نەخۆشخانەیەکەوە زەنگیان بۆ دام، کە دایکم زۆر ناساغەو دەیەوێت بتبینێت. منیش ئاگادارم کردن، کە ڕەنگە ڕۆژی شەممە بتوانم سەردانی بکەم. ئەو دەمە ساڵێک بوو دایکم ئەدیبوو ئەگەر چی لەم شارەشدا دەژیا. نازانم ڕەنگە پێویستیشی نەکردبێت بیبینم، ئەگینا بۆ؟. ئەو ماوە هەموو پەیوەندیەکمان تەنها جار بەجارێک تەلەفۆنکردن بوو، کەچی بەداخەوە ڕۆژی هەینی زەنگیان بۆدام، کە دایکم مردووەو دەبێت بچم بەسەر ڕەختییەوە. ئای کە ئێستا بەختەوەرم، ئەو پیاوە (دەستێکی بۆ وێنەکە درێژکرد) خەونی بەم ڕۆژەی منەوە دەدی، کەچی پێش ئەوەی خەونەکەی بێتەدی بە هۆی تۆزی ئاسناوی و ئەلەمنیۆماوییەوە توشی نەخۆشی شێرپەنجەی سی بوو پاش ماوەیەکی کورت کوشتی. من و ئەو چل و یەک ساڵ پێکەوە ئاڵێرەدا لەو ژووری کارکردنەدا کارمان کرد، ئەو هەمیشە خەونی بەوەوە دەدی، کە کەی بچێتە خانەی پیرانەوە؟. ئێستا تێگەیشتی، کە بۆچی و چەند بەختەوەرم، بەڵام ڕەنگە چل و پێنج ساڵم بۆوێت بۆ ئەوەی ڕابێم بەیانییان درەنگ بێدار ببمەوە!.

*١. شینکن der Schinken گۆشتی لاڕانی بەرازی دوکەڵدراو.

کوردستان ـ هەولێر

دە ڕۆژەکەی هەولێرم ..

پرسیارو. وەڵام .. (٢)

نوسینی: شێرزاد هەینی ـ سوید

بۆ بەیانیەکەی هەر زوو مێوانم هات. یەکترمان ماچکرد، پرسیار دەکراو وڵام دەدرایەوە. دیدارمان گەرم بوو. من حەزم دەکرد زۆرتر بپرسم، ئەوان زۆرتر حەزیان لە پرسین بوو. پرسیارەکان هەموویان تەریب بوون. لەیەك نزیکبوون. وڵامەکانیش لە یەك قالب و لەیەك شێوەدا خۆیان دەنواند. بەڵام من پرسیاری تایبەتیم هەبوو. من دەمویست ئەوانەی لە پاش من لەدایکبوون ناویان بزانم. ماناکانیان بزانم، راقەیان بکەم. حەزم دەکرد بزانم بووك بۆ کێ هاتووە. شاییەکەی چۆن بووە. زاوای نوێمان ناوی چییە. چ کارەیە. کارو رامان و ئارەزووی چییە..!!

زۆرم لەسەر بەرنامەی "نەوت بەرامبەر خۆراك" پرسی، لە رەنگ و شێوەی برنجەکەم پرسی..!! بزانم لەکام ولاتەوە دێت. ویستم بزانم ڕێژەی چەوری چەندە، دەترسام، ئەوەك ڕێژەکەی بەرز بێت. ئایا شێوەکەیان ماوەی بەرسەرچوونی درێژە..! ئەدی نرخی گۆشتی پلاو، گۆشتی دژلمە، گۆشتی شیفۆن، نرخیان چەندە...؟؟

چەند کەس دەتوانێ رۆژانە، یان هەفتانە، بیخوات..!! شەیدای پرسیاری ئەوەبووم، چۆن.. وا ئاسایش بەرقەرارە،

رادەی دزی و سیارە رفاندن هەر کەم و دەگمەنە..!! پرسیارم زۆربوو ویستم بزانم، راستە ئێرخواز هەیە، ئارەزووی خوێندنی باڵای هەبووە، غرەشی هەبووە، بەڵام وەرنەگیراوە..!!؟؟

پرسیم، دڵشادبوم کە زانیم مامۆستای گوندەکانی دەڤەری شار بە خۆرایی، بە جێب و بە تاکسی تایبەتی هاتوچۆیان مسۆگەرە.. زۆرم پرسی.. ئەوانیش پرسیاریان دەکرد. چۆن گەیشتی..!! چۆن دەژیت.. رۆژە کورتەکان و شەوە درێژەکانی زستان و رۆژە درێژەکان و شەوە کورتەکانی هاوین چۆن بەسەر دەبەیت.. وڵامم دەدانەوە. چوار ساڵە دەنووسم، هەرچیم دیبوو، چیم لەبیر مابێ، چی دەزانم، چیم وەرگرتووە، زۆرم نوسی و چاپکردو خوێندرانەوە، هەموویان راستن و یەك دێرو یەك رستەی چەواشەو لارو خوارکراوم نەنوسیوە. چوار ساڵە، چاوەڕوانم. بێمەوە هەولێر، شاری گەورە، شاری خزم و دڵسۆز و هاورێی تەمەن، کتێبخانەی مشتی کتێب و شاری پڕ هەناری ترش و شیرین، چوار ساڵە لە ئەوروپام دوو هەنارم خواردووە..!!

چوارساڵە، پەریشانم بێمەوە، بەخزم و دڵسۆزانم بڵێم و چاریان لێ سووربکەمەوە، پێیان بڵێم، چیتر قەلەو مەبن. زۆر زۆر برۆن، رۆژانە دوو سێ سەعات پیادە بن. چەوری ژەهرە، شیرینی کیمیایە، جگەرەکێشان و دووکەڵ بۆگەنییە، دەشتی رووت، شاخی بێ دارو سەوزایی، سەربازگەو گۆرستانە..!!

لەم گەشتەمدا، پەرەو سەرەخۆشی چوارساڵەم بە ئاسیار و خزمەکانم راگەیاند، بەخۆم راگەیاند.. دروستکردنی چوار ساڵم خێرا بینی، سلاوی گەرمی گەلاڵەی ئەم ساڵانەم لە هەگبەی یادو چاوو هەناوا هەڵرشت..!

پرسیارم کرد و گوتیان........

ــ لە زۆربەی دەزگاکان کۆمپوتەر بەکاردێت، ئیشەکان خێراو وردتر دەڕوات..

ــ دروستکردن هەیە، نرخی زەوی و خانوو و دوکان بەرزو بازار گەرمە.

ــ قوتابخانەکان فراوانترکراوەو نوێش زۆر دروستکراون.

ــ چاپ بۆ زارۆکان زۆرەو کتێبی تری زانستی و هونەری و ئابووریش هاوشانی ئەدەب و سیاسەت چاپ دەکرێن و خوێنەریشی هەیە.

پرسیارم کرد، بۆ تا ئیمرۆش ..

ــ ئافرەت لەسەر دڵداری و حەزی بیەزێی خۆی دەکوژرێت..؟؟!!

ــ ئەدی بۆ چارەسەری ئاپووڕەی شار ناکەن، خنکانی شەقام و زۆری ئۆتۆمۆبیل و ژەهری دووکەڵ چارەسەر ناکەن..!! بەرنامەی چاکسازیتان هەیە..!!

ــ بۆ شار هەر گەورە دەبێت و شارۆچکەکان باریك و لاواز و تەریك..!!

ــ ئەدی ئەو پرسیارەی ئاوێرم بیاپرسم، ئەوانەی لە دڵ و هزرا بزۆز و زیندوون و ئازارم دەدەن.؟؟ دەتوانم، بپرسم، وڵامی واقیعانەی دوور لە رستەو دەستەواژەی سیاسی وەرگرم.

ــ کۆمپانیای ئەهلی، نەخۆشخانەی ئەهلی و تایبەتی، خوێندنی ئێواران و کەرتی تایبەتی باوەڕپێکراو، ماسانی بە مۆڵەت، نوسینگەی مقاولاتی شارەزا، پاریگەی لەشجوانی، مەلبەندی بازاڕو کەرتی تایبەتی و سەنتەری ئەهلی هەیە... تەنیا رۆژنامە و گۆڤاری تایبەتی نیە..!!

پرسیار هەبوو زامداری دەکردم، شتی بەبیر دەهێنامەوەو خەمم دەخواردو قورگم پڕ گریان دەبوو، یان شەرمەزار دەبووم. وڵامم دەبیست، راست و پڕ بە پێست بوو. هەبوون، دزەی شاخدارو ماستاوی روون بوون. وڵام هەبوو، لەناکاو و سەیربوون، پرسیار هەبوون...!

ئەو پرسیارانەی وڵامیان نەبوو..

ــ ئێرە خۆشتە، یان ژیانتان لە هەندەران و تەنیاو غەریب..!!

ــ کەی دەگەڕێتەوە، چی ئێر دەبن..!!؟؟

ــ دەتوانی جارێکی تر و بەبەردەوامی خۆت و منداڵەکانت لێرە بژینەوە..؟؟

ــ بۆ ئەوانەی دێنە دەرەوە، هەرکە گەیشت، جێگای خۆی خۆشکرد، ئیسراحەتیکرد، خوشك و براو زاواو کورە خەزوور.. و .. و .. دەبات، پارەیان بۆ قەرزدەکات، سەری خۆی دەئێشێنێت، یەك لەدوای یەك رایاندەکێشێت.

ــ بۆ..؟؟!

گوتیان لە هەموو گەڕەکێك، لە نێوان هەموو ریزە ماڵێکدا، چەند ماڵە جیانی کۆن، پەرۆتەکان، کیژەخوێن شیرینەکان، هەفتانە، مانگانە، رۆژانە، پارە کۆدەکەنەوە، پارەکە لەلای خوێندەوارێك، لەلای دەستێکی پاك و ماڵێکی دیار، دادەنرێت. پوورە بەسێ، دایە حاجی، پلە ئەجیبە، یا نەسرین، پێکەوە مەشروع دەکەن. کەژاڵ و نرمینسك و سرهام و دایکی دابان، پێکەوە پارە کۆدەکەنەوە.

ئەوەی ئێواران دەگەرێتەوە، دەبێ پارەی مەشروعەکەی کۆلان و گەڕەك، ئۆردوگا، دائیرە، مەکتەب، نەقابەی پێ بێت. ئەوەی هیچ پەیدا نەکات، دەبێ، پارەی مەشروعەکەی ناچاری دەکات دەستبەتاڵ نەگەرێتەوە.

مەشروعەکە ناچاری دەکات دەست بە گیرفانیەوە بگرێت، فێری دەکات خاوەنی قسەی خۆی بێت. فێری دەکات قەرزار نەبێت. کە نۆرەی وەرگرتنی پارەکەشی هات، سەرجەمی پێکەوە یەك دەست وەردەگرێتەوەو پرۆژەکەی پێ جێ بەجێ دەکات.

بەڵام دەبێ پارەکە تاك دیناری نەبێ، کاغەزەکەش دوو رەقەم نەبێ..!! گەشەو سەرکەوتوو بێ، بە پشتیوان بێ بانقە میللیەکان، بژی بروا بەیەکتری کردن و دروستبوون و زۆربوونی دڵنیایی لە نێوان خەڵکی گەڕەك، شار، هەر سەرراست و گەردن ئازادبن، ئەمین سندوقەکان. با دەستپاکی بگاتە هەموو بوارەکان و پارەخواردن و دزی و زەفتکردنی نەمێنێت.

ماریەتی

ناوی ئوورمیە و کورتەیەك لە مێژووەکەی

سیروان کاروانی

ئوورمیە: ناوی شارێکی گەورەیە لە رۆژهەڵاتی کوردستان. ئەم ناوە لە دوو وشەی (ئوور) و (میە) پێکهاتووە. (ئوور) لە بنەڕەتدا بە چەشنی (ئاور- ئاگر) بووە، وشەیەکی کوردییە و راتای (ئاور) یان (ئاگر) دەدات. میە ئێکداری (مانای یان ماد)ە، بۆیە ئەو وشەیە لە بنەڕەتدا (ئاورمای یان ئاورماد) بووە کە بە مانای ئاگری ماد هاتووە. ئەمەش بەپێی هەندێك سەرچاوە لەبەر جێشوێنی ئەو ئاورگە گرنگانە بووە کە مادە زەردەشتییەکان لەو شوێنەدا دروستیان کردووە.

بەپێی هەندێك سەرچاوە مێژووی ئەم شارە بۆ سەردەمی (زەردەشت)ی پێغەمبەر دەگەڕێتەوە، کە ئەویان بە شاری زەردەشت ناوبردووە. دەڵێن زەردەشت لەوێدا پەیدا بووە و ئەو شارە ئەو دروستی کردووە:

١- (بلاذری) لە پەرتوکی (فتوح البلدان) وەرگێڕاوی (آزرتاش- آزرنوش) لاپەرەی ٨٩دا دەڵێ: ((بەڵام (ارومیە) شارێکی زۆر کۆنە کە ئاورپەرستان (زەردەشتیان) پێیان وایە کە گەورەی ئەوان زەردەشت خەڵکی ئەوێ بووە)).

٢- پەرتوکی (زبان فارس در آزربایجان نوشتە دانشمندان ایران) لە لاپەرەی ١٧٨دا نووسیویە: ((ئازەربایجان لانکە و زێدی تەنیا پێغەمبەری مەزنی (کورد)ی ئێرانی کە لە دەوروبەری زەریاچەی رەزاییە (اورومیە) سەری هەڵداوە و بەشی (گات)ەکان لە پەرتوکی ئاڤێستا سروودێکن کە (زەردەشت) گوتوونی و هەروەها دیارە کە زمانی ئاڤێستا لقی زمانی ئارياییە. بەم شێوەیە دەردەکەوێت کە زمانی زۆری ئەو ناوچەیە زمانی ئاڤێستایی بووە، کە هەندێك لە رۆژهەڵاتناسان پێیان وایە مادەکان بەتۆزێك جیاوازییەوە بەو زمانە ئاخافتنیان کردووە. هەروەها دەڵێ: ((جا لەبەر ئەوە دەبێ دانیشتوانی ئازەربایجانی ئەرکاتە (لە باکوورەوە تا ئاران و لە باشوورەوە تا ئاشور) یەکێك لە شەش هۆزەکانی ماد بوورین و بە زمانی ماد (کورد)ەکان ئاخافتنیان کردبێ)).

٣- (ابن خردازبە) جوگرافیزانی نیوەی سەدەی سێیەمی کۆچی کە خۆیشی لە سەرەتاوە زەردەشتی بووە (اورمیە)ی بە شاری زەردەشت داناوە.

٤- (یاقوتی حەمەوی) کە لە ساڵی ٦١٧ی کۆچیدا ورمێ (اورمیە)ی دیوە دەڵێ: (ورمێ شاری زەردەشت بووەو مرغەکان دروستیان کردووە).

٥- سەبارەت بەو قسەیەی کە دەڵێ (رەزاییە) ناوی شارەکە بووە، < درکتۆر م. س. لازاریف لە لاپەرە ٣٧ی پەرتوکەکەی (کێشەی کورد)دا ئاماژە بۆ ناوی ئوورمیە دەکات و ئەوە دەسەلمێنێ کە شارەکە ئوورمیەیە و ئێستا رەزائیەی پێ دەڵێن>(١).

سەرنج(١): بەپێی لێکدانەوەی هەندێك (ئوور) بە مانای شارە و (میە)ش بە مانای ئاوە کە لە ئاکامدا دەبێتە (شاری ئاو)، بەڵام سەرچاوەکانی تر ئەمە رەت دەکەنەوە و بە هەڵەی دەزانن. بەڵگەش بۆ ئەمە ئەوەیە کە شارەکە زۆر کۆنە و ناوەکەشی (ئاوری ماد) بۆ دەمانی مادەکان دەگەڕێتەوە.

سەرنج(٢): ئەمڕۆ ئەشکی ناوی مێژوویی ئەم شارە لەمێژینەیەیان گۆڕیوە و بە هەڵە بە شێوەی (ارومیە) دەنووسرێ، بەڵام لەگەڵ هەموو ئەوانەشدا بەپێی زانیاری شێوەمێژوویی و مێژینەی ناوی شارەکە ئێستاش لەناو خەڵکدا وەکوو خۆی باوە(٢).

سەرچاوە:
(١) کێشەی کورد ١٨٩٦-١٩١٧، ١-٢ نووسینی: درکتۆر م. س. لازاریف، لاپەرە ٣٧ بەرگی یەکەم، بەغدا ١٩٨٩، وەرگێر لە ڕووسییەوە بۆ کوردی: د. کاوس قەفتان.
(٢) وتاری عومەر خوسرەوی، محەمەد نوورمحەمەدی کردوویە بە کوردی لە گۆڤاری سروەی ژمارە: ١٦٧، لاپەرە: ٦٨ی جۆزەردانی ١٣٧٩ی هەتاوی.

وتاری سیاسی یەکگرتووی کوردی

خەسرەو پیربال

وتاری سیاسی، وەکوو چەمکێکی سیاسی و کۆمەڵایەتی چەمکێکی نوێیە بەستراوەتەوە بە دروستبوونی دەوڵەت و سەرهەڵدانی بیرو دروستبوونی فیکرەوە. ئەگەر بە بەراوردکردنێکی کترمەت لەگەڵ ئەزموونی میللەتانی تردا، ئەوا دەبینرێت کە میللەتی کورد، هەموو پێداویستیە گرینگەکانی بۆ نەرەخساوە بۆ ئەوەی بڵێین، ئەمڕۆکە کورد خاوەنی وتارێکی سیاسی یەکگرتووە.

ئەمڕۆکە کوردستانی باشوور، بەرامبەر گەلێك ئەگەری سیاسی و کۆمەڵایەتی و فەرهەنگی دایە، هەر لە بریاردەری سیاسی کوردەوە، تاوەکوو مامۆستایەك و کرێکارێکی کوردستانی و هاوڵاتیەکی ئاسایی، کەسیان نازانن کە باروودۆخی ناوچەکە بە تەواوی بەرەو کوێ دەڕوات، داخوا ئادگاری ناوچەکەو کوردستان چۆن دەبێت ؟ گرینگی خۆئامادەکردن و دروستکردنی ئەو فەزایەی دیالۆگ و ئەخشەکێشانی لە لایان سەرجەم توێژەکانی میللەتەکەمان، وە بە تایبەتی چینە رۆشنبیرەکەمان، هاوشان و هاوکار لەگەڵ دەسەڵاتدا (دەسەڵاتی نیشتیمانی) دەبێت یەکتر تەواو بکەن.

دیارە واقیعی ئەمڕۆکە باشووری کوردستان بە داخەوە، حاڵەتی دابەشبوونی دوو بەڕێوەبەرایەتی بەخۆوە دەبینێت، کە بەڕاستی جگە لەوەی کە دەردەسەریەکی گەورەی هەموو میللەتەکەمانە، بەڵکوو مایەی سارەی و دوودڵیشە، هەتا بۆ دۆست وبرادەرانی میللەتەکەمان لە ئەورووپاو لە ئەمریکادا، ئەمەش جگە لەوەی کە حاڵەتێکی نیگەتیفەو دڵی دوژمنانمانی پێخۆشە.

دیارە هەر جۆرە وتارێکی یەکگرتووی کوردی (فەرهەنگی- کۆمەڵایەتی) ، بەختی هێندە دروست و گەورە نابێت، ئەگەر پێشتر ، یان هەر لە سەرەتاوە، وتارێکی سیاسی یەکگرتومان نەبێت، بۆ ئەمەش یەکێك لە بنچینەکانی دروستبوونی وتاری یەکگرتووی سیاسی کوردی، بە شێوەیەکی زۆر سادە، یەکگرتنەوەی ماڵ و حاڵی کوردیە ، تاوەکوو دەستەیەکی رامیاری بەڕێوەبەر لە ناو یەك حکومەتی یەکگرتووی کوردی و پەرلەمانێکی ئازادو یەکگرتوو و هەڵبژێردراوە سەرچاوە وەربگرنەوە،

دەبێت، ئاشتی و تەبایی و دیالۆگێکی سەرتاسەری، بەلایانی کەمەوە زەمینەیەکی گونجاوی بۆ بڕەخسێنێت.

ئەمڕۆکە هەموو لایانە سیاسیەکانی کوردو ، هەروەها وڵاتانی تری ناوچەکە ، بە گرینگیەوە دەڕواننە داهاتوو و گۆڕانکاریەکانی پێشبینیکراو لە ناوچەکە، کوردیش دەبێت پێشتر و پێش ئەوەی گۆڕانکاریە چارەنووسسازەکان بێنە ئاراوە، ئەمڕۆکە زیاتر لە هەر کاتێکی تردا ، دەبێت پێ لە وتارێك و هەڵوێستێکی یەکگرتووی کوردی بکرێتەوە..

دیارە وتاری یەکگرتوو کاتێك بڕیاری لەسەردەدرێت، دەبێت کوردەکان خۆیشیان، پێشتر یەکگرتوو بن، وەکوو یەك هێزی یەکگرتووی کاریگەر و یەك حکومەت و یەك بڕیار بێتە پێشەوە، خۆیان پێناسەکەن، ئەوەکوو وەکوو ئەمڕۆکە رووخسارێکی لەتکراو ، هەبوونی دوو بەڕێوەبەرایەتی و زەقبوونەوەو چەسپانی ئەو حاڵەتە نائاساییەی کە لە ناوچەی سلێمانی دروست بووە پاش ڕووداوەکانی ساڵی ١٩٩٦.

بەرپرسیاریەتی و ئەم ئەرك ومەسەلەیە تەنها بۆ سیاسەتمەدارانی کوردستان نیە ، بەڵکوو ئەرکی هەموو رۆڵەکانی کۆمەڵگای کوردیە ، ئەرکی نووسەرو رۆشنبیرانیشە ، ئیتر لە قاوغی خۆیان بێنە دەرەوە و هەریەکێك بە شێوەیەك لە شێوەکان، هەر نەبێت هەوڵی، دیارکردنی راستی (راستیەکان) بدەن، گەلێك جاران ، لێرەو لەوێ ، لە سەر گەلێك مەسەلەی چارەنووساز ، گوێمان لێیان دەبێت، دەڵێن: ئەوە ئیشی ئێمە نیە، .. ئەو مەسەلەیە بۆ سیاسەتمەداران جێدەهێڵین، تا بەم شێوەیە ، مەسەلەکان بەردەوام دەبن پاشان، کاتێك ئەم هەڵوێستەیان ،کاردانەوەی خراپی لێدەکەوێتەوە، پاشان مەسەلە گرینگەکانمان بۆ ماوەیەکی زۆر خامۆش و بێ ئەوەی پێشکەوتنی پێوەدیاربێت دەمێننەوە.. ئینجا رۆشنفکرانمان ، بە وتارو ، وەگەلێك جاران بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ بە نووسین، نیگەتیفانە باس و گلەیی و گازیندەی خۆیان رادەگەیێنن

دیارە پێش ئەوەی باس لە وتارێکی یەکگرتوو بکرێتەوە، دەبێت هەوڵی ئەوە بدرێت، ماڵ وحاڵی کورد لە باشووری وڵات ڕێکخرێتەوە. هەموو لایەك دەزانن ، کە ئەو حاڵەتە نائاساییەی ناوچەی سلێمانی، حاڵەتێکی کاتیە ، هەر دامودەزگایەکە دامەزراوە، لە ئەنجامی باروودۆخێکی ناهەمووارەوە دروستبوونە ، نابێت لەوە زیاتر بچەسپێت و بەردەوام بن، مەبەستیش ئەوەیە ، کە ئیتر کار بۆ یەکخستنەوەی ئەو هێزە سیاسیانەیە کە خۆیان لە ناوچەکە دەبیننەوە، ئیتر لاپەرەیەکی سپی و نوێی تر بکرێتەوە ، خۆیان سازدەن و بەرەو هەڵبژاردنێکی نوێ ترەوە بڕۆن، تەنهاو تەنها هەڵبژاردنێکی نوێی جەماوەری کوردستانی باشوورە ، بڕیار لەسەر چارەنووسی وڵات دەدات.

نووسینەوەو پێداچوونەوەیەکی سەرتاسەری مێژووی نوێی شۆڕشی کورد لەم سەد ساڵەی رابردوو، حاڵیبوونی، سەرەتاکانی دوبەرەکی نێوان هێزە کوردیەکان، دەبێت دەستنیشان بکرێن،کە سەرچاوەکەیان دەگەڕێتەوە ساڵی ١٩٦٣ ، ئیتر پەندو وانەیان لێوەربگیرێت، ئیتر کاتی ئەوە هاتووە ، نەك هەر رۆشنبیران وسیاسەتمەدارانی کورد، بەڵکوو هەموو ئەندامێکی کۆمەڵگای کوردستان ، ئەرکی بیەوبرادەرپێنیان و دەستخستنە سەر هۆکارەکانیان لەئەستۆ بگرن، ئیتر کاتی ئەوە هاتووە، کە ئیتر خەڵك بێنە قسە ، جەماوەر بڕیار بداو و راستیەکان باس بکرێن، من لێرەدا ، هەموو کێشە و ئەو مەسەلانە باسناکەم ، کە تێگەیشتن و بۆچوونی جیاوازیان لەسەرە لە لایان هێزە کوردیەکانی کوردستانی باشوور، ئەمە با ببێتە ئەرکی خەڵکانی کوردستان و دامودەزگا دیموکراسیەکان و ئەرکی راگەیاندن بێت..

ئەمڕۆکە لە گەلێك لە دەزگاکانی راگەیاندنی کوردستان، ئێوەندە عێراقیەکان، باس لە باروودۆخی ئەمڕۆکەی ناوچەکە دەکەن، گەلێك ئەگەری جۆراوجۆر دەستنیشان دەکرێن، بەڵام بۆ میللەتی کورد لە کوردستانی باشووردا، یەکخستنەوەی ماڵی کورد و گەڕانەوەی سکرتێری گشتی یەکێتی نیشتیمانی کوردستان، بەڕێز جەلال تالەبانی و هێزە کوردیە لایانگیرەکانی بۆ پایتەختی هەرێمی کوردستان و ، گەڕانەوەیان بۆ چەتری دیموکراسی پەرلەمانی کوردستان، خۆسازکردن و هەنگاونان بەرەو هەڵبژاردنێکی نووێی تر، دەروازەیەکی نوێ و ئاسۆیەکی رۆشن بەرووی سەرجەم میللەتی کوردستان دەکەنەوە، ئەمەش باشترین وەڵام دەبێت بۆ ئەگەرەکانی داهاتووی ناوچەکەو کوردستاندا.

بە ڕێکخستنەوەی ماڵی کورد و گەڕانەوەی هێزە کوردیەکانی ناوچەی سلێمانی بۆ پایتەختی هەرێمی کوردستان و هەڵبژاردنێکی تری نوێ و کردنەوەیەی لاپەرەیەکی نوێکتر، ئەو کاتە دەسەڵات و حکومەتی کوردستان وتارێکی پۆزەتیف و بە هێزی دەبێت بەرامبەر هێزە عیراقیەکان و هەروەها رووبەڕوو لەگەڵ دۆست و برادەرانی میللەتەکەمان لە دەرەوەدا. بە شێوەیەکی راستەوخۆش، ئەو ئەزموونەشمان دەبێتە زێرخانێك و پاڵپشتێکی بەهێز، بۆ وڵاتانی دەوروبەرو بەشەکانی تری کوردستان و بزوتنەوەی رزگاریخوازی کوردیدا. .

لەگەڵ هەموو ئەو کەموکوڕیانەی بەر حکومڕانیەی کوردانەوە دیارە، بەڵام یەکەمین جارە لە مێژووی میللەتی کورد، ئەزموونێکی هێندە دەوڵەمەندمان هەبێت، هەتا ئەو ئاستەی کە وەکوو نموونە، بۆ بەشەکانی تری کوردستان بشێت، بۆ بەڕێوەبەرایەتی و حکومڕانی کوردان بەکاربهێنرێت، ئەو وڵاتانەی کە کوردستانیان بەسەر دابەش بووە، کاتێك دەبینن، کە کورد لە کوردستانی باشووردا ، بەو شێوەیە ژیانیان بەڕێوەدەچێت و هیچ مەترسیەکیان، بۆ حکومەتی ناوەندی نیە ، ئەرکاتەش ، ئەوانیش وەکوو نموونەیەك و موژدەیێك سوود لە ئەزموونی کوردستانی عیراق وەردەگرن ، بەچاوی مەترسی و گومانەوە سەیری ئەزموونەکەمان ناکەن، ئیتر حکومڕانی کوردان نابێتە مەترسیەك بۆ وڵاتانی ترو ناوچەکە.

بە دروستبوونی متمانەوڕەوینەوەی گومان و ترسی وڵاتانی دراوسێ ، کە خاوەنی فەرهەنگی تایبەتی خۆیانن، کورد دەتوانێت، بە ڕێگای تێکەڵبوونێك و دیالۆگی فەرهەنگی و ئاڵوگۆڕی پۆزەتیف و بەرهەمهێنەر ببێتە ناوەندێك و سەرچاوەیەکی ئاشتی و ئارامی لە ناوچەکەدا.

هزری شێواندن یا لەکەدارکردن!

یاسین بانیخێلانی

ئەم بابەتە بۆچی؟

ماوەیەکی زۆرە لەسەر سایتە کوردییەکان نووسراوی جۆراو جۆر بلاوەکرێتەوە، کە دەشێت هەریەکێک لەو نووسراوانە جێگەی خوێندنەوەو قسەلێکردن بێت، بەلام ئەوەی من لێرەدا مەبەستمە هەندێک قسەی سادەو رۆژانەیە، کە ناویان ناوە (نووسین)!. بۆیە دەلێم: ئەو نالێم نووسین: چونکە هلۆلن لە سادەترین پرنسیپەکانی نووسین، جگە لەمەش لە رووی دارشتن و رێزمانەوە، کە سەرەکیترین کەرەستەی نووسینە ئەوەندە لاوازە، بە ئاستەم خوێنەر رستەیەکی راستی بۆ دەخوێندرێتەوە، کە لەخوارەوە نموونەیان باسدەکەم. هەندێکی تر لەو قسانە ئەدنانەت لە رووی مەزرالی نووسینیشەوە نیازپاکییان پێوە دیار نییەو زیاتر بەمەبەستی سوکایەتی پێکردن و لەکەدارکردنی ئەو کەسانەیە، کە لە بواری نووسین بەتایبەتی و رۆشنبیریی بەگشتیدا رۆڵی بەرچاویان هەیەو بەو پەری دڵسۆزییەوە دەیانەوێت خزمەت بە رۆشنبیریی بکەن. دەشێت بە شێوەیەک لە شێوەکان ئەو جۆرە مرۆڤانە وەک (زاوڕ) ناوبیەین، چونکە لەسەر خوێنی کەسانیتر دەژین و ج لەگۆمی ڕوون و ج لەلیخندا مەلەی خۆیان دەکەن، بەلام ئەوەی جێگای سەیرە، وەک هەر ئەخلاقێکی رۆژنامەگەری نەدەبوایە سایتە کوردییەکان زەمینەیان بۆ ئەو جۆرە کەسانە خۆشبکردبایەت تا هەموو رق و کینەی خۆیان بەسەر کەسانی تردا قلب بکەنەوە بۆ ناو زراندنیان و لەکەدارکردنی کەسایەتییان؟!. رەنگە لە بێماناترین وەلامدا، بلێن: ئێمە برامان بە دیموکراسی و ئازادی رادەربرین هەیە! ئەم جۆرە وەلامانە لەوە دلنیامان دەکات، کە ئەو کەسانە نەک لە سادەترین پێناسەی ئەو چەمکانە تێنەگەیشتوون، بەلکو تەنها وەک زاراوەیەکی بێمانا بەکاری دەهێنن، چونکە ئازادی بە چەمکە گشتییەکەی، هەلگری ئەو مانایانە نییە، لەبەر ئەوەی ئازادی هەیە دەبێت ماف و کەرامەتی خەلکی تر بروشێنێت و هێرشی بێبناغەو بەلگە بکەیتە سەر کەسانی تر یا هەر بەناوی ئازادییەوە ماف وئازادی کەسانی تر زەوت بکەیت، بەلکو لە سادەترین پێناسەی ئازادیدا رێزگرتنە لە هەموو ماف و بەهامرۆڤایەتییەکانی یەکتر، کە رادەربرین یەکێکە لەوانە.

دیارە ئەم قسانەی من بۆ سایتە کوردییەکان گلەیی نییە، بەلکو رەخنەیەکی تا سەر ئێسقان روخێنەرە بۆ کۆتایی هێنان بەو کارە دزێوانەی لەرێگای کەنالەکانی نووسینەوە دەکرێن یا سایتەکان دەبنە کەنالێک بۆ هێرش و سوکایەتی بەناوی نووسینەوە بەکەسانی تر. بۆ ئەوەی ئێمە پێش هەموو شتێک فێری زمانی دایەلۆگ بین و لەو رێگایەشەوە فێری زمانی رەخنە نەک هێرش و تانە ببین، چونکە رەخنە ئەو وشە بێمانار ناو بۆشە نییە هەندێ کەس ناویان لێناوە، بەلکو رەخنە زاراوەیەکی مەعریفییە، هەر بۆیە کارەکانی خۆی لەسەر مەعریفە دەکات نەک قسەی بازاڕو چاپخانە. گوتاری رەخنەیی ئەو گوتارە نییە لەسەر جەستەی نووسەر کاربکات و بەشوێن خوێندنەوەی کەسایەتی نووسەردا وێڵ بێت، بەلکو گوتاری رەخنە لە دوای مردنی نووسەرو لەدایک بوونی دەقەوە خۆی بۆ ناو قولایی رۆحی ئەو دەقە شۆردەکاتەوە تا مانا نادیارو شاراوەکانمان بۆ بدۆزێتەوە، رەخنە بریتییە نییە لە هێرشکردنە سەر نووسەرو گەران بەدوای نهێنیی کەسایەتی و بیرو بۆچوونی تایبەتی نووسەر، بەلکو گەرانێکی بێهودەییە بەدوای ئەو مانا نادیارانەی، کە کەسانی ئاسایی نایبینن، بۆیەهەمیشە گوتراوە: (رەخنەگر نووسەری دووەمە). دەشێت لە ژێر هەر دەقێکەوە، چەند دەقێکی تر خۆی حەشاردابێت، بۆیە رەخنەگر دەبێت بە دوای دۆزینەوەی ئەو دەقانەدا بگەرێت نەک نووسەر. ئاخر ئەگەر مرۆڤێکیش لەم ئاستەدا هێندە لاواز بێت نەتوانێت خوێندنەوەیەکی مەعریفییانە بۆ دەقێک بکات، بۆ بێدەنگ نابێت و واز لە پەلاماردانی کەسایەتی نووسەر ناهێنێت.

زۆرن ئەوانەی بەناوی رەخنەو کاری رۆشنبیرییەوە، لە جیهانی راگەیاندن و بلاوکردنەوەی کوردیدا دەیانەوێت ئایدۆلۆژی سواوو تەقلیدی بە ترخێکی نوێ بە ئێمە بفرۆشنەوە یا وەک هەر سیاسییەکی خەڵەفاو داوای هەڵوێستمان لێبکەن، بۆ ئەوەی بۆ ناو گەمە دۆراوەکانی خۆیان رامان بکێشن، لەکاتێکدا نەک خاوەنی قسەوبۆچوونێکی نوێ نین، بەلکو لەکەسانێک دەچن پاش خەوێکی قوڵ و درێژخایەن بەئاگا هاتبن!.

ڕاستەوخۆ چوونە ژوورەوە

ئەوەی لێرەدا بەتەواوەتی بۆ ئەم نووسینە هانیدام ئەو هەموو قسە بێئاست و بێناوەرۆکانە بەگشتی و ئەو قسانەی (نزار ئاگری) بەتایبەتی بوون، کە سەرەتا لە هەفتەنامەی (المؤتمر-ژمارە-307 (15/21.6.2002) و هارکات لە سایتی (www.amude.de) و پاشان لەلایەن (حەمید کەشکۆڵی)یەوە کرا بەکوردی و رۆژی 20.6.2002 لە سایتی (www.kurdistannet.org) رۆژی 25.6.2002 لە سایتی (www.nuserikurd.com) بلاوکرایەوە، کە گومانم نییە بۆ شوێنی تریش نەنێردرا بێت وبلاویش نەکرێتەوە.

بابەتەکەی نزار ئاگری لە ژێرناوی (فی اغلكة الأيديولوجية..هل يصبح الشعر شتيمة)؟، کە کەشکۆڵی وای وەرگێراوە: (لەنێو هەرای ئیدیولۆژیدا..شیعر دەبێتە جنێو)؟.

پێش ئەوەی وەلامی ئاگری بدەمەوە، ناهێلم رەخنەکانم بەسەر کەشکۆڵیدا بازبدات، چونکە هەرکەسێک لە زمانی عارەبی و کوردیدا شارەزایی هەبێت، ئەوا هەر لەناوی شیعرەکەوە تێدەگات، کە چەندێک توانای بەسەر وەرگێڕاندا دەشکێنێت، سەرەرای ئەوەی خوێنەری کورد بە ئاستەم دەتوانێت رستەیەکی دروست لە وەرگێڕانەکەیدا بدۆزێتەوە!. زمانی ئەو وەرگێڕانە ئەوەندە لە رووی زمانەوانییەوە لە ئاستێکی نزمدایە ئەدنانەت مرۆڤ شەرم لە خوێندنەوەی دەکات، ئەڵبەتە کاتێک ئەم قسانە دەکەم هەموو هەڵەیەکی چاپیشم لەبەرچاو گرتووە. بۆیە باشتر وایە، ئەگەر کەشکۆڵی دەخوازێت لەبواری نووسین و وەرگێڕاندا کار بکات، پێویستە پێش هەموو شتێک خۆی فێری راستنووسی کوردی بکات.

ئەوەی لای من زۆر سەرنج راکێش بوو، زیاتریش بووە هاندانی ئەم نووسینە ئەو پێشەکییەی کەشکۆڵی بوو بۆ بە ناو (داهێنان)ە مەزنەکەی ئاگری.

کەشکۆڵی دەڵێ: (ئەمەیدا نزار ئاگری وتارێکی رەخنەگرانەی زۆر گرنگی لە هەفتەنامەی "المؤتمر"ی ژمارە...هتد) نووسیوە. بەم شێوەش کۆتایی پێدێنێت: (منیش بە پێویستم زانی وەری بگێرمەوە سەر کوردی بۆ ئاگادارکردنی خوێنەرەوەی کوردو دروژاندنی ئەم باسە هەرە گرنگە). هەر کەسێک ئەم دێرەی کەشکۆڵی بخوێنێتەوە بۆ گەواهی ئەکانی سەرەوەم، دەتێگەنی کەشکۆڵی لە زمانی کوردیدا بۆ دەردەکەوێت!.

من لەو نهێنییە تێناگەم، کاتێک کەشکۆڵی ئەو قسە نازانستی و بێبناغەییانەی ئاگری، کە سەرەتاییترین پرنسیپی رەخنەی هاوچەرخی پێوە دیار نییە بە (وتارێکی رەخنەگرانەی زۆر گرنگ) ناو دەبات؟!. تۆ بلێی: کەشکۆڵی بابەتی لەوە جوانتری لە بواری رەخنەی ئەدەبیدا چاوپێکەوتبێت؟. ئەگینا کەسێک بەک گەرد لە بواری رەخنەی ئەدەبیدا شارەزایی هەبێت، بابەتێکی وا بێبناغەو نا زانستی، بە رەخنەی گرنگ هەڵناسەنگێنێت، ئەگەر مەسەلەکەش وەک لەناوەرۆکی قسەکانیدا بەشەرمەوە پێمان دەڵێت: خزمەت بێت، ئەوا ئەوەندە بابەتی زۆرو زەبەند لە بواری رەخنەی ئەدەبیدا بەگشتی و هەڵسەنگاندنی شیعر بەتایبەتی بە زمانی عارەبی و لەسەرچاوەی جیاوازەوە هەیە، کە کەشکۆڵی و نموونەکانی کەشکۆڵی لەسەر وەرگێڕانیان پەکیان نەکەوێت، بەلام دیارە مەسەلەکە ئەوەندە نیاز پاکی تێدا نییە، کە مرۆڤ دەستخۆشییان لێبکات، ئەگینا کەشکۆڵی بەک گەرد لە بوارەکانی رەخنەی ئەدەبیدا بە تایبەتی قوتابخانە رەخنەییەکانی وەک: (فۆرمالیستەکان Formalismusی روسیا، ستروکتورالیزم Strukturalismus پۆست ستروکتورالیزم Poststrukturalismus، ناتورالیزم Naturalismus ئێکسپرێسیۆنیزم Expressionismus مۆدێرنە Moderne و پۆست مۆدێرنە Postmoderne) شارەزای هەبوایەت قەت بابەتێکی لەو شێوەی ئاگری نەک وەک وتارێکی رەخنەیی گرنگ، بەلکو وەک نووسینێکی بابەتیش تەماشا نەدەکرد، بەلام دیارە کەشکۆڵیش هاورای ئاگرییەو دەیانەوێت لە رێگای ئەدەبەوە رق و کینەی خۆیان بە سەر پەشێودا قلپبکەنەوە، یا دەنگی خۆیان بەو جێگەی مەبەستە بگەیەنن.

ئاگری ورەخنەی ئەدەبی

بە راستی ئەو بابەتەی ئاگری هێندە بێسەروبەرو بێبناغەیە مرۆڤ نازانێت، چۆن و لەکوێوە دەست پێبکات؟ چونکە ئەو وەک لە نووسینەکەیدا بەدەردەکەوێت، کەمتر بەلای دەقی شیعرو خوێندنەوەی شیعرەکانی پەشێودا چووە، ئەگەرچی بۆ چارەسەرکردنی خوێنەر چوار کۆپلە شیعری بەناوی پەشێوەوە هێناوەتە، کە گوایە لە دیوانی (براکوژی) وەریگرتووە، کە پاشتر دێمەوە سەریان.

رەخنەگر کاتێک دەیەوێت دەقێکی ئەدەبی بخوێنێتەوە، پێویستە هەموو ئەو لایەن و خەسڵەتانەی پێکهاتەی ئەو دەقەن بەتایبەتیش شیعر فەرامۆش نەکات، بە هەموو وێنە جوان و ناشیرینەکانییەوە، هەر لە فۆرمەوە بگرە تا مۆسیقاو وێنە، بەلام ئەوەی ئەو (بەناو رەخنەی) ئاگری بخوێنێتەوە هەست بە نائامادەیی و بێدەسەلاتی ئاگری لەو بوارەدا دەکات، چونکە قسەکردن و خوێندنەوە لەهەریەکێک لەو پێکهاتانە پێویستی بەنموونەگەلێکن لەناو خودی دەقەکەوە، ئەمەش لەو نووسینەی ئاگریدا بۆ دەرمانیش بەرچاو ناکەون، جگە لە کۆمەڵێک هوتافی سیاسی تەقلیدی و هێرش بۆ سەر کەسایەتی شاعیر نەبێت. ئەڵبەتە لێرەدا بۆ روونکردنەوەی خوێنەر بە هیچ شێوەیەک نامەوێت بەرگری لە پەشێو بکەم، ئەوەندەی دەمەوێت بەرگری لە دەقی ئەدەبی بکەم، چونکە دەشێت من و پەشێو لە رووی ئایدۆلۆژییەوە دوو بیروڕای جیاوازمان هەبێت، لەگەڵ ئەمەشدا مانای ئەوە نییە من لەبواری رەخنەی ئەدەبیدا هیچ رەخنەیەکم لە شیعرەکانی پەشێو نەبێت، پێشم وایە بۆ پەشێو خۆیشی ئەو شیعرانەی بۆ شەری کوردکوژی نووسیونی تا رادەیەک بە هەڵوێست دەزانێت تا دەقی شیعری بۆیە دەشێت ئەو شیعرانە (بەهەڵوێستە شیعر) ناو ببەین هەروەکو چۆن رۆژنامەی برایەتی رۆژی 13.6.1994 دەنووسێت: (پەشێو بە هەڵوێستە شیعر لەبراکوژی و شانیشتیان دەدوێ) هەروەها رۆژنامەی رێگای کوردستان ژمارە 112 رۆژی 21.6.1994 دەنووسێت: (عەبدوڵا پەشێو شاعیری گەل، بە هەڵوێستە هەڵبەست نەفرەت لە شەری براکوژی و شەرخوازان دەکات). رەنگە ئەوەی (ئاگری) ئازار دابێت ئەم هەڵوێستەی پەشێو بێت، چونکە ئەویش وەک ئەو بازرگانانەی شەڕ بەرهەمیان دەهێنێت، دەشێت یەکێک بوویێت لێیان!چونکە بازرگانی و بەرژەوەندی ئەو جۆرە کەسانە لەسەر خوێن و سوتانی خەڵک و برسێتی و وێرانکارییە، کەچی رەخنەی ئەوەی لە پەشێو هەیە، کە بەتەنها دژی کورد کوژییەو تەنها (کورد کوژی تاوانە، ئەگینا کەسانی تر نا). دیارە ئەم قسانەی ئاگری هەموو کەس دەزانێت لەکوێوە سەرچاوە دەگرن، ئەگینا کەسێک ئەتوانێت لەتاریکترین و دواکەوتووترین قوژبنی ئەم دونیایەشدا بژی، ئایا دژی شەرو مرۆڤ کوشتن نییە؟! یا دەیەوێت بە بێ هیچ بەلگەیەک خەلکانی تر بەدوژمنی مرۆڤ تاوانبار بکات، ئاخر ئەگەر مەسەلەش هەڵوێست وەرگرتن لەبەرامبەر شەڕ بەگشتی و براکوژی بەتایبەتیدا بێت، با ئاگری هیچ نەبێت وەک نموونەو بۆ بەلگە لە نووسینەکانی داهاتوویدا ئەدەبیاتی رژێم، یۆنانی و ئیسپانی سەردەمی شەری ناوخۆ بخوێنێتەوە.

ئاگری پێی وایە: پەشێو (هەموو قسەکانی سوکایەتی و بێحورمەتییە و تا بلێی: دادەبەزێتە ئاستی قسەی بازاڕ)* هەروەها دەڵێ: (بەقسەی زل و خۆدەرخستن و خۆفشکردنەوە پەشێو رویستی زیاتر بروات)*. ئەمە ئەو زمانی رەخنەی مۆدێرنەیە، کە نزار ئاگری دایهێناوەو کەشکۆڵیش مەدیل (معجب)ایتی. جارێک پێش هەموو شتێک رەخنە پێویستی بە ئاستی زمان پاکی و بەرزییە، لەگەڵ ئەوەشدا رەخنە بە بێ بەلگە ناچێتە خانەی رەخنەوە، بۆیە دەبوایەت بۆ دڵنیاکردنی خوێنەر چەند نموونەیەکی لە شیعرەکانی پەشێو بهانیبایەتەوە وەک گەواهی. ئەگەرچی چەند نموونەیەکی شیعری بەناوی (براکوژی) پەشێو هێناوەتەوە، بە بێ دەستنیشانکردنی قۆناغ و مێژووەکانیان.

خائن من يقول ان النمل والقمح
صديقان
خائن من يقول ان اليد والابرة
صديقان
خائن من يقول ان الحبل والرقبة
صديقان

واتە:
خائینە ئەوەی ئەڵێت مێروولەو گەنم هاوڕێن
خائینە ئەوەی ئەڵێت دەست و دەرزی هاوڕێن
خائینە ئەوەی ئەڵێت پەت وملی هاوڕێن

ئەمەش شیعرەکەی پەشێوە، کە لە ساڵی 2000 لە دیوانی بروسکە چاندندا نووسیویەتی و هیچ پەیوەندییەکی بە دیوانی براکوژی پەشێوەوە نییە.

قەحبەن ئەوانەی پێم دەڵێن:
دان و مێروو برای یەکن.
قەحبەن ئەوانەی پێم دەڵێن:
خرێن و زێرو برای یەکن
قەحبەن ئەوانەی پێم دەڵێن:
ماسی و چەنگاڵ
مشک و جەواڵ
دەست وچزوو برای یەکن
قەحبەن ئەوانەی پێم دەڵێن:
پەت و گەردن،
گزێزان و موو برای یەکن.

لەگەڵ ئەوەی ئاگری نەک هەر شیعرەکەی شێواندووە، بەلکو بە راستگۆییش شیعرەکەی بلاونەکردۆتەوەو سەرچاوەکەی دەستنیشان نەکردووە، کە مێژووی نووسینی ئەو شیعرە لەگەڵ دیوانی براکوژی جیاوازییان هەیە، واتە ئەگەر مرۆڤ لەروانگەی دەقی ئەدەبیشەوە تەماشای دەق و لە روانگەیەکی سیاسییەوە وەک ئاگری تەماشای بکات، ئەوا گرنگترین خاڵ دەستنیشانکردنی مێژووی ئەو قۆناغەیە، کە ئەو دەقەی تیا لەدایک بووە، بۆ ئەم مەبەستەش هیچ کەسێک ناتوانێت خوێندنەوەیەکی رەخنەییانەی لەسەر رۆمانی (براکوژی) (نیکۆس کازانتساکی Nikos Kazantzakis) هەبێت بە بێ خوێندنەوەیەکی ئەو قۆناغەی شەری ناوخۆ لە نێوان کۆمونیست و مەسیحییەکانی یۆناندا هەبوو. بەلام ئاگری بەشاردنەوەی ئەمانە لە ئێمە دەیەوێت ئەو پەیامەی هەیەتی و مەبەستیتی بە خوێنەری بگەیەنێت.

هەروەها ئەگەر خوێنەر لەو شیعرەی پەشێو بروانێت، هەست بە ئاکۆکی دایەلۆگ دەکات، چونکە ئەمە شێوازێکە لەو شێوازە نوێیانە، ئەدەبی نوێ پشتی پێدەبەست. بەلام ئاگری دیارە بە هۆشیارییەوە ویستوویەتی شیعرەکەو هزری پەشێو بشێوێنێت، بۆیە وشەی قەحبە بە (خائین) وەردەگێرێ، ئەڵبەتە قەحبەش لە چەمکی رۆژهەڵاتیدا تەنها بۆ ئافرەت بەکاردێت وەک هەلگری شەرەف و رەوشتی بنەماڵەو خێزان، هەر بۆیە بەم بۆنەشەوە پەشێو بە عەقڵی بنەماڵەو خێل و نێرایەتی تاوانبار دەکات. بەلام لەراستیدا قەحبە زاراوەیەکە لە کاتێکدا بەکاردێت، کە مرۆڤ لە حاڵەتێکی دەروونی ئەوەندە ئاڵۆزو دژواردا دژی هەست دەکات ئیتر هیچ چەمک و زاراوەیەک ناتوانن ماناکانی خۆیان بپێکن! لە روویەکی تریشەوە بێردناداشۆ دەڵێ: (ئەگەر ئافرەت داکەوت، ئەوا دەبێت بە قەحبە، ئەگەر پیاو داکەوت دەبێت بە پۆلیس) کەواتە چەمکی قەحبە چەمکێکە بۆ هەریەکێک ج نێر ج مێ بێت ئەو مانایە دەگەیەنێت، کە لە سەرجەم مانا ئەخلاقی و مرۆڤایەتییەکانی خۆی دادەکەوێت تا ئەو ئاستەی بیانفرۆشێت، دەشێت وشەی قەحبە بۆ سەرکردەیەک بەکار بهێنرێت، کاتێک هەموو بەها ئەخلاقی و مرۆڤایەتییەکانی گەلێک بفرۆشێت، وەک ئەو ئافرەتەی هەموو بەهایەکی ئەخلاقی و مرۆڤانەی خۆی دەفرۆشێت، ئیتر هۆکارەکان چین؟ ئەوا ئاگری دەتوانێت وەلامیان بداتەوە!.

نموونەیەکی تری ئەو شیعرانەی ئاگری بە نموونە هێناریەتییەوە ئەمەیە:

امي الحنونة
حذار
ما يعطونك
هو سم، سم، سم

واتە:
دایکی میهرەبان
ئاگاداربە
ئەوەی ئەتدەنێ
ئەوە ژەهرە، ژەهرە، ژەهر

کە لە ڕاستیدا شیعرەکە ئاوایە:
شەکرە شارە خامۆشەکەم،
چۆپی کێشە رەشپۆشەکەم،
دایکەکەم، جگەرگۆشەکەم
وریابە! ئەوەی دەتدەنێ
ژاراوە، ژاراوە، ژاراو

کەچی ئاگری لەگەڵ شێواندنی شیعرەکەدا، کە ئاماژەی بۆ هیچ سەرچاوەیەک نەکردووە، پەشێو بەوە تاوانبار دەکات، کە خاوەن عەقڵێکی باوکسالارییە، بۆیە بە پێویستی دەزانم چەند دێرێک لەسەر باوکسالاری (Patriarchat) بنووسم:

پێش هەموو شتێک باوکسالاری عەقڵییەت نییە، بەلکو دەسەڵاتە، واتە شتێک نییە بەناوی عەقڵییەتی باوکسالاری، بەلکو زاراوەیەک هەیە بەناوی دەسەڵاتی باوکسالاری(Patriarchatherschaft) ئەمەش لە دوای زاراوەی دایکسالاری(Martriarchatherschaft) یەوە پەیدا بووە، بۆیە دەشێت لەناو ئەو دەسەڵاتەدا مرۆڤ شێوازی عەقڵییەتێک بدۆزێتەوە، کە پەیوەندی بە کاراکتەری پیاوانەوە هەبێت، لەگەڵ ئەوەشدا ئەو کاراکتەرە هەمان کاراکتەری منی باڵا(Ego) نییە لای پیاو وەک ئاگری لەپەشێو تێگەیشتووە، بەلکو کۆمەلە میکانیزمێک وەک تۆرێکی چنراو لەو دیوی کۆمەلگاوە ئەم شێوازە دەسەلاتانە بەرهەمدەهێنێت بۆ کۆنترۆلکردنی هەموو تاکێکی ناو کۆمەلگا لەو فۆرمەدا، کە خۆی دەیەوێت بۆ پاراستنی بەرژەوەندییەکانی، باشترین نموونەش ئایینە!.

لە جێگەیەکی تردا ئاگری دەڵێ: (پەشێو لە پالتۆی کۆمونیزمی ستالینی هاتۆتە دەرەوە، رەنگە خوێندنەکەی لە شووروی کاریگەری لەم مەسەلەیەدا هەبوبێت). تا لێرەدا بێئاستی ئاگری لەمەر بیرو بۆچوون و ئایدۆلۆژییەتی پەشێودا دەردەکەوێت، کە پەشێو بە کۆمونیزمی ستالینی ناو دەبات، لە کاتێکدا گەورەترین هەڵەو کفریش ئەوەیە پەشێو وەک چەپێک ناو ببرێت، چونکە هەرکەسێک سەرنجی بیرو بۆچوون و قسەکانی پەشێو بدات سەرەرای تێگەیشتن لە شیعرەکانی هیچ تێنەگات، ئەوەندە تێدەگات، کە پەشێو مرۆڤێکی نەتەوەییەو هەموو بەرژەوەندییە نەتەوەییەکان لای ئەو دەکەونە پێش هەموو شتێکەوە، ئیتر نازانم ئەم پیاوە خوێندەوارە چۆن تێگەیشتووە؟، رەنگە بەو پێوانگە تێگەیشتبێت، کە (گا بە گوندا دەناسێتەوە) ئەمەش بەو مانایەی هەرکەسێک لە روسیا خوێندی و لەوێ ژیا ئیتر کۆمونیستە. ئاخر زۆرن ئەو کەسانەی لەبەرامبەر گروپ و ئایدۆلۆژی جیاوازەوە نیازی گلاویان هەیە، بەلام ئەو نیازەیان لە رێگای خەڵک و شێوازی ترەوە بە شێوازێکی شەرمنانەی ناراستەوخۆ دەردەبرن، لەو نووسینەی ئاگریشدا، کە پەشێو بووە بە نیشانە ئەو نیازە نا خاوێنەی ئاگری بەرامبەر بە بیری کۆمونیست بەگشتی و ستالین بەتایبەتی زۆر بە زەقی دیارە، بەلام ئەوەی جێگای پرسیارە لای من، چۆن ئەو نیازە پیسەی تێکەڵ بە جوانی شیعر کرد؟. ئەڵبەتە ئەوەشمان لەبیر نەچێت، کە لە کۆتایی نووسینەکەیدا، کە لە هەموو دێرەکانی سەمەرەترە دەڵێ: (ئەگەر شێرکۆ بێکەس و سامی مەهدی بە کلیلی حیزبەوە رۆشتینە ناو ماڵی شیعر"کە هەریەکەیان خاوەن حیزبێکی قەومین" ئەوا عەبدوڵا پەشێو موزەفەر النواب هەریەکەیان خۆیان لە بری ئەتەوە داناوە). ئەوەی من لە دوا دێری نووسینی ئاگریدا تێگەیشتبم ئەوەیە: (پەلاماری پیاوی گەورە بدە با گەورە بیت) بۆیە بەو شێوە دوور لە هەموو پرنسیپێکی نووسین و بە بێ هیچ بەر پرسیارییەک خۆی خستۆتە ناو شەرێکەوە، کە هیچ پەیوەندییەکی نەک بەوەوە نییە بەلکو ئەو هێشتا لەسەرەتای فێربوونی ئەلف و بایە لەو شەرەدا، ئەگینا مرۆڤ هەیە ئەوەندە گەمژەو نەخوێندەوار بێت شاعیرێکی وەک شێرکۆ بێکەس لە ئاستی فاشییەکی وەک سامی مەهدی*١ دا دابنێت و پێشمان بلێت: هەریەکەیان خاوەن حیزبێکی قەومین واتە: سامی مەهدی (بەعس) و شێرکۆ بێکەس (ی ن ک). ئایا چی ویژدانێکی کورد ئەم جۆرە نووسینانە قبوڵ دەکات، جگە لە سایتە کوردییەکان نەبێت؟!.

پەراوێزەکان

هەر کۆتایی کەوانەیەک ئەم نیشانەی* لەسەربێت، ئەوە نووسینی نزار ئاگرییە.

*١ سامی مەهدی نووسەرێکی بەعسییە.

شێواندنی وانەکانی عبدوڵڵا پەشێو، بۆ؟

کاوە ئەمین

ڕەنگە زیادڕۆیی نەبێت ئەگەر بڵێم، شیعری کوردی لە هەموو بوارە ئەدەبییەکانی تر زیاتر ئەسپی خۆی تاوداوە، و لە دەرگای هەموو باس و خواستێکی کوردی، لە دڵداری و ئەلفە و سیاسەت و کاروباری کۆمەڵایەتییەوە بیگرە تا پیاهەڵدانی ژینگە و دین و خواپەرستی داوە، عەبدوڵڵا پەشێو یەکێکە لەو شاعیرە نەتەوەییانەی کوردکە لە سەر بیروباوەڕی کوردایەتی و وڵاتپارێزی نەک تەنها بەرگژ داگیرکەراندا بەڵکو بەگژ داموودەستگای خۆماڵیشدا چۆتەوە، هەر بۆیە شتێکی سەیریش نیە کە ئەمرۆ لە ڕۆژنامەیەکی عەرەبی و بە پێنووسی کوردێک شیعرەکانی بشێوێنرێ، بە هەر مەبەستێک بێت، کە لە خزمەتی کلتووری داگیرکەر سەربەست زیاتر، هیچ پاساوێکی تری بۆ نیە، "نزار ئاگری" لە ڕۆژنامەی (المؤتمر)ی عیراقی ژمارە (٣٠٧) دا کۆمەڵێک ئەرمایشتی بێ ناوەڕۆکی لە سەر شیعرەکانی پەشێو نووسیوە، کە بە ئاشکرا ڕق وقینی لێدەبارێت بەرامبەر شاعیر خۆی و بیرە کوردستانیەکەی، لەوەش سەیر تر، "حەمید کەشکۆلی" وەک ئەوەی هەنگی لە کلۆرە داردا دۆزیبێتەوە، بروسکە ئاسا کردویەتی بە کوردی و بەناوی وتارێکی ڕەخنەگرانەی زۆر گرنگ و بە چەندین ماڵپەڕی کوردیدا بەخشیوەتەوە، کە پاش ماوەیەکی کەم نووسینەکە گۆشەگیرکرا، لە بەر ئەوەی من عەرەبییەکەم دووکەڵ دەکات بۆیە خۆم دەپارێزم لە ڕەخنەگرتن لە وەرگێڕانەکەی کەشکۆلی، نزار ئاگری پێناچێت بە چاکی لە کوردەیەکەی پەشێو گەیشتبێ، هەر بۆیە ئەو پارچە شیعرانەی کە بە نموونە هێناونیەوە، بە هەڵەش وەریگێڕاوندتە سەر زمانی عەرەبی، شیعری «لە دان ساڵە»ی پەشێو ئەوەی من لەبیرم بێت لە هەشتاکاندا لە لایەن (پاسۆک)ەوە لە کوردستان چاپ کرابوو، خەڵکانێکی زۆر هەموو شیعرەکەیان لە بەر کردبوو، هەڵبەت مەبەستی جوداً، چەپە ئولییەکانی کورد وەکو نیشانەی پاشڤەڕۆیی و شۆڤینی یەخەڵکیان دەناسان و خەڵکانی وڵاتپارێز و کوردیش وەکو ڕاستیەک، بەندە یەکێکە لەوانەی کە ئێستاشی لە گەڵدایێت لە گەڵ ئەو بیرەی پەشێو دام کە دەڵێت:

قەحپەن ئەوانەی پێم دەڵێن
پەت و گەردەن،
گوێزان و موو برای یەکن
......
قەحپەن ئەوانەی پێم دەڵێن
تەوری برای داریش هەیە

ئەم وشانە بکرێن بە هەر زمانێک، پێم وانییە کەسێک بێت، بانگاشەی پێچەوانەکەی بکات مەگەر وەک "شێخ ڕەزا" دەفەرموێت: چەرمی ڕوویان زۆر قایم بێت، ئاخر کەی بەعس و کوردایەتی برای یەکن؟؟، کەی جامانە و خودەی عەسکەر برای یەکن؟؟ ئاخر کەی پیتی (W)و(V) کەی یەک ئاوازیان هەیە؟؟ وەک تورک دەڵێن، و دەیان شتی تر کە کشکۆلی و نزار ئاگری نایبینن، کە دەڵێم کەشکۆلیش، چونکە لە وەرگێڕانەکەیدا نەک تێبینییەکی ئەنووسیوە، بەڵکو هەر لە سەرەتای وەرگێڕانەکەیدا بە ئاشکرا بانگی خۆیداوە و لەبەرەی سەیدا نزار دایە، پێدەچێت کاک حامید کۆمۆنیست بێت، ڕەنگە کرێکاری عیراقی و ئێرانیش بێت، ڕەنگە لای ئاگری کوژرانی کورد بە دەستی کورد تاوان نەبێت ریگرە بە کردەوەیەکی باشیشی بزانێت، بۆیە کێچ کەوتۆتە کەوڵی ئومەمیانەوە و خراپ لە شیعرەکەی مامۆستا پەشێو حاڵی بووە، ئەگەر پەشێو وتبێتی کوژرانی کوردێک بە دەستی کوردێک جنایەتە، بۆ دەبێت وا لێکیدرێتەوە کە کوشتنی غەیرە کوردێک بە دەستی کوردێک حەڵاڵە، پاشان کورد لە کورد زیاتر کوا کێی تری کووشتووە؟ نزار هێندە حاڵیدانە بۆ دەکاتەوە و دەیەوێت لە بەردەمی عەرەبەکاندا خۆی خۆشەویست بکات لە سەر حیسابی گەلەکەی خۆی و جاسوس و سیفەتانە سوور دەبەزێنێ و دەڵێت: (لەم باوەڕە شاعیر چ ئەرقێکی لە گەڵ دوژمنی غەدار دا نیە).

دەبێ پێناسەی دوژمن لە لای ئاگری چی بێت؟ ئایا ئاگری ڕیستوویەتی بەریزکردنی ئەو هەموو ناهەقیانە بەرانبەر پەشێوی شاعیر و بیری نەتەوەیی کوردی، چی بە خوێنەری عەرەب بڵێت؟ تۆ بڵێی ڕیستبێتی بە ئەنفالچییەکان بڵێ ئێوە دوژمنی ئاواتان هەن؟.

ئەگەر چی سەیدا نزار تەمەنی منداڵی تێپەڕاندووە، بەڵام خۆزگە کەسێک شیعرەکانی پەشێوی بە جوانی بۆ بخوێندایەتەوە، بە تایبەتی «١٢ وانە بۆ منداڵان»، ئەوکاتە بە دڵنیایەوە پەشیمان دەبووەوە، لەو بوختانانەی کە بەدەم شیعرەکانی «پەشێو» هەڵیبەستوون و تێدەگەیشت کە خۆڵی کردۆتەوە چاوی خوێنەری عەرەبی، کورد ئەناس و خۆشیەوە حامید کەشکۆلیش کە هێندە عەوداڵی ڕەخنەی گرنگە هەقە زیاتر خۆی ماندوبکات بۆ دۆزینەوەی ڕەخنەی ئەدەبی، لە مەترێزی ئایدۆلجیاوە هەر شتێک بۆنی کوردایەتی لێبێت ئەیدەنە بەر ڕەهێڵەی بوختانی ژەهراوی دەنا وەک کاک " یاسین بانیخێلانی" دەڵێت: "دیارە کەشکۆلی هاوڕێی ئاگرییە و دەیانەوێت لە ڕیگای ئەدەبەوە ڕق و کینەی خۆیان بە سەر پەشێودا قلپیکەنەوە، یا دەنگی خۆیان بەو جێگەی مەبەستە بگەیەنن"

منیش دەڵێم پەلاماردانی مامۆستا پەشێو بەو شێوە ناشیرینە، "پەلاماردانی جوانترین و ڕاستگۆترین وشەی کوردیە".

ناوچەی کەرکووک و هەوڵەکانی گۆڕینی واقیعە نەتەوەییەکەی

لە نووسینی دوکتۆر نوری تاڵەبانی و بە زمانی عەرەبی و لە دووتوێی ١٢٨ لاپەڕەی قەوارەی ناوەندیدا، چاپی دووەمی کتێبی(ناوچەی کەرکووک و هەوڵەکانی گۆڕینی واقیعە نەتەوەییەکەی) مان پێ گەیشت.

ئەم کتێبە لەم بەشانە پێکهاتوە:

- پێشەکی لۆرد ئیڤبری
پێشەکی نووسەر
پێشەکی چاپی دووەم

بەشی دووەم: لەم بەشەدا دوکتۆر نوری بە شێوەیەکی زانستیانە لە مێژووی نیشتەجێ بوونی تورکمانەکان لە ناوچەی کەرکووک دواوە و، هەروەها دەربارەی ژمارەی تورکمانەکانی عیراق و دابەشبوونی جوگرافییان لە عیراقدا و پیشەیان و گۆڕینی پێناسنامەی هەندێ لە کوردو عەرەب و تورکمان و وەزعی شاری کەرکووک لە هەردوو سەردەمی عوسمانی پاشایەتی عیراقدا و پەیوەندی نێوان کوردو تورکمان لێکۆڵینەوەیەکی زۆر گرنگی نووسیوە لە بەشی سێیەمدا دکتۆر تاڵەبانی بە درووودرێژی لە هەوڵەکانی بەعەرەبکردنی کەرکوک ناوچەکانی دەوروبەری دواوە، هەر لە سەردەمی حوکمی مەلەکییەوە تا سەردەمی ڕژێمی بەعس، لە کۆتایی کتێبەکەشدا چەند بەڵگەنامەیەکی بڵاوکردۆتەوە کە بریتین لە ناوەڕۆکی چەند بەڵگەنامەی نهێنی کە لە لایەن سەرکردایەتی فرقەی دووی ئیستخباراتی کەرکوک لە کۆتاییەکانی ساڵی ١٩٥٨ و سەرەتاکانی ساڵی ١٩٥٩ ئاراستەی بەڕێوبەرایەتی ئیستخباراتی سەربازی و حاکمی گشتی سەربازی و سەرۆک ئەرکانی سوپا کراون و ئەم بەڵگەنامانە لەلایەن (الزعیم الرکن) (ناظم الطبقجلی) فەرمانگەی فرقەی دووی ئیستخباراتی کەرکوکەوە ئیمزا کراون.

و پاشکۆیەکیشی لەسەر ڕووداوەکانی ساڵی ١٩٥٩ ی کەرکووک نووسیوە.

ئەم کتێبەی دکتۆر نوری تاڵەبانی بە سەرچاوەیەکی زۆر گرنگی مێژووی کوردانەی شاری کەرکووک و سیاسەتە ئەگریسەکانی بە عەرەبکردنی دادەنرێ و کتێبێکی گرنگی ئەم سەردەمەی کتێبخانەی کوردیە.

NAWROZ
فرۆشگای نەورۆز
NAWORZ SUPERMARKET

بۆ هەموو جۆرە کەرستەیەکی چێشت لێنان
چاکترین پێداویستەکانی خواردەمەنی خێزان
تازەترین بەرهەمی هونەرمەندان
خاوەنی: نەوزاد شێخ بزێنی

Tel: (02) 9822 5488 Fax: (02) 9822 5767
Mob 0421 371 911

255-257 Northumberland St Liverpool NSW 2170

فرۆشگای ئاریا

پێداویستی چێشت لێنان پێشکەش دەکا
هەموو جۆرە شیرینی و مرەبا و دۆشاوێک ، سەوزەی وشکی ئێرانی
زیاتر لە ٨٠٠ فیلمی سینەمای و تەلەفزیۆنی فارسی بۆ کرێ
بۆ فرۆشتنی هەموو جۆرە کاسێت و سیدی تازە و کۆنی فارسی
پارە ناردنەوە بۆ ئێران لە فرۆشگای ئاریا
لە کاتژمێر ٧ بەیانی تا ٩ شەو ٧ ڕۆژ لە هەفتەدا

32-34 Ross St
North Parramatta
Ph & Fax: (02) 9683 7330

کەبابخانەی خانی
XANE KEBAB & PIDE
OPEN 6 DAYAS

BEEF KABAB
CHICKEN KABAB
FALAFEL ROOL
PIDE
SPINACH & CHEESE PIDE
CHICKEN PIDE
BEEF PIDE
77 MAN ST
BLACKTOWN
TEL: 98311574
Mustafa Toprak

پارە ناردنەوە بۆ ئێران
و تەواوی وڵاتەکانی جیهان
لە ماوەی ٢ کاتژمێردا

بۆ زانیاری زیاتر پەیوەندی بکەن بە:
Ph & Fax: (02)9676 1633

ئاسۆی دادگای کردنی تاوانبار نەزار خەزرەجی

ڕۆژی ٢٠٠٢/٦/١١ لـــە چـــاوپێکەوتنێکی Signe Justesen بەڕێوبـەری پۆلیسی Ringsted
کە سەرپەرشتی لێکۆڵینەوە لە تاوانەکانی نەزار خەزرەجی دەکات ، لە گەڵ کەناڵی تەلـەفزیۆنی ڕۆژئاوای دورگەی شیلاتی دانمـارک رایگەیانـد ، کە ئەو ئەتوانێت بۆ یەک چرکەش دوو دڵ نییە لە ڕۆڵی ستەمکارانە و بێ بەزەییانـەی نـەزار خەزرەجی لە پە کۆمەڵ کوژی کوردەکانی عێراق پاش ئەوەی بڕێک بەڵگەنامەی نوێ ئاشکرا کران و گەشتە ناو مەیدانی لێکۆڵینـەوە ، هـەروەها وتـی ئـەو مـادە و بەڵگانـەی تـا ئێستـا کۆکراونەتـەوە ، زۆر گـرنگ و چـی‌بایەخن و ، رایان لێ دەکات چـار بـە مەسـەلەی پەنابـەری نـەزار خـەزرەجی دا بخشێننەوە و دۆسییەکەی رەوانـەی لای (مـدعی عـام) بکـەن ، ئـەوەی پێویستە بگوترێت لـەم ڕووەوە ساوەی ڕابـردوو (BirgitteVestberg) کە ژنێکی تەمـەن ٦٠ ساڵەیە لە لایەن وەزارەتی ناوخۆی دانمارکەوە دەسـت نیشـان کـرا بـۆ سـەرۆکایەتی کردنـی ستافێک کە بەم دواییانە پێـک هێنـرا بـە نـاوی (دەسـەلات دارێتی شکات) بۆ دادگـایی کردنـی ١٦ تاوانباری جەنگ ، گەورەترین تاوانباری نـاو ئـەو لیسـتـەش نـەزار خـەزرەجی یـە ، BirgitteVestberg کە تا ئێستا (مـدعی عـام)ی دورگـەی (FYN) بـووە کـە هـەموو ناوچـەکانی ئۆدێنسـە دەگرێتـەوە ، یـەکـە لـە کەسایەتییە زۆر بە هێـز و ناسـراوەکانی وڵاتـی دانمارک ، بـەوە ناسـراوە کـە لـە بـواری یاسـادا بەهرەمەند و داهێنەرە، هەر بۆیـە بـەردەوام لـە لایەن زۆر دامەزراو دەزگای دانمارکی بۆ کێشە و کارو بەرنامەکانیان پرس و ڕاوێژی پێ دەکـەن ، وە تا ئێستا چەندین کێشە و تاوانکاری گـەورە و ئـاڵۆز کـە لـە دانمـارک ڕووی داوە ، بـە ئـاریراو سپێردراوە و سەرکەوتوانە کارەکانی خۆی بە ئاکام گەیانـدووە و لـەو ڕووەوە رابردوویەکی مـەزن و شکۆداری هەیە ، هەروەها بـەوە ناسـراوە زۆر تونـد و تیژە بەرانبەر تاوانباران ، بە تایبەت ئەوانەی دەستیان لە کوشتن و برین دا هەبووە .

هەفتەنامەی سوندی ئەڤیس کە بە خۆراییـە و بـۆ هەموو ماڵێکی دانمارک دەچێت و لاپـەرەی دووی هـەر هەفتەی بۆ ناساندنی کەسایەتیەکی بـە ناوبـانگ لـە دانمارک تەرخان دەکرێت ، هەفتەی ڕابردوو (٦/٩) ئەو لاپەرەیەی تەرخان کرابوو بۆ ناساندنی کەسایەتی BirgitteVestberg کـە ئێستـا دەسـت نیشـان کراوە بۆ دادگـایی کردنـی ئـەو ١٦ کەسـەی تاوانـی جەنگ خراوەتە ئەستۆیانەوە و لە دانمارک دەژین .

هەروەها ژۆرنالیستێکی دانیـارکی بە ناوی (Niels Westberg) ڕۆژی ٢٠٠٢/٦/١١ لێکۆڵینەوەیەکی بە پێزی لە سەر دۆزی نەزار خـەزرەجی لـە ڕۆژنامـەی (EKSTRABLADET) بلاوکـردەوە ، کـە ڕۆژنامەیەکی گرنگ و بـە ناوبـانگی گـەورەی وڵاتـی دانیمارکـە . لـە سـەر ڕۆشـنایی هەنـدێ لـە بەڵگەنامـەکان و چـاوپێکەوتنیان لـە گـەڵ لێکۆڵەرەوەکان و کۆمیتەی بە گرخستنی هەوڵەکان ... بـە ناوناونیشـانی (تـەنگ کردنـی تـۆر لـە چواردەوری سەرەک سوپا (نـەزار خـەزرەجی)) ، لـەو لێکۆڵینەوەیـەدا کـە بـلاو کرایـەوە هـاتوە ، بەڵگەنامەکان ئەوە ئاشـکرا دەکـەن نـەزار خـەزرەجی تەمەن ٦٣ ساڵ بەشداری ئەو کۆبونەوانەی کردووە کە پیلان و نەخشـەی ئـەنفال و بـە کارهێنـانی ژەهـری کیمیاوی تیا کێشراوە دژ بە کوردەکان و بووە هۆی لـە ناوبردنی زیاتر لە ١٨٢ هەزار مرۆڤی کورد . هەروەها ئەو پەلامارە توقێنەرەی بە گازی ژەهراوی کرایە سـەر شاروچکەی هەڵەبجە لە کاتی ئەنفال .

ئەو بەڵگەنامانەی لە لایەن کۆمیتەی بە گرخستنی هەوڵەکان بۆ دادگایی کردنی تاوانبار نەزار خـەزرەجی گەیەندراوەتە لێکۆڵەرەوەکان ، بە تەواوەتی دۆز و باری نـەزار خـەزرەجی سـەخت و ترسناک کـردووە ، بەڵگەنامەکان لە ناویاندا کاسێتێکی ڤیدیۆیە و بریتیە لە سیمینارێکی سـەربازی ، کـە (عمید یونس محمد زارب) فەرمانـدەی فەیلـەقی ٥ پێشکەشی دەکات ، تێدا دەردەخات ، کە سەرەک سـوپا مەبەسـتی (نـەزار خـەزرەجی) پەیوەندیەکی نزیکی هـەبووە بـە جوڵانـەوەی تـاکتیکی سـەربازی دژی کوردەکـان ، دەری دەخات کە نەزار خـەزرەجی بـە تـەواوەتی و لـە نزیکەوە ئاگادار بووە لـە دوا شـێوەی هێرشـی ئەنفالی بێ بەزەییانە ، لە گەڵ هەردوو تاوانبار سەدام حوسێن و ئـامۆزا نـاو زڕاوەکـەی عـەلی حەسەن مەجید کە بە عەلی کیمیاوی ناسراوە .

پەناهەندەکەی soro مەبەسـتی نـەزارە ، کـە تاوانبار کراوە بە تاوانی جـەنگ و تـا ئێسـتاش ئازادە و نایەوێت قسەبکات لـە گـەڵ ڕۆژنامـە دانیمارکییەکان ، لە چەندین میدیای دەرەوەی دانیـمـارک ئـەو تاوانانـەی بـە تـەواوەتی ڕەت کردۆتـەوە کـە بەشـداری کردبێـت لـەو کۆمەلکوژییانە ، بە تایبەتی ئەو سەرەک سوپا ٦٣ ساڵە سوورە لـە سـەر ئـەوەی ، بەشداری نەکردووە لـە ئـەنفال و بـە کارهێنـانی گـازی ژەهراوی دژی کوردە مەدەنییەکان و ، خـەزرەجی ئەوە ڕەت دەکاتـەوە کەکـەمترین زانیـاری لـە لا بێت لەو بارەوە و دەڵێت تەنیا عەلی کیمیاوی و سـەدام زانیاریـان هـەبووە لـە سـەر ئـەو پەلامارانە!

نوسـەری ئـەم لێکۆڵینەوەیـە دەڵێـت ... بـەڵام بەڵگەنامەکان وا دەردەخات کە سەرەک سوپا و هەردوو فەرماندەی فەیلەقی ١ ، ٥ بە قوڵی و وردەی ئاگـادار بوونـە لـە تـەواوی هێـرش و پەلامارەکانی ئەنفالدا .

٣٢ ڕێکخراو کـە زۆربـەیان کـوردین پشـتگیری هەوڵەکانی ئەم کۆمیتەیەیان کردووە تا ئێستا و ئەوانیش بەڵگەنامە و شاهێدیان بـۆ پـۆلیس ناردووە.

میرڤال زیلاڤی

(پەرێسدارێن ئاهورا مەزدا) ل خوە کریبوون.
ب ئەڤێ ئاوایی بەرێن سـەرەکی ژیـانێ دە کـو خێر و شەر هاتنە دیارکرن و " هورمز - هورمزد - ئاهورا مەزدا" کو خوەدایێ یەکە و هێز خێرێ یە ، ل بەرامبەر وی هێزا شەر هەیە و هێمایێ وێ " ئەهریمەن - ئەگریمەن"ە.
ل ئەڤێ دەرێ دیار ژی دبە کو ئاهورا مەزدا جهێ وی ئاسمانە و ئەهریمەن جهێ وی زەمینە، بەلێ خوەدا ئاهورا دڤێت کو ل سـەر زەمینێ ژی خێر هەبە و ئەو پاکو دلێ ب سەر بکەڤە.
د پەرتووکا ((صبح الاعشی)) یا "ابی العباس احمد علی القلقشندی - ج ١٣" دیارە کـو ژ وەشـانێن ((وەزەراتـا رەوشـنبیری و رێنمایـیا ئەتەوەیی)) یا مسری یە دەبێژە: " زەرادەشـتێن کـو باوەریـا وان ب ئـولا مەجوسـیان تێـت، باوەرترین زەرادەشتین، ئەوێ کو دچاخێ شاه ""کوشتا سـێب -٧"" دە دیـار بـیـو، شـاه کورشتاسێب ژی یەک ژ شاهێن " کـەیانیان" ە و کـەیانی ژی جـینا دریـەما شـاهێن فارسـانە، زەرادەشت خوە کر پێغەمبەر و د ئاخفتنێن خوە دە خودایەک ب ئەڤێ دا نیشاندان و دگوت:" خوەدا یەکە و ج کەس هەڤتایێ وی نینـە و ج کـەس ژی پشکداریێ دەگەل ناکو. ئەڤ خودا ژی ئەوە یێ کو رەوشن و تاریتی هاتیـە، خێـر و شـەر و چـاکی و نەچاکی ژی ژێکلیا رەوشن و تاریتیێ هاتیە، یێ کو وان تێکەلی هەڤ ژی کریـە، هـەر خوەدایـە و رەها ژی کریە داکو پەند و زانینـا بـدە دیـارکرن، وەهگەر ئەڤ هەرەو تشن ئەبانا، هـەبوون ژی دێ نـەبایا، ئـەڤ تێکلهـەڤیا هـەنێ ژی دێ هەبـە، هەتاکو رۆناهی تاریتیێ ببەزێنـە و بـە چـاخی دێ خێر و خوەشی د جیهانێ دە ل سەری بینە و شـەڕ دێ بچە بنێ جیهانێ . هەروەها د ئەڤێ چاخی دە، دێ رابوویەند (القیامە) روو بدە)).
شـێـتەک زەرادەشت هەبو دگـۆت: " بـەرێ خـوە بـدن رۆژهەلات و پێشـەوازیا رۆناهیـا وێ بکـن، چـکو رەوشـەن و رۆناهی ژ ور دەردکەڤە."" ئانکو بەرێ هەمیان ل یەک تشتی بە و ئەو ژی بلا خێر بە ، بلا زانین و چاکی بە.
دەبێژە ژی :" باشیێ بکن و شاشیێ نەکن ". کـو ئەڤیا د ئۆلا ئـیلامی دە وەکو " الامر بـالمعروف و النهی عن المنکر" هاتیە.
دیـسان پـەرتووکا " صـبح الاعشـی " دەبێـژە: مـەجووسی فارسـان (ئـان پارسـاییان) ژ هـەمی مللەتان باشتر دبینن و زمـانێ پەهلـەوی ژ هـەر زمانەکی دی خوەشتر هەلدبێژن و رۆژا ئـەورۆزێ فەرخەند دبینن، کو ئەو ژی رۆژا یەکێـیە دەسـالا وان دە. جەژنا وان یـا مەزنـە، خـوە ژ "مـەزدک" دوور دبینن. چکو "مـەزدک" زلامـەکی ئـەباش بوو و ل سەردەما شاه "کوباد - کـەی کـەباد" دژیا. (شاه "کوباد" ژی یەک ژ کەسرایێن ئاریـان بوو).
مللەتێ ئاری دکەڤن دە باوەریا وێ ب رێمانا خێـر و شەڕ هەبوویە، ئەکو خوەدایێن شـەڕ بپەرێسـن، بـەلێ دووری وان بکـەڤن و شـەرێ وان بکـن.
مـاوەیتی
....

فەرهەنگی ناوی کوردی

سیروان کاروانی

ناوی کچان	ناوی کوڕان
بەلەک	بێبەش
بەلەنگار	بێخەم
بەلێن	بێدار
بەناز	بێرۆخ
بەندان	بێزار
بەندەن	بێژەن
بەهار	بێستون
بەهرستان	بێستونە
بەهرە	بێشەنگ
بەهرەدار	بێکەس
بەهەرەمەند	بێگەرد
بەیبوونە	بێلتیڤان
بەیاد	بێمار
بەیار	پاسەوان
بەیان	پاڵە
بەیبوون	پاوان
بەیخان	بازۆک
بیرساڤ	پاکین
بیزا	پاوەند
بساران	پاوێر
بیستری	پشتکۆ
بیمار	پشتمێر
بینا	پیشتیوان
بینایی	پشتیار
بێتووش	پشکۆ
بێجان	پشدەر
بێدار	پشکۆڵ
بێدیال	پووشوو
بێخاڵ	پۆڵا
بێخشاش	پەراو
بێرات	پەروەر
بێرمە	پەرۆش
بێری	پەرێش
بێریان	پەژار
بێریڤان	پەشێو
بێزان	پەنا
بێژە	پەندیار
بێژموان	پەیڤین
بێستان	پیران
بێستانە	پیرەس
بێگەرد	پیرمام
بێگلاڵ	پیرۆت
بێلان	پێشەوا
بێماڵ	پێشبەر

نووسینگەی کوردستان

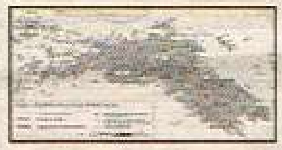
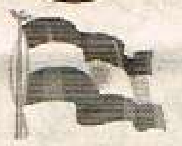
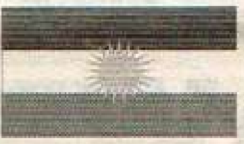

بۆ فرۆشتنی هەموو جۆرە ئاڵایەکی کوردستان

❖ ئاڵای گەورە بۆ کۆمەڵە و ڕێکخراو و دامودەزگاکان ❖ ئاڵای ناوەندی بۆ ماڵ و خۆپیشاندانە جەماوەریەکان ❖ ئاڵای بچووک بۆ سەرمێز ❖
❖ نەخشەی جۆراوجۆری کوردستا نمان لا دەستدەکەوێت ❖
❖میدالیای ئاڵای کوردستان بۆکلیل و سویچی ئۆتۆمبیل❖
بۆ زانیاری زیاتر پەیوەندی بە "کاک یاسـین"ە وەبکەن
Ph: (02) 982 28762 Fax: (02) 982 28763
Mob: 041 3104 337

TENBY ELECTRICAL ENGINEERING
& CONTRACTOR
■ DOMESTIC ■ COMMERCIAL
■ INDUSTRIAL
تەنها بۆ کاری کۆنتراکتی کارەبایی
سیروان قەساب:
Mobile 0414 607 692
Tel: (02) 9601 0082

Hairdresser
سەرتاشخانەی
RAZ
FOR MEN & LADIES
بۆ ژنان پیاوان

OPEN 7 DAYAS
39 Moore Street Liverpool
N.S.W
☎: 9601 5329

The KURD کورد
بۆ ئیعلانکردن لە ڕۆژنامەی کورد
پەیوەندی بکەن بە:
سیامەند یوسفی
For all Advertisings
Call: Mr.
Siyamand Yousefi
0422 300 987
Ph&Fax: (02) 972 63 095
kurdnewspaper@hotmail.com
web: www.
geocities.com/kurdnewspaper

منی هەژار لە یاد مەکەن

"کۆمەك" کۆمەڵەیەکی خێرەخشە، بۆ دابین کردنی یارمەتی و پاشەڕۆژێکی گەش و ئارام بۆ منداڵە بێ کەس و کارەکانی کوردستان کاردەکات. لە زیاتر لە بیست شارو شارۆچکەی کوردستان و چەندین شاری ئەورووپادا دەفتەری چالاکی هەیە، هەتا ئێستا یارمەتی نزیکەی هەزار منداڵی بێ دایك و باوك ویێ کەسوکاری کوردستانی داوە و سەرپەرشتیان دەکات و شەشەد وبەفیا کەس پیشتوانی ئەم منداڵانە دەکەن بە بڕینەوەی مانگانەیەکی کەم کە "کۆمەك" دیاری کردووە بۆ دابینکردنی خوێندن و جێگا و سەرپەرشتی ئەم منداڵانەی کە بە هۆی شەڕ و سیاسەتی ئەنفال و کیمیابارانکردنی هەڵەبجە لە ئازی دایك و خۆشەویست باوك بێ بەشکراون.
بۆ ئەوەی کوردەکانی ئوستالیا لەم ئەرکە مرۆڤانە و نەتەوەییە ئاگادارین و ئەوانیش ئەرکی مرۆڤانە و کوردانەی خۆیان بەرامبەر بە منداڵە بێکەس وکارەکانی کوردستان بەجێ بگەیێن و بزانن لە چ ڕێگەیەکەوە دەتوانن یارمەتی وپاڵپشتی خۆیان بگەێنە ئەم منداڵانە ڕۆژنامەی "کورد" ئەم ڕیپۆرتاژەی ئامادەکردووە، کە زۆربەی زانیارییەکانی لە ئەنتەرنێتەوە وەرگرتووەو سوودمان لە پێناسە و نامەی "کۆمەك" ڕێنی سەیرانی منداڵەکان وەرگرتووە.
بەر هیوایەین کە کوردەکانی ئوستالیاش شانبەشانی کوردەکانی ئەورووپاو وڵاتانی تر سۆزو خۆشەویستی خۆیان بۆ ئەم منداڵە لێقەوماوو بێکەسانە دەربڕن و بە ئەرکی ڕاستەقینەو مرۆڤانەی خۆیان هەڵسن و هەندێك لە سۆزو خۆشەویستی دایك وباوکیان پێشکەش بکەن.

"کۆمەك" ساڵی ١٩٩٧ دا لە سوید - ستۆکهۆلم دامەزرا، کۆمەڵەیەکی خێرەخشە، لەڕووی سیاسی و دینییەوە بێلایەن و ئازادە کار دەکات بۆ دابین کردنی مافە منداڵانی کوردستان و مافنامەی منداڵان ـ ی UN کردۆتە بنەمای کاری خۆی.
کۆمەك سیستەمی پشتیوانی Sponsorship دەبات بەڕێوە، ناو زانیاری دەربارەی منداڵێکی دیاریکراو بۆ پشتیوانی منداڵەکە دەنێرێت، پیشتیوانیش، لە ڕێی کۆمکەوە، پشتی ئەو منداڵە دەگرێ، مانگانەی بۆ دەبڕێتەوە و ئاگاداری دەبێت. مانگانەی منداڵێك سەد دینارە، کە دەکاتەوە نزیکە شێست کرۆنی سویدی،، هەڵبەت مەبەستی کۆمەك لەم کارە ئەوەیە پێوەندی لە نێوان منداڵی کوردستان و پیشتیواندا ساز بێت بە مەبەستی خزمەت بە منداڵەکە.
ئەمرۆ کۆمەك پیشتوانی سەدان منداڵە لە کوردستانی ئازاد. دەفتەرەکانی کۆمەك هەر لە زاخۆوە هەتا کەلار لە خزمەتی منداڵاندا کار دەکەن، لە هەندەرانیش، کۆمەك بۆ خزمەتی پیشتوانان و بلاوکردنەوەی پەیامی کۆمەك دەفتەری لە شارەکانی سوید، ئەڵمانیا، هۆلاند ونەرویژ هەیە.
پێداویستییەکان ستوورەبەدەرن. کوردستان لە مێژە بۆتە مەیدانی شەڕ، ژەهربارانی هەڵەبجە ١٩٨٨ و ئەنفالەکانی ١٩٨٨ کە سەد وهەشتا هەزار کەسی تێدا ئەنفال کرا تەنها دوو نموونەن لەو دۆزەخەی ڕژێمی عیاق بۆ کوردستانی ساز کردووە، شەر منداڵانی کوردستانی بێدایك و بێباوك جێ هێشتووە.
ژیانی ئەم منداڵە بێکەسانە یەکجار سەخت و خەتەرناکە. ئەمانە پێویستیان بە هێزی مرۆڤدۆستانەی هەرهەمورمان هەیە. بە شداری ئێوەی ئازیز لە پرۆسە بووژانەوەی منداڵی کوردستان هەنگاوێکی زۆر پێویستە ڕووەو داهاتوێکی سازگارتر بۆ ئەو منداڵانە.
یەکێك لە ئامنجەکانی کۆمەك ئەوویە سەنتەری تایبەت بە منداڵان لە ناوچەکانی کوردستان بکاتەوە. یەکەم هەنگاومان کردنەوەی سەنتەری ئاشتی - لە شاری سلێمانی. مامۆستا و کارمەندی تایبەت و کارامە لە سەنتەری ئاشتی ڕۆژانە لە خزمەت منداڵانی شارەکەدان. فێرکاری و پەروەردە بە شێکی چالاکی سەنتەرەکەیە، منداڵ لە بری ئەوەی بخرێتە بەر کار و لەبازاڕدا سەرگەردان بێت، لەم سەنتەرە، فێری هونەر و زانست دەبێ و گوزەرانێکی ئەرم و شاد دەباتە سەر.

پەیوەندیکردن بە کۆمەك
ناونیشانی کۆمەك:
ناونیشانی ئەنتەرنێت

Box: 70 19 S-164 07 Kista Stockholm – Sweden
Tel: 46 (0)73 61 60 447 Postgiro: 607 09 46-6
http://www.komak.nu
Email: komak sweden@hotmail.com

نوکتە نییە..!

سیامەند یوسفی

مێژووی کورد زۆر سەیرو سەمەرەیە، هۆیەکەشی ئەوەیە کە خۆمان هەتا ئێستاش دەوڵەت و لاتمان نەبووە ونەگەرهەرواش بڕوا ئامان بێت.
هەرکەسێکی بێگانە شتێکی لە سەر کورد نووسیوە، نووسەران و شاعیرانی ئێمە لە هەوای ڤۆستریانەتەوە.
هەر بۆیە هێندێك جار کە چاو بە کتێبێك یا پارچە کاغەزێك دادەگێڕی کەباسی مێژووی کوردی تێدا نووسرابێت، بۆت دەردەکەوێت کە جیاوازی لەنێوانیاندا هەیە، بۆ نموونە کە چاو بە مێژووی ئەدەبی کوردی دا دەگێڕیی کە مامۆستا "عەلائەدین سجادی" ڕەحمەتی کێشاوەر شەونخونی پێوە بێتیەوە بۆ نووسین و ئامادەکردنی، بەشێك لە ناوەڕۆکی کتێبەکە باسی ژیان و بەسەرهاتی شاعیرانی نەتەوەکەمان تێدا نووسراوە، کە دەگاتە مامۆستای بە ناوبانگی کورد حەزرەتی "ئەحمەدی خانی" خاوەنی ڕۆمانی بەناوبانگی "مەم و زین"ە، ڕۆژی لە دایك بوونی بە وتی عەلائەدین سجادی کە خۆی لە یەکێ لە شیعرەکانی ئاوبراودا دۆزیویەتەوە دەڵێ: کە ساڵی ١٦٥٠ز لە دایك بوو، هەروەك زۆربەی مێژوونووسەکان لەسەر ئەوباوەڕن کە لە ساڵی ١٧٠٦ز کۆچی دوایی کردووە، کەواتە بەگوێرەی نووسینی سجادی ٥٦ ساڵ ژیاوە.
ئێستا بەخۆشیەوە پارچەیەکی بچووك لە کوردستان کە جاران لە ژێر دەستی تاقمێکی عەرەبی تکریتی خوێنمژدابوو ئازادبووە و وەك هەموو میللەتانی دونیا بۆ ڕێزلێنان لە کەلەپیاوە بەناوبانگەکانی نەتەوەکەمان پەیکریان بۆ سازدەکرێت، کە گەیشتوونەتە کەلە شاعیرە بەناوبانگەکەی بایەزیدی باکورمان "ئەحمەدی خانی" لە ژێر پەیکەرەکەی ڕۆژی لە دایك بوونی ساڵی ١٦٠٥ز نووسراوە، وە کۆچەکەشی ١٧٠٦ ز نووسراوە، کە ئەمەش لە گەڵ کتێبەکەی مامۆستا عەلائەدین ٤٥ ساڵ جیاوازی هەیە، لێرەدا ئەوپرسیارە دێتە ئاراوە کە دەبێ ئەوپەیکەرسازانە لە چ سەرچاوەو کتێبێکی مێژوویی باوەڕ پێکراودا ڕۆژی لەدایکبوونیان هێنابێتەدەر؟.
ئێستا باسی ئەوەتان بۆ دەکەم کە تا ئێستا لە سەدان کتێب و ڕۆژنامە باسی ئەوە کراوە کە دەوڵەتی "گەندەڵی تووركی داگیرکەر" زمانی پاك وشیرینی کوردیان قەدغەکردووە، کەچی بە داخەوە دەبینین کە ئەو کوردانەی کە لە کوردستانی باکووردا ژیاون و بە هەر جۆرێك بێت خۆیان گەیاندۆتە وڵاتانی دوونیا و لەوانەش ئوستالیا بەشێکی زۆریان هەر بەزمانی تورکی قسەدەکەن، ئەوان دەڵێن: کە تورك ئەو مرسییەتەی بەسەردا هێناوین کە نەیانهێشتووە بەزمانی خۆیان بدوێین و لە بیریان کردووە، کەچی ئێرە ئوستالیایە بۆ چی نابێ خۆیان وانێری زمانی کوردی بکەن کەچێنی شانازیی بنەماڵەی خۆشیان بێ، من وتی "ئیسماعیل بێشکچی" کە خۆی بەرگەز تورکە و لە سەر کورد کەوتۆتە زیندانی تورکیا دێتەوەبیر کە دەڵێ: (کورد بە گوێرەی پێویست وڵاتی خۆی خۆشە نەویستووە).
ڕاستی مەسەلەکەش هەر وایە، ئەگەر وڵاتی خۆمان و نەتەوەی خۆمان خۆش بوێت ئەبێ زمانی خۆشمان بزانین و بپارێزین.
لەوچەند ڕۆژەی ڕابردوودا لە گەڵ هاوڕێیەکمدا سەردانی کوردەکانی باکوورمان کرد، بۆ بەشداری کردنی ڕێوڕەسمێکیان، زۆربەی هەرە زۆری ڕێوڕەسمەکەیان بە زمانی تورکی بە ڕێوە برد، دیارە لە نێو بەشدارندا کەسانی بیانی و ئوستالی هەبوون، من ترسی ئەوەم هەیە ئەگەر یەکێك لە بەشداربووە بێگانەکان شتێك لە سەر کوردی باکوور بنووسن کە کوردەکان بۆخۆیان پێیان خۆش نییە بە زمانی کوردی قسەبکەن، ئێمە دەبێ چی بکەین؟؟
هەر ئەو شەوە خاتوونێك لە پشت "کتری و چادان" دانیشتبوو چایی دەدا بە بشداربووەکان، منیش چوومە لای ووتم دووچاییم بدەیێ، بە جۆرێك سەیری کردم کە ترسام ووتم نەکا خراپ لێم حاڵی بوو بێت! هەربۆیش زوو دەستم هەڵێهناو و دوو پەنجەم بۆ لای کتری و چادانەکە درێژکردوو و بە دەنگێکی بەرز ووتم: دوو چاییم دێ چا.. بیشك ئەگەر کەر ولالیش بوایە لێم تێدەگەیشت، کەچی بۆ نگبەتی ئەم خاتوونە کوردە !!! تێم نەگەیشت و هەندێتر چاوی زەق کردوا، هاوڕێکەم گوێی لێ بوو هاتوو بەزمانی تورکی پێی ووت و ئەویش بە ڕووخۆشی و پێکەنینەوە پێی ووت: "پاشاسن سەن" کەدەڵێن: ماناي (بژیت تۆ)یە، منیش زۆر بەئارەحەتیەوە چایەکەم وەرگرت و ووتم سوپاس، وەك ئەوەی بەدارێك لە سەری بدەی وابوو، چونکە هەر تێنەگەیشت.
لە لای من ئەمە تەنها ئاجنی دەگەیێنێ ئەگەر نا چۆن دەبێت کورد بێ و نەزانێ (سوپاس) مانی چییە؟.
دە دوازدە کەسێك ڕاوەستابوون و بە تورکی قسەیان دەکرد، هاوڕێکەم ووتی: وا دەزانم لە ئەستنبولم، دەڵێم بچم لێیان بپرسم ئەرێ بەچەند دەمانگەێننە یۆنان؟.

مامە کەڵەشێر

ئامادەکردنی: فەخرەدین گەرمیانی

منداڵانی کوردستان
من واز ناهێنم دیسان
تازە هاتوومە ئێرە
ناوم مامە کەڵەشێرە
لێك ئەدەم هەردوو باڵم
برادەری منداڵم
هەرکاتێ بقووقێنم
لەخەو هەڵتان ئەستێنم
بۆ منداڵانی کوردستان
من ئەڵێم مەتەڵی جوان
گوێ بگرن باش ئەمجارە
لە مەتەڵی ژمارە
ئەمە چییە؟

سەوزە وەك قەرسیل
زەردە وەکو هەنجیر
سپییە وەك پەنیر
کە ترشەی دەرکەوت هەرکات
ئەوە بزانە بەهار هات
مەڵبەندی لە کوردستانە
یەکجار ناسك و جوانە
لە سەر جادە لە کۆڵان
ئەیفرۆشنە منداڵان
کامە منداڵ ئەتوانێ؟
ناوی مەتەڵ بزانێ؟
نامەیەك بە خەتێکی جوان
بنێرین بۆ لای مامتان
ئەگەر وڵامت زانی
خاوەن خەڵاتی جوانی

ئاگاداری: ناونیشان و ئەدرێسی ڕۆژنامەی "کورد" گۆڕاوە، تکایە هەموو نامەکانتان بەم ئەدرێسەی خوارەوە پۆست بکەن:
Note: the Kurd newspaper Address has been changed our new address is:
Po Box: 727 Fairfield 2165 NSW Australia

گوێ لە ڕادیۆی کوردیەکانی ئوستالیا بگرن:

بەرنامەی کوردی ڕادیۆی SBS
هەموو شەوێکی شەممە لەکاتژمێر ١٠-١١
بۆ زانیاری زیاتر پەیوەندی بە کاك شاهین بەکر بکەن.
Tel: 02 9430 2746

بەرنامەی کوردی 2000 Fm
هەموو ئێوارەیەکی پێنج شەممە لە کاتژمێر ٨-٩
بۆزانیاری زیاتر پەیوەندی بە کاك مستەفا خەلیل بکەن.
Tel: 02 9642 4712

Subscription Form — فۆرمی بەشداریکردن "کورد"

Name of Subscriber :..................................
Address:..
.... Postcode:.............................
Telephone: ....Fax:......................
Email:..
Please tick preferred choice
○ Individual: ( ) One Year subscription (12Issues) one copy Australia ($50.AU) All other counters ($50 . US)
○ Organisations: ( ) One Year subscription(12Issues)one copy Australia ($90.AU) All other counters ($100. US)
Send you form with money order to Kurd Newspaper Address
Po Box: 727 Fairfield 2165 NSW Australia

دۆزینەوەی کەللە سەرێك تەمەنی ٧ ملیۆن ساڵە

لە ولاتی (چاد) لە ئەفەریقیا کەللە سەرێك لە لایەن هەندێ پسپۆڕەوە دۆزراوەتەوە بە کۆنترین ئەندامی لەشی ئادەمیزاد دەژمێررێ کە تا ئێستا دۆزراوێتەوە، تەمەنی ئەم کەللە سەرە دەگەڕێتەوە بۆ ٦-٧ ملیۆن ساڵ بەر لە ئێستا و هی قۆناخێکی پێگەیشتنە کە هیچ شتێك دەربارەی نەزانراوە ، ئەو تیپە پسپۆڕەی کەللەسەرەکەیان دۆزیوەتەوە ناویان ناوە (تۆرامی) کە لە چاد لەو مندالانە دەنرێ کە لە دەوروبەری وەرزی ڤات و ترۆپدا لەدایك دەبن .

یەکێ لە مامۆستاکانی زانکۆی هارڤارد کە کەللەسەرەکەیان دیوە وتوویەتی : دۆزینەوەی ئەم کەللەسەرە کاری بۆمبایەکی ئەتۆمی بچوکی هەیە بۆسەر زانستیەکانی پێگەیشتنی ئادەمیزاد . هەروەها هنری جی زانستیەکانی ئادەمیزادی سەرەتایی وتوویەتی : تۆرامی گرنگترین دۆزراوەیە پاش دۆزینەوەی پیاوی مەیمون ٧٧ ساڵ بەر لە ئێستا کە بنەڕەتی زانستی ئادەمیزادی سەرەتایی دانا ، هەروەها لە بلاوکراوەیەدا هاتوە کە ١٠ ملیۆن ساڵ بەر لە ئێستا ئەم گۆی زەمینە پڕ بووە لە مەیمون و ، پێش پێنج ملیۆن ساڵ هەندێ بەلگە دەرکەوتن کە ئەندامەکانی لەشی ئادەمیزاد جیاوازی هەیە لەگەڵ مەیمونی شەمپانزیاو جۆرە مەیمونەکانی تر. کریس سترینجەریش لە مۆزەخانەی مێژووی سروشتیەوە لە لەندەن وتوویەتی جارێ ناتوانین بریاری ئەوە بدەین کە ئەم کەللەسەرە دەورێکی لە زانستیی پێگەیشتنی ئادەمیزاددا دەبێ .

لە کتێبێکی نوێدا دەربارەی سوعاد حوسنی:
سوعاد خۆی نەکوشت ئیسلامیەکانی میسر کوشتیان

لە تازەترین کتێبدا دەربارەی ئەکتەری بەناوبانگی میسریی بەرەگەز کورد سوعاد حوسنی کە ساڵی پار لە لەندەن مرد وگوترا گوایە خۆی کوشتوە ، مونیر موتاوعی نووسەری کتێبەکە " ساندریلا تتکلم " وتویەتی: بڕوای تایبەتیم بەوە هەیە کە سوعاد حوسنی خۆی نەکوشت بەلکو ئیسلامیەکانی میسر کوشتیان بە بەلگەی ئەوەی پێش ئەوەی بچێتە لەندەن کەوتبوە ژێر پالەپەستۆیەکی ئێجگار گرانی ئەو ئیسلامیانی کە ژمارەیەکیان لە ژنە هونەرمەندەکانی میسریان ناچار کرد جلی بەناو "ئیسلامی" لەبەر کەن و ئەوەبوو سوعاد حوسنی ئەوەی قبوڵ نەکرد ناچاریش بوو چەند جارێك ژمارەی تەلەفۆنەکانی بگۆرێ هەروەها لەو کتێبەدا پەردە لەسەر ئەوە هەلدراوەتەوەکە سوعاد حوسنی شووی بە گۆرانی بێژی عەرەب عبدالحلیم حافز کردبوو ئەم ژن و مێردەیەیان شەش ساڵ بەردەوام بوو ودوایی شووی کردوە بە سەلاح کەریمی یاریدەدەری رایێکار ، سوعاد دەربارەی شووی دوەمی وتوویەتی کە ئەوە هەڵەی گەورەی ژیانی بوو ، هەروەها وتوویەتی کە ئەکتەری کۆچکردوو جێی ئیلهامی زۆر لە شاعیران و نووسەرانی میسر بووە وەکو ئەم شاعیرانە (مرسی جەمیلی و کامیل شناوی وسەلاح شاهین ورۆمان نووسی گەورەی میسر ئیحسان عەبدولقدوس و نووسەر ئەحمەد بەهائەدین) ، دوا کەسیش کە شووی پێکرد رایێکاری سینەمای بەرەگەز کوردی میسری "عەلی بەدرخان" بوو کە ١١ ساڵ لەگەڵیا ژیا، سەرکەوتووترین فلیمی بۆ رایی کرد بە ناوی " شفیقە ومتولی " .

ئەوەی شایانی باس بێ گۆرانیبێژ "ئەجات سەغیرەی"خوشکی لە ریپۆرتاژێکی رۆژنامەنووسیدا چەند ساڵێ لەمەوبەر وتبووی کە خێزانەکەیان بەرەگەز کوردن و خەلکی کوردستانی باکورن ، و رۆژنامەی الاتحادیش ماوەیەك لەمەوبەر نووسیبووی کە هونەرمەندی کۆچکردوو لە لەندەن لە رۆژەکانی دوایی ژیانیدا پەیوەندی لە گەڵ چەند خێزانێکی کورددا پەیدا کردبوو وزۆر بە خۆشییەوە هامووشۆی دەکردن لە کاتێکدا زۆر قورس بوو دۆستایەتی هەموو کەسێ بکا .

هەناسەیەك

عبدالوهاب تاڵەبانی

رۆژکاری ئەنتەرنێت

بێگومان سێرڤسی ئەنتەرنێت لە جیهانی ئەمڕۆدا شۆڕشێکی تەکنۆلۆژی گەورەی بەرپا کردوە و ، ئیمپەراتۆریەتێکی مەزنی لە مەودای بلاوکردنەوەو ئالوگۆڕکردنی زانیاریدا دامەزراندوە و ، دواکەوتنی هەر کۆمەلگایەك لە تێگەیشتن و بەکارهێنانی ، ئەوە دەگەیەنێ کە لەدوای دواوەی کاروانی پێشکەوتنی مرۆڤایەتیدا لۆقە دەکات و وەکو کۆمەلگایەکی نەخوێندەوار دەدرێ لەقەڵەم .

لە نێو ئەم دونیا جەنجاڵەدا و لە هەموو کون و قوژبنەکانیدا ئەنتەرنێت بۆتە نیشانەی شارستانیەت وفێربوون و ئاسانکردنی گەیشتنە بنکەی زانیاریەکان بە شێوەیەك هەر وەکو خۆرایی بێ وایە، کار گەیشتە ئەوەی ئێستا دانیشگا گەورەکانی چەند ولاتێکی پێشکەوتوو سێرڤسی خوێندنی ئەکادیمی بگەیەنە هەر جێگەیەك بیانەوێ بە پێی تیوریەکی مۆدێرن و زانستیانەی فێرکردن کە لەرێی ئەنتەرنێتەوە ئەنجام دەدرێ و پێی دەڵێن E- LEARNING بێ ئەوەی قوتابیەکە ولاتەکەی خۆی بەجێ بێلێ دەتوانێ وانەکانی وەرگرێ و خوێندنی بالای ئەکادیمی خۆی تەواو بکا، ئێستا ئەم تاقیکردنەوەیە لە نێوان چەند دانشگایەکی جیاجیای چەند دەولەتێکدا رایی دەکرێ .

ئەمە جگە لەو سوودە گەورانەی دەیگەیەنێتە ژیانی ئابوری و زانستی و کۆمەلایەتی و تەندروستی و سیاسی و رۆشنبیری و راگەیاندن و ، دونیای فراوانی کردۆتە گوندێکی بچکۆلانە و هەندێ جار بە کەمتر لە یەك دەقیقە وات لێدەکا بەرەو روو لە گەڵ هەرکەسێکدا بدوێ قسە بکەی بە مەرجێ ئەویش هاوبەشی خەتی ئەنتەرنێت بێ .

خۆشبەختانە ئەم شۆڕشی تەکنۆلۆژیایە لەناو کۆمەڵی کورددا خەریکە جێگەی خۆی دەکاتەوە، هەرچەندە تا ئێستا لە مەودایەکی زۆر تەسکدا بەکار دەهێنرێ و بەداخەوە زۆر جاریش بۆ مەبەستی ناحەزو هیچ و پووچ بەکاردەهێنرێ ، بەلام ئەوە شتێکی چاوەڕوانکراوە لە نێو کۆمەلێکدا کە بۆ یەکەم جار و لەپڕێکدا خۆی دەبینێتەوە بە ئازادی قسە بکاو داخەکانی دڵی خۆی هەلرێژێ ، لەو بڕوایەشدام کە ئەم دیاردەیە بەرەبەرە دەرەوێتەوە ، یان بەرەبەرە زۆربەی خەلك لێی قارس دەبن و دەبێتە شتێکی بێزراو.

وای دەبینم لەگەڵ هەر دەزگایەکی نوێی کۆمپیوتەر دا کە دەگاتە هەر پارچەیەکی کوردستان هەنگاوێکی گەورە لە وەدیهێنانی ئاواتەکانی نەتەوەکەمانەوە نزیکتر دەبینەوە ، بۆیە هیچ سەیر نیە کە ئێستا داگیرکەرانی کوردستان بە هەموو شێوەیەك دەیانەوێ نەهێلن کورد ترخنی کۆمپیوتەر بکەوێ .

کۆمپانیای عەشتار بۆ پارە ناردنەوە (أبو غيث)

لە ماوەی (٢٤) سەعاتدا پارەکانتان هەرچەندێ بن دەگەیەنینە دەستی ئەو کەسانەی مەبەستتانە لەو شوێنانە :

* لە کوردستانی عێراق :(زاخۆ ـ دهۆك ـ سلیمانی ـ هەولێر)و لە بەغدا و شارەکانی دیکەی عێراق.

سوریا و تورکیا و یۆنانستان و ئێران و ئۆردن. *

لە زۆربەی ولاتانی ئەوروپا و ئەمەریکا وەکیلمان هەیە.

تەلەفۆنێك بۆ ئاژانسەکەمان لە شاری سیدنی بکەن کاری پارە ناردنەوەتان بۆ ئاسان دەکەین .

بۆ هەموو ئاگاداریەك تەلەفۆن بۆ (أبو غيث) بکەن لە سەر ئەم ژمارانە لە ئوستورالیا :

(0061)

(02) 9727 2133 - (02) 9755 7726

(02) 9709 3717- (02) 9709 3353

بە هەزاران تووله مار پەلاماری گوندێکی لای هەولێر دەدەن

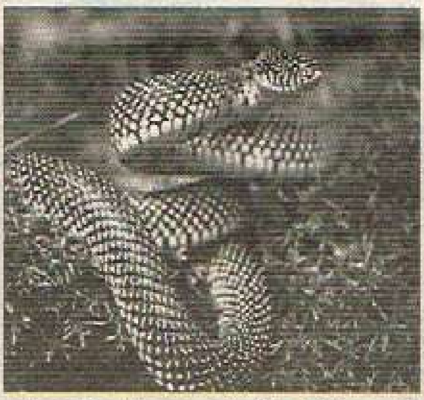

لە هەواڵێکدا کە لە هەولێرەوە گەیشتوە زانیومانە کە زیاتر لە ٣٠٠٠ توولە مار لە ژێر تاشە بەردێکدا دۆزراونەتەوە کاتێك کە یەکێ لە جوتیارەکانی گوندێکی نزیکی شاری هەولێر بە شەفڵ خەریکی چاککردنی زەویەکەی بووە ، خۆشبەختانە بە هاوکاری هەندێ لە هاوولاتیان و پۆلیسی ناوچەکە توانیویەتی هەموویان بکوژێ.

خەلکی ناوچەکە وتوویانە کە مارەکان تازە لە هێلکە دەرچووبوون و درێژایی هەر یەکەیان لە نێوان ١٠ تا ٣٠ سەنتیمەتر دەبوو.لەلایەکی ترەوە گومان لەوە دەکرێ کەهێلکەی ئەم توولە مارانە لەلایەن موخابەراتی عێراقەوە لەو شوێنە دانرابێتن ، بەلام هەندێ لە خەلکی ناوچەکە وتوویانە کە زۆر جار ئۆتۆمۆبیلی رێکخراوە بێگانەکانیان لەو ناوچەیە بینیوە بێ ئەوەی هیچ کارێکیان هەبێ و دەڵێن دوور نیە هەندێ لەکارمەندانی ئەو رێکخراوانە دەستیان لەم کارە ناحەزەدا هەبێ.

خەلکەکە ترسیان لێ نیشتوە چونکە رۆژانە ١٠ تا ٢٠ بیست لەم مارانە لە ناوچەکەدا دەبینن و ئەمەش کارێکی زۆر خراپ دەکاتە سەر ئارامییان .

XP نوێ بە رێمۆتکۆنتڕۆڵ کار دەکا

لەو دەچێ رۆژگاری کیبۆردو ماوس بەسەر چووبێ چونکە دوا بەرهەمی ویندۆز ئێکس پی ، بە رێمۆتکۆنتڕۆڵ لە دوورەوە کاری پێ دەکەی . کۆمپانیای مایکرۆسۆفت کە گەورەترین وبەرهەم هێنەری پرۆگرامەکانە رایگەیاندوە کە لە گەڵ دەست پێکردنی پشووی ساڵانەی ئەمریکا لە مانگی نۆڤەمبەری ئایندەدا ، بەرهەمە نوێیەکەی کە بە رێمۆتکۆنتڕۆڵ کار دەکا دەخاتە بازارەکانی ئەمریکا و کەنەدا و کۆریای خوارووەوە .

ئەم بەرهەمە نوێیە لەلایەن کۆمپانیای هیولیت باکارد، وان.ئی.سی ژاپۆنی و سامسۆنگ ئەلیکترۆنیسکی کۆریای خوارووەوە دروست دەکرێ و، توانایەکی چاکی وەکار خستنی مۆسیقار ڤیدیۆ و تەلەڤیزیۆن و سی دی ڤیدیۆی هەیە و ، لەسەر رێمۆتکۆنتڕۆلەکە دوگمەیەك هەیە کە هەر لەدوگمەی ئۆفیسەکە دەچێ کە لە هەموو سیستەمەکانی ویندۆزدا هەیە .

چاوەڕوانی ئەوەش دەکرێ کە زیاتر گەنج و مێردمندالەکان ئەم سیستەمە نوێیە بەکار بهێنن و لێیەوە تەماشای پۆستی ئەلیکترۆنیان بکەن و گوێ لە مۆسیقا بگرن و تەماشای ڤیدیۆی سەر کۆمپیوتەر بکەن .

بەرهەمی نوێی ویندۆز ئێکس ـ پی لەگەڵ جۆرە دەزگایەکی کۆمپیوتەری توانا عام ناوەندیدا دەفرۆشرێ و نرخی لە نێوان هەزار تا دوو هەزار دۆلار دەبێ .

Hussein Khoshnow
Po. Box: 727
Fairfield 2165
N.S.W Australia
Ph & Fax: (02) 9726 30 95
kurdnewspaper@hotmail.com

General Independent Kurdish Newspaper
دەستەی راگەیاندنی کوردی لە ئوسترالیا دەری دەکات
Published by Australian Kurdish Media Group
The First and the only Australian Kurdish Newspaper

The KURD کورد